

Detaljplan för bostäder på del av fastigheten Laxnäs 2:117 (skifte 2), Storumans kommun, Västerbottens län

Detaljplan för bostäder på del av fastigheten Laxnäs 2:117 (skifte 2), Storumans kommun, Västerbottens län, Storumans kommun, upprättad november 2021, reviderad september 2023.

Planens syfte

Syftet med planen är att möjliggöra byggnation av cirka 40 bostäder som förmodligen kommer att nyttjas som fritidshus. Planen hanteras i utökat planförfarande.

Granskningens syfte

Granskningens syfte är att visa det bearbetade planförslaget som kommunen har för avsikt att anta och samtidigt ge berörda en sista möjlighet att lämna sina synpunkter.

GRANSKNINGSUTLÅTANDE

Planförslaget har tidigare varit ute för samråd under tiden 20 december 2021 till och med 21 januari 2022. Inkomna synpunkter och yttranden har sammanställts och kommenterats i en samrådsredogörelse. Planförslaget har reviderats och kompletterande utredningar har tagits fram efter det som framkom under samrådet.

Granskningstid har hållits under tiden **25 september 2023 till och med 18 oktober 2023**.

Underrättelse om granskning har skickats till kommunala och statliga instanser, berörd sameby, fastighetsägare enligt fastighetsförteckning samt övriga som har lämnat sina synpunkter under samrådstiden. Detaljplanen har varit tillgänglig för allmänheten på kommunhuset och kommunbiblioteket i Sturuman, Tärna Samservice i Tärnaby samt på kommunens hemsida. En kungörelseannonser har publicerats i ortstidningar den 20 september 2023.

Granskningsutlåtandet innehåller en redovisning av de synpunkter som inkommit under granskningstiden samt miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningens kommentarer och ställningstagande till dessa (*kursiv text*). I de omfattande granskningsyttrandena har kommunen infört sina kommentarer under varje huvudrubrik för att göra det lättare att följa kommunens bemötande. Bearbetning i text har gjorts för att uppfylla behandlingen av personuppgifter i enlighet med dataskyddsförordningen GDPR (EU:s regler för skydd av personuppgifter). Om flera synpunkter berör samma frågor görs hänvisning till andra yttranden där kommentar på motsvarande synpunkt finns. Under granskningstiden har totalt 34 yttranden (inklusive kompletterande yttranden) kommit in.

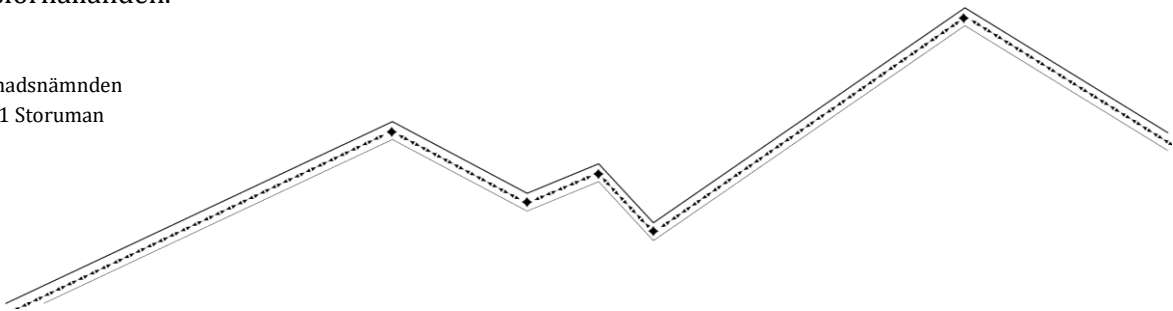
Sammanfattning över inkomna synpunkter

Inkomna synpunkter över planförslaget rör bland annat att geotekniska säkerhetsfrågor behöver klargöras, påtalade brister i planbeskrivningen, antalet nya fastigheter, krav på fördjupad artinventering och framtagande av en miljökonsekvensbeskrivning.

De huvudsakliga ändringar som rör planförslaget som ska utföras inför ett antagande:

Planbeskrivning

- Tydliggöra de geotekniska säkerhetsfrågorna med stöd av Tyréns Sverige AB:s bemötande daterat 2024-01-18 av SGI:s granskningsyttrande (se bilaga 1). Aktuell naturmark ska ha restriktioner att ingen vegetation får tas bort och att ingen förändring får göras av avrinningsförhållanden.

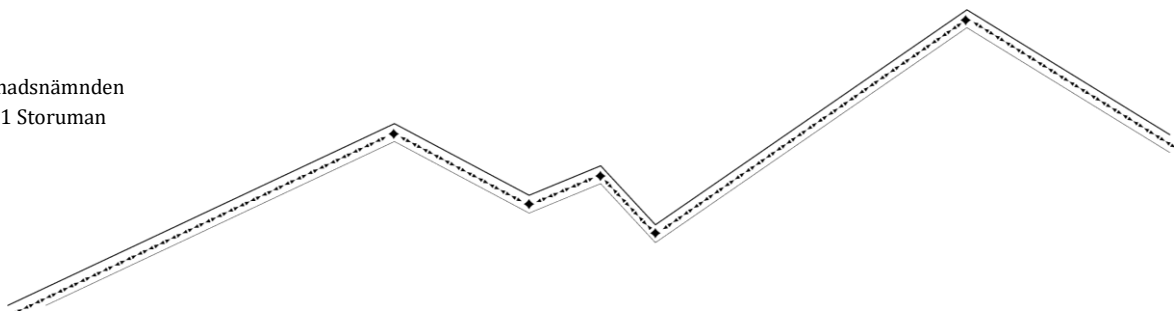

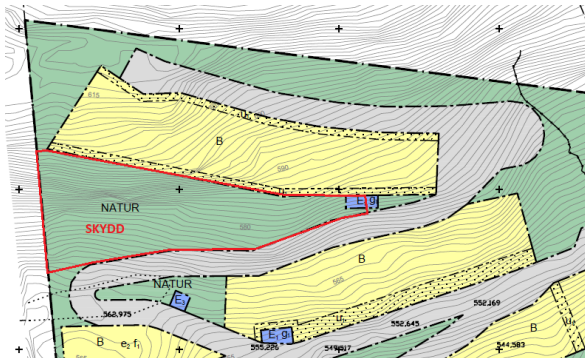
Grönmarkerat område med restriktioner. (Källa: Tyréns Sverige AB).

- Planbeskrivningen ska på ett tydligare sätt redovisa den samlade bedömningen att föreslagen exploatering är lokaliserad till mark som är lämpad för ändamålet.
- Tydliggjort under rubrik **Teknisk försörjning - Vatten och avlopp** att infiltration inte är lämplig utan varje gemensamhetsanläggning har en slamavskiljare (3-kammarbrunn) för avloppsvatten som släpps till slutna markbäddar där vattnet från markbäddarna sedan släpps till naturmark/vägdiken nedströms anläggningarna. Markbäddarna ska ha en kompletterande rening med fosforfilter och UV-ljus. UV-ljus säkrar att bakteriehalten minskar och inte utgör någon hälsorisk.
- Den samlade bedömningen under rubriken *MKN för vattenförekomster* ska tydliggöras att denna exploatering inte kommer att påverka grundvattenmagasinet Laisholm S negativt då vi har krav på ickeförsämring av påverkan på Stor-Laisan.
- Beskrivning av att området för uppställningsplats för kärl för hushållsavfall **[E₂]** utökas för att möjliggöra en framtida förpackningsinsamling samt för att tillgodose ett eventuellt behov att uppföra nodhus för Sumnets stadsnätanläggning (bredband).
- Planbeskrivning ska tydliggöras att ett genomförande av detaljplanen inte kommer att påverka några av miljömålen på ett betydande negativt sätt.
- Planbeskrivning kompletteras med en illustration så att det tydligare framgår var gränsen av strandskyddet är belägen inom planområdet.
- Planbeskrivning kompletteras med informationstext utifrån vad som har framkommit i rapporten *Riskbedömning för blockutfall och bergsläntstabilitet* (Tyréns Sverige AB, 2024-08-30, reviderad 2024-09-09).

Plankarta

- En egenskapsbestämmelse för allmän platsmark införs på plankarta på naturmarken i det nordvästra området som innebär att inga åtgärder eller ingrepp i marken får utföras i området **[vegetation₁]**. Området för teknisk anläggning **[E₁]** flyttas.

- En egenskapsbestämmelse för allmän platsmark tillförs på plankartan för att reglera plats för en vägtrumma för att säkerställa att ingen påverkan sker på befintlig dricksvattenbrunn söder om planområdet **[trumma₁]**.
- Egenskapsbestämmelse för allmän platsmark justeras så att dagvattendiken ska utföras erosionsskyddat, **[dike₁]** och **[dike₂]**.
- Egenskapsbestämmelse för allmän platsmark införs att vägdiken samt skärningsslänter för gator ska skyddas mot erosion.
- Andra planbestämmelser har tillförts i plankartan på ett plantekniskt lämpligt sätt utifrån vad som framkommit i rapporten *Riskbedömning för blockutfall och bergsläntstabilitet* (Tyréns Sverige AB, 2024-08-30, reviderad 2024-09-09).
- Uppställningsplats för kärl för hushållsavfall **[E₂]** utökas för att möjliggöra en framtida förpackningsinsamling samt för att tillgodose ett eventuellt behov att uppföra nodhus för Sumnets stadsnät (bredband) anläggning.
- Kvartersmark för parkeringsplatsen **[P]** minskas något för införande av erosionsskyddat dagvattendike **[dike₂]**.

Övrigt

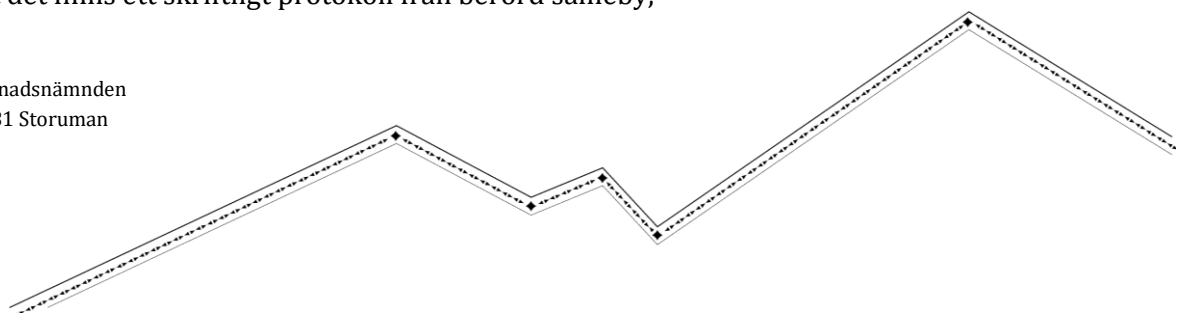
- En ny undersökning av betydande miljöpåverkan är framtagen 2024-09-10.

Kommunen bedömer att ovanstående justeringar/ändringar inte är att anse som väsentliga ändringar och ingen ytterligare granskningstid krävs. Ingen förändring har skett plangräns, byggrätter eller ändrad markanvändning. Viss justering av tekniska anläggningar har skett för att tillgodose inkommande synpunkt. Övriga ändringar/tillägg tillgodoser en del av de synpunkter som framkommit under granskningstiden.

Sakägare enligt upprättad fastighetsförteckningen vars synpunkter inte tillgodosetts:

Sakägare 1:

- Kräver att färre tomter tillåts,
- Fördjupad miljökonsekvensbeskrivning behöver tas fram,
- Kräver en fördjupad artinventering,
- Kräver utredning av boendens/allmänhetens tillgång till fjället,
- Anser att strandskyddet inte är tillräcklig utrett,
- Kräver att det finns ett skriftligt protokoll från berörd sameby,

- Kräver bättre utredning kring skotertrafik,
- Kräver åtgärder efter väg AC 1117,
- Anser att Räddningstjänsten skriftliga acceptans av lokalators lutning måste finnas,
- Anser att planprocessen har varit vilseledande och beslutsunderlagen otillräckliga,
- Anser att skydd mot olyckor samt tillgänglighet för personer med nedsatt rörlighet är otillräckligt utrett.

Sakägare 2: Se sakägare 1.

Sakägare 3: Se sakägare 1.

Ställningstagande

Utifrån de framtagna utredningar och skyddsåtgärder som finns införda som bestämmelser i plankartan samt i kontrollprogram (*"Skadeförebyggande åtgärder och försiktighetsmått utifrån erosion, ras och skred"*) och underhållsplan som redovisar hur underhåll och skötsel av schaktade bergslänter, som båda blir en del av exploateringsavtalet, anser Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen att det finns förutsättningar för exploateringen. Utgångspunkten i plan- och bygglagen (2010:900) är att mark får tas i anspråk för bebyggelse endast om marken är lämplig för ändamålet. Sammantaget bedömer kommunen vidare att denna planläggning inte medför en sådan påverkan på omgivningen som innebär fara för människors hälsa och säkerhet eller betydande olägenhet på annat sätt.

Miljö och samhällsbyggnadsförvaltningen anser i en samlad bedömning att planhandlingarna har tagit erforderlig hänsyn till inkomna yttranden och sammanvägt dessa i en helhetsbedömning mellan olika allmänna och enskilda intressen. Påverkan från föreslagen exploatering bedöms sammantaget vara acceptabel.

Medverkande tjänstepersoner

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltning

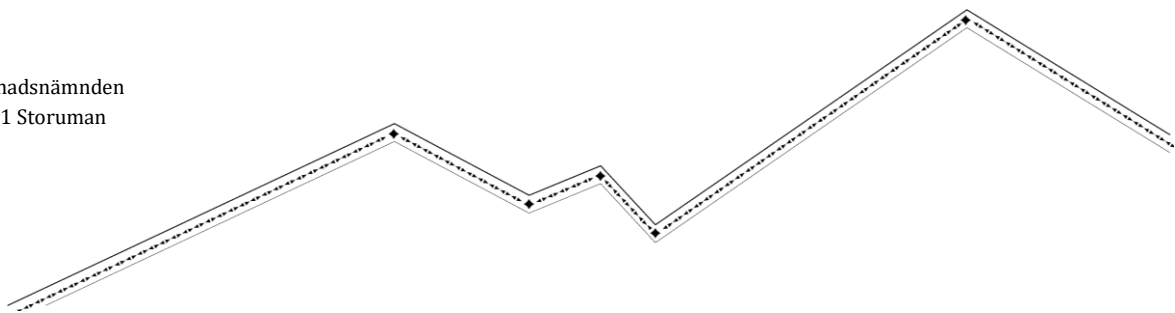
Planhandläggare Ulrika Kjellsdotter, planerare Ulrik Norgren, miljöinspektör Anna Svingfors, förvaltningschef Elin Rutqvist och stadsarkitekt Jerk Allvar.

Yttranden från statliga myndigheter

Länsstyrelsen Västerbotten:

Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden att frågor som rör hälsa och säkerhet kopplade till geotekniska frågor ska lösas på ett tillfredsställande sätt i enlighet med vad som anges nedan. I annat fall kan Länsstyrelsen komma att pröva kommunens beslut att anta detaljplanen.

Hälsa och säkerhet – geotekniska frågor

Länsstyrelsen har mottagit yttrande från Statens Geotekniska Institut. I yttrandet framgår att det kvarstår oklarheter rörande markens stabilitet. Länsstyrelsen delar SGI's synpunkter och anser att de frågor som där lyfts måste hanteras innan kommunen kan gå vidare med antagande av detaljplanen. Yttrandet bifogas i sin helhet.

Kommunens kommentar:

Se kommunens kommentar under SGI's yttrande.

Statens geotekniska institut (SGI):

Observera att SGI's kompletterande yttrande sidan 7

Underlag:

1. Planbeskrivning. Detaljplan för bostäder på del av fastigheten Laxnäs 2:117 (skifte 2), Storumans kommun, Västerbottens län, upprättad november 2021 och reviderad september 2023.
2. Plankarta. Detaljplan för bostäder på del av fastigheten Laxnäs 2:117 (skifte 2), Storumans kommun, Västerbottens län, upprättad 2021-11-03, reviderad 2023-09-06.
3. Bergtekniskt utlåtande, Laxnäs 2:177, skifte 2, Storumans kommun. Upprättat av Tyréns. Daterad 2023-05-23. Utöver dessa ingår även underlag framtagen i samrådsskedet.

Efter genomläsning av granskningshandlingen har vi följande kommentarer, numrerade enligt ovan.

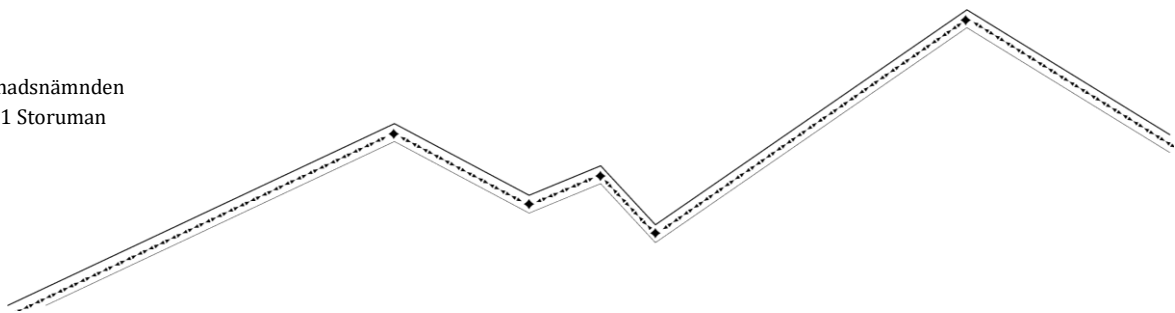
1. En bedömning av stabiliteten för bergslänter [3] finns bilagd granskningshandlingen. SGI anser att detta utlåtande inte ger tillräckligt detaljerat underlag för de bedömningar av stabiliteten som ges. Vi anser att när det förekommer branta bergslänter inom eller i anslutning till ett område som ska planläggas, vilket är fallet för den nu aktuella planen, behöver en besiktning av slänterna ske i fält av bergtekniskt sakkunnig. Redovisningen behöver tydliggöra vilka slänter som besiktigats, samt ge en bedömning över respektive slänts stabilitet under befintliga förhållanden och för de förhållanden som planeras. Eventuella behov av åtgärder eller restriktioner för att säkerställa planen, behöver framgå.

Vi ser av PM Geoteknik att det förekommer många block och stenar i ytan av marken kring läget för fornstranden i detaljplaneområdets övre del. Vi anser att en bedömning av förutsättningar för att dessa block kommer i rullning ned för slänterna bör utföras av en bergtekniskt sakkunnig.

2. Av granskningshandlingen framgår att planområdet har minskats i nordost och därmed är några av passagerna över bäcken borttagna och därmed risken för igensättning och bortspolning av trummor. Dessutom minskar risken för att planområdet kring bäcken drabbas av översvämning.

I sydöstra delen av området är en väg planlagd över bäcken och på plankartan finns infört att överfarten ska anläggas på en bro med valvbåge, vilket vi tycker är bra eftersom detta minimerar risken för igensättning och bortspolning av överfarten. Vi tycker även det är bra att det på plankartan finns inlagt två områden med avskärande diken, vilket föreslogs i dagvattenutredningen. På plankartan framgår att tomtyta ska, förutom vid byggnad och parkeringsplats, bestå/återställas till markvegetation.

I övrigt finns inga anvisningar införda på plankartan rörande restriktioner/åtgärder i syfte att

minska riskerna för erosion och ytliga ras.

Vi vill upplysa om att då planområdet ligger i en lång och brant sluttning med bland annat sandig och siltig morän, är förutsättningarna för erosion och ytliga ras stor, speciellt vid förändring av mark- och avrinningsförhållanden. Detta framgår av PM Geoteknik där det bland annat står följande:

"Planområdet innehåller ett antal branta slänter där skred och ras skulle kunna uppstå. Slänterna bedöms i dagsläget vara stabila men vid en förändring av avrinningsförhållanden, eventuell schaktning samt borttagning av vegetation finns risk för att lokala skred kan uppstå."

"...ingen risk för ras och skred förekomma så länge den framtida exploateringen genomförs med noga planering och utredning vad gäller schaktning samt hantering av dagvatten och ytavrinning."

"Vid exploatering skall hänsyn tas till de vattenrörelser som sker idag. Inga större schakter bör utföras i befintliga slänters fot utan vidare utredning hur detta påverkar stabiliteten."

I planbeskrivningen anges flera viktiga åtgärder för att minska förutsättningarna för erosion (sidorna 16–18). Dessa har bland annat tagits fram inom den dagvattenutredning som utförts. Vi anser att dessa åtgärder och restriktioner är nödvändiga för planens genomförande med hänsyn till erosion och ras, men vi kan inte se att de i planen införts som bindande. Vi vill därför lyfta frågan hur detta kan göras på ett plantekniskt lämpligt sätt.

I planbeskrivningen anges att ett kontrollprogram tillhörande exploateringsavtal (Skadeförebyggande åtgärder och försiktighetsmått utifrån bl.a. erosion, ras och skred) ska upprättas. Kommunen anger att en tydlig ansvarsfördelning ska finnas i avtalet för skötseln då det är en viktig förutsättning för att minska risken för till exempel erosion inom området. Eftersom skötsel av diken, vegetation, trummor och broar är en förutsättning för att marken ska vara lämplig att bebygga anser vi att det är bra med en skötselplan. Dock brukar vi förorda kommunalt huvudmannaskap för allmän platsmark så att kommunen har ansvar för att hantera skötseln (se SGI:s vägledning Geoteknisk säkerhet i kommunal planering eller Boverkets PBL kunskapsbanken). Om kommunen ändå väljer ett exploateringsavtal undrar vi om hur det kan regleras i planen att avtalet kommer till stånd och efterföljs?

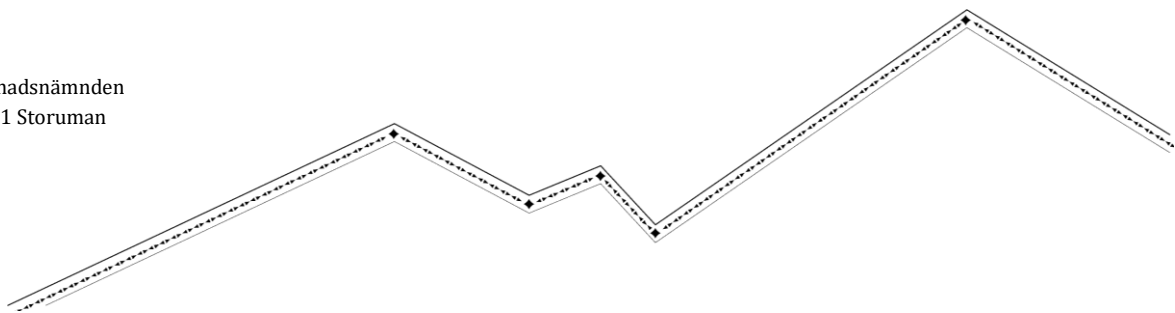
Vi tolkar planen som att inga permanenta schaktslänter eller uppfyllningar kommer utföras och vill lyfta frågan om detta bör säkerställas i planen. Om schaktslänter och uppfyllningar ska utföras anser vi att det av plankartan ska framgå var sådana är tillåtna, hur de ska utformas och att stabilitetsberäkningarna uppdateras efter tillåtna förhållanden (laster från exempelvis uppfyllningar och snöupplag, stabilitet för branta schaktslänter).

Sammanfattning

Sammanfattningsvis ser SGI att det kvarstår frågor rörande geotekniska säkerhetsfrågor som måste klargöras i det fortsatta planarbetet.

Kommunens kommentar:

1. Vad avser SGI:s synpunkt att de framtagna underlagen inte visar i tillräckligt detaljerat för bedömningar av stabilitet vid branta bergsläntar hänvisas till bilaga 1

("Bemötande/svar på SGI:s kommentar", daterad 2024-01-18, Tyréns Sverige AB). Egenskapsbestämmelser i plankartan har tagits fram vad avser aktuell naturmark som innebär att ingen vegetation får tas bort och att ingen förändring får göras av avrinningsförhållanden. Vad gäller blockutfall från fornstranden är det konstaterat att det inte finns förutsättningar för detta, se vidare i bilaga 1.

På kommunens initiativ har ett möte hållits mellan kommunen och Länsstyrelsen i Västerbotten för att tillsammans gå genom SGI:s synpunkter, som även Länsstyrelsen delar och har meddelat att finns prövningsgrundande synpunkter. Efter detta har Tyréns bemött SGI's granskningsutlåtande. SGI har lämnat ett kompletterande yttrande efter det, se sidan 7.

2. För att minska risker för ras och erosion har egenskapsbestämmelser för allmän platsmark justeras så att dagvattendiken vägdiken/skärningsslänter ska utföras erosionsskyddat.

*Enligt av Kommunfullmäktige antagna riktlinjer om kommunal markanvisning och exploateringsavtal ska ett exploateringsavtal tas fram mellan kommunen och en byggherre/exploatör avseende **mark som inte ägs av kommunen**. Syftet med exploateringsavtalet är att säkerställa genomförandet av en detaljplan. Exploateringsavtal ska vara tecknat (godkänt och påskrivet av båda parter), **före detaljplanen kan antas**.*

Statens geotekniska institut (SGI) kompletterande yttrande daterat 2024-04-05:

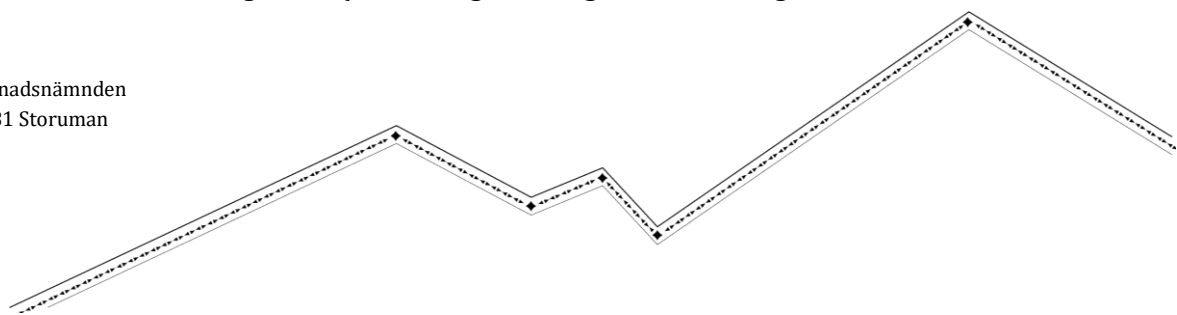
(Kompletterande material har 2024-03-08 skickats till SGI där man förtydligar de geotekniska förutsättningarna)

Det kompletterande underlaget, se bilaga 1 (*"Bemötande/svar på SGI:s kommentar", daterad 2024-01-18, Tyréns Sverige AB*) berör bergsslänTERS och lösa blocks stabilitet. I underlaget finns redovisat en detaljerad modell över släntlutningar baserad på laserdata (Bilaga B), vilken ger en bra bild över var det finns branta slänTER i området. Underlaget belyser ett teoretiskt blockutfall från en slänt (se Bilaga C, Sektion 1–1) som kan utgöra en risk inom planområdet. Konsulten föreslår att planen föreskriver naturmark med restriktioner kring slänten i Sektion 1–1. Restriktionerna bör, enligt konsulten, föreskriva att ingen vegetation får tas bort och att ingen förändring får göras av avrinningsförhållanden. Området är markerat som naturmark på plankartan men restriktionerna är dock inte införda. Vi anser att plankartan behöver uppdateras med denna restriktion.

Stabilitet för bergsslänTER behöver vara utredda i planskedet för rådande förhållanden och för de som planen tillåter. Vi anser att följande kompletteringar behöver göras innan planen kan antas:

- Besiktning av bergtekniskt sakkunnig av samtliga branta bergsslänTER inom planområdet samt de som ligger strax norr om området. Syftet med denna är att bedöma stabiliteten i slänTERna under befintliga förhållanden.
- Baserat på besiktningen behöver en riskbedömning göras som tar hänsyn till befintliga förhållanden och de förhållanden som planen medger.
- Krävs det restriktioner eller åtgärder för att stabilisera befintliga bergsslänTER inom eller strax norr om planområdet, behöver dessa säkerställas i planen på ett plantekniskt lämpligt sätt.

Vi vill poängtera vikten av att en bergtekniskt sakkunnig besiktigar förhållandena i bergsslänTER även efter det att planområdet har iordningställt (det vill säga då bergsslänTER blottlagts, schaktats eller

sprängts). Eventuella behov av skrotning, förankring eller andra åtgärder behöver även tillses att de genomförs. Vi vill lyfta frågan hur det långsiktiga underhållsbehovet säkerställs för konstruerade och naturliga slänter i området, med tanke på det enskilda huvudmannaskapet.

Kommunens kommentar:

Plankartan har kompletterats med egenskapsbestämmelser införs på plankarta på NATUR i de nordvästra området som innebär att inga åtgärder eller ingrepp i marken får utföras i området. Området för teknisk anläggning [E₁] har därmed flyttats. Se sammanställning sidan 2-3 över de justeringar som ska utföras innan antagande kan ske.

Planbeskrivning och plankartan har även justerats utifrån vad som framkommit i rapporten Riskbedömning för blockutfall och bergsläntstabilitet (Tyréns Sverige AB, 2024-08-30, reviderad 2024-09-09). Planbestämmelser har tillförts i plankartan på ett plantekniskt lämpligt sätt.

Även en underhållsplan ska upprättas och vara kopplad till exploateringsavtalet. I underhållsplanen ska det framgå vad entreprenörens bergtekniker under entreprenadtiden behöver kontrollera med avseende på yt- och storskaligstabilitet och det ska anges nödvändiga åtgärder för att uppfylla gällande krav. Fortsatt drift och underhåll av slänter inom vägområdet kommer att ingå i den framtida gemensamhetsanläggningens ansvar.

Lantmäteriet:

För plangenomförandet viktiga frågor där planen måste förbättras

PLANKARTAN OCH BESTÄMMELSER

Planförslaget innehåller bestämmelser som inte redovisas med beteckning i plankartan, exempelvis bestämmelse om minsta fastighetsstorlek och höjd på byggnadsverk. Det måste anges vilka bestämmelser som gäller för varje område, plankartan och bestämmelserna måste därför kompletteras. Avgränsning får sedan göras genom användning av sekundära egenskapsbestämmelser i plankartan där det behövs.

Efter komplettering kan bestämmelsen f1 ("Vid uppförande av flerbostadshus gäller inte minsta fastighetsstorlek") tas bort.

Delar av planen som skulle kunna förbättras

BESTÄMMELSE OM BRO, KOSTNADER

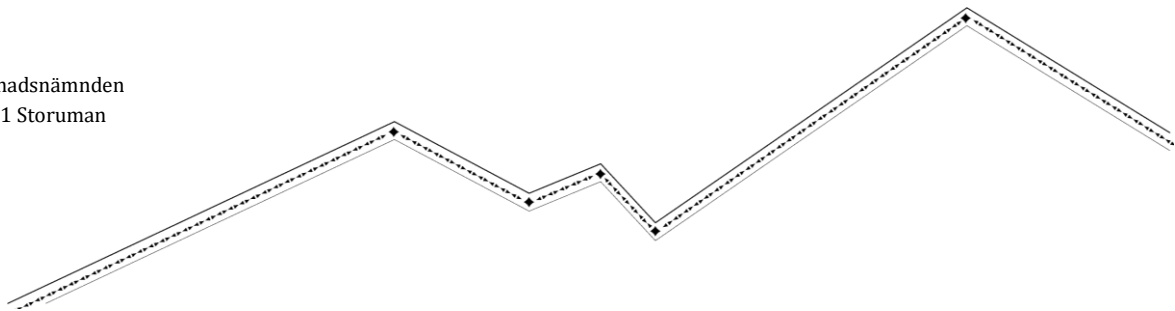
Planförslaget innehåller bestämmelse om att bro ska anläggas inom område avsatt för gata. Eftersom detta ofta kan vara kostsamt att utföra önskar Lantmäteriet förtydligande kring vem som ska bekosta och utföra anläggandet, om denna ska ingå i gemensamhetsanläggning för väg och i så fall en utförligare redogörelse kring båtnadsvillkoret.

Kommunens kommentar:

För plangenomförandet viktiga frågor där planen måste förbättras

PLANKARTAN OCH BESTÄMMELSER

Kommunen använder Boverkets allmänna råd (2020:6) om redovisning av regler i detaljplan – se avsnitt 2.1 – "Om en planbestämmelse gäller all kvartersmark behövs ingen beteckning på plankartan." Kvartersmark som är undantagen har fått en

egenskapsbestämmelse f₁ (vid uppförande av flerbostadshus gäller inte minsta fastighetsstorlek).

Delar av planen som skulle kunna förbättras

BESTÄMMELSE OM BRO, KOSTNADER

*Detta har redan hanterats i planbeskrivningen under rubriken **ADMINISTRATIVA FRÅGOR**, Anläggningar som exploatören ska utföra och Kostnader som exploatören åtar sig att betala. Frågan ska även regleras i exploateringsavtalet. Eftersom behövlig valvbåge, med egenskapsbestämmelse [bro₁] i granskningshandlingen, kommer att bli en del i gatuanläggningen och således ingå i gemensamhetsanläggningen.*

Någon utförligare redogörelse i båtnadsvillkoret anser kommunen inte behövas i planbeskrivningen. Kommunen anser att valvbågen som anläggs över det befintliga vattendraget krävs för att kunna anlägga väg. För de deltagande fastigheterna innebär detta att anläggning är av väsentlig betydelse. Anläggning valvbåge innebär att deltagande fastigheter ska vara med att underhålla gemensamhetsanläggningen, inte att bygga den.

Ingen åtgärd.

Yttrande från kommunala myndigheter och bolag

Storumans kommun, Kommunstyrelsen:

Vid etablering av gemensamma brunnar och anläggande av vändplaner ska gällande föreskrifter om avfallshantering för Storumans kommun följas.

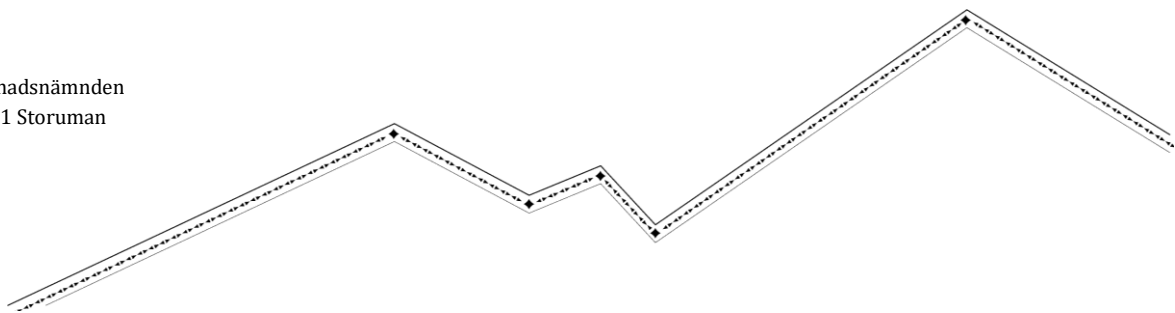
Yta för "Uppställningsplats för kärl för hushållsavfall" [E₂] får gärna utökas med minst 5 x 20 meter för att eventuellt i en framtid hantera förpackningsinsamling.

Kommunens kommentar:

*Då kommunens gällande föreskrifter om avfallshantering även stödjer sig på Trafikverkets anvisningar Projektering och byggande av enskilda vägar (2021:089) så anses synpunkten redan vara tillgodosedd. Utdrag ur planbeskrivningen under rubrik **Kommunikationer Lokalgator**: "Huvudvägen inom planområdet utförs med vägbredd på 6 meter och kvartersvägar utförs 5,5 meter breda, alla med huvudsaklig maximalt 10% lutning. Vändplan med 18 meter i diameter, för att garantera räddningstjänstens framkomlighet. Vägarnas uppbyggnad ska göras enligt Trafikverkets anvisningar Projektering och byggande av enskilda vägar (2021:089)."*

*Utdrag ur planbeskrivning under rubrik **TEKNISKA FRÅGOR Behov av ytterligare tillstånd**: "Tillstånd krävs att anlägga avloppsanordning och ansökan görs till miljökontoret på Storumans kommun. Vid prövning ska remiss skickas till kommunens tekniska avdelning innan beslut fattas."*

Området för uppställningsplats för kärl för hushållsavfall [E₂] utökas för att möjliggöra en framtida förpackningsinsamling samt för att tillgodose ett eventuellt behov att uppföra

nodhus för Sumnets stadsnät (bredband) anläggning. Detta ska beskrivas i planbeskrivningen.

Synpunkt anses vara tillgodosedd.

Vattenfall Eldistribution AB:

Vattenfall Eldistribution noterar att kommunen tagit med Vattenfall Eldistributions önskemål som framförts i samband med samrådet i uppdaterade planhandlingar och har inget ytterligare att tillägga.

Kommunens kommentar: -

Trafikverket

Trafikverket har granskat remisshandlingarna och lämnar följande yttrande:

Syftet med planförslaget

Syftet med planen är att möjliggöra byggnation av cirka 40 bostäder som förmodligen kommer att nyttjas som fritidshus.

Trafikverket lämnade yttrande på samrådshandlingar i sitt yttrande TRV 2021/146267:3 den 2022-01-20.

Sammanfattande upplyste Trafikverket om följande aspekter som kommunen behövde beakta i sin planering:

1. Dagvattenhanteringen vilket skulle säkras inom planområdet på sådant sätt att flödena inte påverkade vägkroppen eller vägdikens funktion längs statlig infrastruktur.
2. Att anslutningen till den statliga väg godkändes under förutsättning att den uppfyller siktkrav som ställs.

Vidare upplystes behov av ansökan om tillstånd att verka inom vägområdet om så skulle ske för att samråda med Trafikverket.

Dessa anmälningar bör göras i god tid för att inte förhala planens handläggning.

För att komma i kontakt med trafikingenjör, kontakta Trafikverkets kontaktcenter 0771-921 921 eller mejla till oss på e-postadressen trafikverket@trafikverket.se.

Ansökan om TA-plan kan göras via Trafikverkets hemsida: <http://www.trafikverket.se/for-dig-ibranschen/Arbetsmiljo-och-sakerhet/Arbete-pa-vag/Trafikanordningsplaner/>

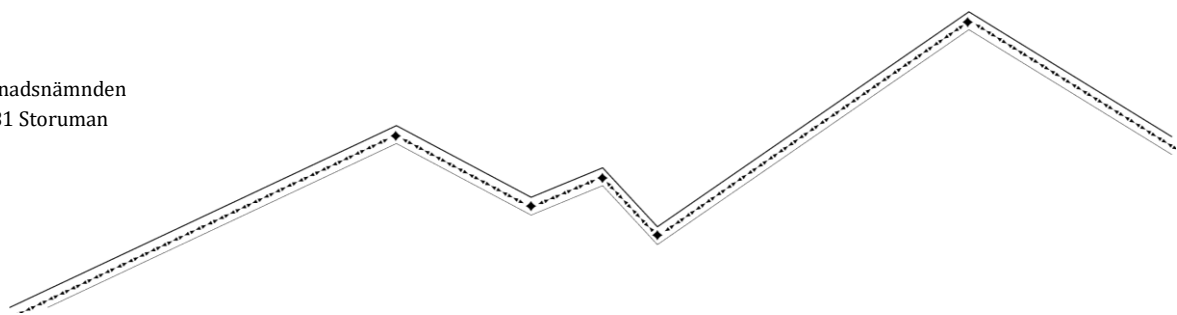
Kommunen har redovisat ändringar i planhandlingarna som uppfyller Trafikverkets krav och förutsatt att dessa genomförs i planens genomförandefas har Trafikverket inget att erinra mot att förslaget prövas positivt.

Kommunens kommentar: -

Yttrande från privatpersoner, föreningar m m

Sakägare 1 (privatperson):

1. Planbeskrivningen är så bristfällig att den bör återremitteras med krav på en rad kompletteringar och beaktanden.

Förutsatt att Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden inte haft tillgång till annat underlag än det som sakägare och allmänhet har fått tillgång till är det uppenbart att nämnden inte haft ett tillräckligt underlag för att kunna fatta ett välgrundat och självständigt beslut om planbeskrivningen är tillräckligt utarbetat för att gå vidare till granskning.

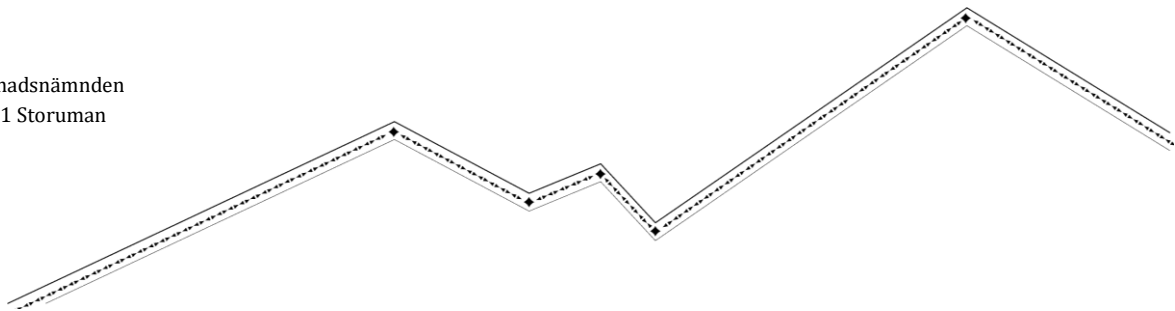
Generellt presenteras i planbeskrivningen otillräckliga argument för kommunens bedömning att exploateringen är godtagbar. De synpunkter som framförs av sakägare, som sammanfattas och kommenteras av kommunen i Samrådsredogörelsen, har i mycket liten utsträckning beaktats i planbeskrivningen. De förtydliganden och kompletteringar som kommunen skriver ska göras i den reviderade planbeskrivningen, innan beslut om granskning, saknas eller redovisas inte tydligt. Exploateringsavtalet är på viktiga punkter otydligt och ofullständigt. Kontrollprogrammet saknas vilket bör finnas innan nämnden beslutar om planbeskrivningen ska skickas ut för granskning.

Enligt MSBNs beslut i dec 2022 (Protokoll 2022-12-14) bedömdes detaljplaneförslaget redan i detta skede som godtagbart samtidigt som planförslaget skulle tydliggöras och justeras samt kompletterande utredningar tas fram innan nästa steg i planprocessen kunde ske (dvs granskning). Att planförslaget bedömdes godtagbart innan kompletterande utredningar gjorts, bedömts och redovisats är anmärkningsvärt. Efter samrådet upprepas bedömningen att den reviderade planbeskrivningen är godtagbar. Det går oftast inte att se vilka synpunkter från samrådet som beaktats och på vilket sätt de i så fall har beaktats. Exploatörens ansvar/skyldighet för vilka konkreta skadeförebyggande åtgärder och försiktighetsmått som måste göras redovisas inte eller beskrivs inte tydligt. Exploateringsavtalet bör förtydligas och kompletteras vad gäller exploatörens ansvar och skyldigheter. Kontrollprogrammet bör utvecklas och redovisas med tydliga krav på dokumentation och rapportering, samt när, hur och vem som ska följa upp vad. Vidare bör det framgå vilka sanktioner som kan påräknas om detaljplanen och exploateringsavtalet inte följs eller rättelser inte görs i tid. Annars kan kontrollprogrammet inte fylla sin funktion.

Kommunens kommentar:

Kommunens sammanfattande bedömning att denna exploatering är godtagbar utifrån bland annat de vägledande dokument kommunen har idag att ta hänsyn och ställningstagande till samt de utredningar som ligger till grund. Detta är ett ställningstagande som gjorts i samrådsredogörelsen. Det är således en slutsats kommunen gör allteftersom planarbetet fortskrider efter behövliga kompletteringar och justeringar. Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användning av mark och vatten och det innebär att kommunen har en långtgående befogenhet att avgöra hur marken ska disponeras och bebyggelsemiljön utformas i kommunen. Planbeskrivningen ska på ett tydligare sätt redovisa den samlade bedömningen att föreslagen exploatering är lokaliserad till mark som är lämpad för ändamålet.

*I planbeskrivning har resultaten från utredningarna översiktligt redovisats. Exploateringsavtalet hanteras parallellt med planprocessen och ska inte redovisas i sin helhet i planbeskrivning, det avser även kontrollprogrammet som är en del i exploateringsavtalet. Exploateringsavtal, ett civilrättsligt avtal, tas fram mellan kommunen och en exploatör avseende **mark som inte ägs av kommunen**. Syftet med exploateringsavtalet är att säkerställa genomförandet av en detaljplan. Exploateringsavtal ska vara tecknat (godkänt och påskrivet av båda parter), **före detaljplanen kan antas**. I avtalet regleras uttag av viten om inte vissa åtagande är fullgjorda. Kontrollprogrammet,*

som är en del av exploateringsavtalet, avser vissa kritiska punkter som ska följas upp och rapporteras till kommunen. I kontrollprogrammet finns tydliga krav på uppföljning och rapportering och vem som ansvarar för vad.

Nämndens beslut som fattades 2022-12-14 hanterade en ändring av detaljplanens förfarande, från standard till utökat förfarande. Bedömningen är ett ställningstagande som kommunen har redovisat i samrådsredogörelsen. I samrådsredogörelse har även de huvudsakliga ändringar som rör planförslaget som är utförda innan granskning kunde ske.

Nämnden tog ställning till granskning 2023-08-30 och de underlag som nämnden hade som stöd till sitt beslut var samrådsredogörelsen, planbeskrivning och plankarta.

Synpunkt anses vara tillgodosedd.

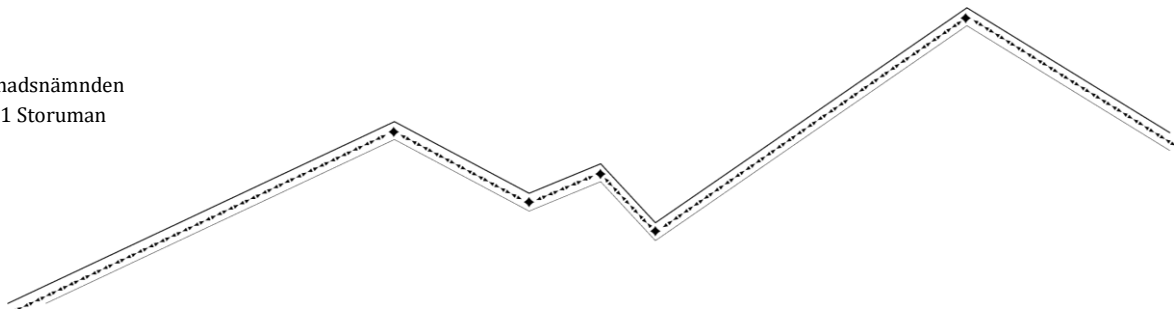
2. För att detaljplanen ska kunna bedömas som godtagbar ur ett helhets- och hållbarhetsperspektiv bör betydligt färre tomter tillåtas.

Den tilltänkta exploateringen är för omfattande och kan inte bedömas godtagbar ur ett samlat miljö-, natur-, kultur- och hållbarhetsperspektiv. Om kommunen beaktar alla negativa konsekvenser av exploateringen och de synpunkter och krav på anpassningar som sakägare framför bör detaljplanen revideras till att omfatta betydligt färre tomter på skifte 2. Det positiva planbeskedet för skifte 1 bör också omprövas. Annars kommer Laisholm-Laxnäs-Solberg att förlora de unika värden som området har idag. Ett positivt planbesked är inte bindande, varken för kommunen eller exploatören. Om inte nya uppgifter och synpunkter som kommer fram i utredningsprocessen kan leda till omprövningar blir uttalade mål och utfästelser att verka för en hållbar utveckling bara tomma ord.

Kommunens kommentar:

Varje tillkommande bostadshus, helårs- eller fritidshus, som ger underlag för service, är viktiga delar i en positiv landsbygdsutveckling. För att försöka bibehålla servicenivån till bland annat dagligvaruhandel behöver bostadsbyggandet på landsbygden stimuleras. Turistnäringen behöver även den utvecklas för att behålla en levande landsbygd. Att långsiktigt stimulera den lokala och regionala utvecklingen med bygga att aktivt dra nytta av de konkurrensfördelar vi har genom våra många vackra lägen. Under förutsättning att hänsyn tas till exempelvis naturen kan det också vara till gagn för friluftslivet. I detaljplanen finns framtagna egenskapsbestämmelser som reglerar bl.a. utformning av diken, utökad lovplikt på naturmark m.m. Kontrollprogrammet, som är en del av exploateringsavtalet, avser vissa kritiska punkter som ska följas upp och rapporteras till kommunen. I kontrollprogrammet finns tydliga krav på uppföljning och rapportering och vem som ansvarar för vad just med hänseende för ett hållbarhetsperspektiv. Kommunen tycker också att det är viktigt att vi planerar så att vi inte äventyrar önskvärd samhällsutveckling. Vi anser med de åtgärder som regleras i detaljplanen och exploateringsavtal att denna exploatering är godtagbar. Åtgärder som vidtas inom planområdet ska genomföras med hänsyn tagen till platsens naturliga förutsättningar.

Det finns en tydlig tendens idag att skillnaderna mellan permanent boende och fritidsboende alltmer luckras upp. Vi har sett en tendens till ett ökat deltidboende i fritidshusen. De har ofta en sådan standard att det är möjligt att bo året runt i dem. De är belägna i vackra lägen eller på platser där man har sina rötter eller fritidsintressen.

Fritidshusen blir en plats dit man flyttar för en tid eller för delar av året. Det finns inte heller något i lagstiftningen som styr hur byggnader ska användas. Detta ger möjligheter för en kommun som Storuman, där stora delar av kommunen är attraktivt för fritidsboende, att utveckla deltidsboende i attraktiva lägen. Kommunen prioriterar bl.a. skapande av nya bostäder generellt i kommunen och finns med som mål i den strategiska planen.

Utifrån de vägledande dokument som kommunen har att ta hänsyn samt utifrån markens lämplighet och läge är bedömningen att utformningen och antalet tillkommande tomter anses vara godtagbar. Kommunen anser att den nu aktuella detaljplanen är utformad med skälig hänsyn till befintlig bebyggelse i närområdet och uppfyller kraven i 4 kap. 36 § PBL.

Ingen åtgärd.

3. En fördjupad miljökonsekvensbeskrivning behöver göras eftersom nya uppgifter har tillkommit som motiverar en omprövning av bedömningen att detaljplanens genomförande inte innebär en betydande miljöpåverkan.

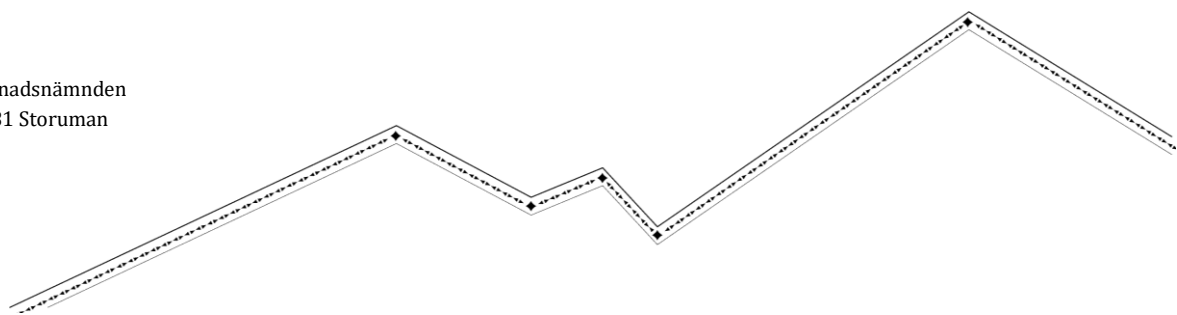
Syftet med miljöbedömningen är att "integrera miljöaspekter i planeringen så att en hållbar utveckling främjas". I utredningen av detaljplanens miljöpåverkan framhålls att bedömningen och beslutet att detaljplanens genomförande inte innebär en betydande miljöpåverkan kan komma att ändras under utredningsskedet om uppgifter framkommer som medför behov av ett nytt ställningstagande i denna fråga. Under samrådet har det framkommit en mängd nya uppgifter och relevanta synpunkter beträffande hur exploateringen inte främjar en hållbar utveckling, konsekvenser av buller, avloppslösningar, vad som kan hända vid olyckor, läckage från t.ex. arbetsmaskiner, om ras och skred uppstår vid markarbeten, dikenas kapacitet vid skyfall, påverkan på grannars vattentäkter med mera. Dessa har bara i begränsad omfattning beaktats i den reviderade planbeskrivningen. Exploateringen kan inte utifrån ett helhetsperspektiv bedömas ha en begränsad miljöpåverkan och främja en hållbar utveckling. Sammantaget finns därför ett uppenbart behov av att göra en fördjupad miljökonsekvensbeskrivning.

I en fördjupad miljökonsekvensbeskrivning bör alla miljö- och hållbarhetssynpunkter som framförts i samrådet analyseras och bedömas tillsammans med tidigare gjorda utredningar och kompletterande utredningar ur ett helhets- och hållbarhetsperspektiv. Alla miljökonsekvenser bör beskrivas utförligt för att kunna ställa fler och tydligare krav på anpassningar och förebyggande åtgärder så att ingrepp och skador inom det exploaterade området och omkringliggande områden minimeras.

Kommunens kommentar:

Enligt sjätte kapitlet i miljöbalken ska kommunen göra en undersökning för att ta reda på om detaljplanen antas medföra betydande miljöpåverkan. Undersökningen är den process som ska komma fram till om ett förslag till en detaljplans genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan eller inte.

I framtagna undersökning har kommunen bedömt att detaljplanens genomförande inte medför betydande miljöpåverkan och Länsstyrelsen har delat kommunens bedömning, vilket betyder att en miljökonsekvensbeskrivning inte är nödvändig. Däremot har ett antal utredningar tagits fram för att undersöka möjligheten att planlägga för bostäder utan att ge betydande påverkan på t.ex. natur, djur- och växtliv, friluftsliv, befintlig bebyggelse, fornlämningar, infrastruktur. Kommunen anser att de utredningar som är framtagna ger

tillräckligt med underlag för att bedöma lämpligheten och visar också frågor som särskilt ska beaktas och hanteras, både i själva detaljplanen och kommande exploateringsavtal.

Kommunen har tagit fram en ny undersökning i checklistemodell med syfte att tillämpa kriterierna i 10–13 §§ Miljöbedömningsförordningen samt att motivera sitt beslut och redovisa de omständigheter som talar för och emot en betydande miljöpåverkan. Samråd har skett kring den nya undersökningen med Länsstyrelsen. Beslut om betydande miljöpåverkan eller inte ska ske innan ett ställningstagande om antagande kan ske.

Synpunkt delvis tillgodosett.

4. Argumenten för varför en fördjupad artinventering inte måste göras är inte tillräckliga för att dra slutsatsen att den inte är nödvändig. En fördjupad artinventering bör göras alternativt bör en oberoende expert bedöma detta behov.

”Den samlade bedömningen i den framtagna artskyddsutredningen daterad 2022-11-14 (Tyréns Sverige AB) är att den planerade verksamheten inte kommer att påverka gynnsam bevarandestatus negativt för någon av de påträffade kärlväxterna eller någon av de fågelarter som enligt Artportalen (under perioden 1997-2020) observerats i närområdet, och som bedömts kunna häcka inom området som planeras att exploateras. Förbuden enligt 4 och 8 §§ artskyddsförordningen bedöms därmed inte aktualiseras och det bedöms därmed inte finnas behov av dispens (från förbuden). Den beskrivning av området som redogörs för i NVI samt kända uppgifter om förekommande arter bedöms också ge en representativ bild av förekommande arter i området, vilket ger att en fördjupad artinventering inte bedöms vara nödvändig.”

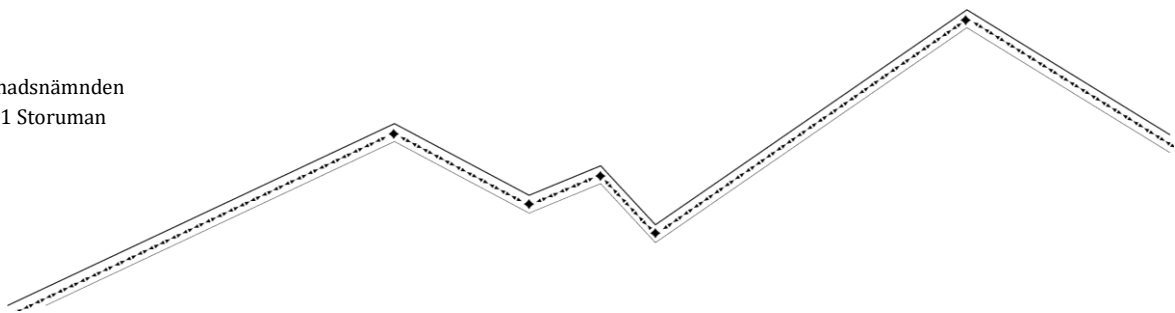
De uppgifter som använts för att dra slutsatsen att exploateringen inte påverkar en gynnsam bevarandestatus bygger på antaganden och är inte tillräckliga. Att en fördjupad artinventering inte bedöms nödvändig utgår från observationer i närområdet som antas ge en representativ bild av förekomst i exploateringsområdet. Men är områdena helt jämförbara, har observationerna gjorts vid rätta tidpunkter och i tillräcklig omfattning för att dra slutsatsen att en fördjupad artinventering inte behöver göras? För att vara säker på att exploateringen inte påverkar en gynnsam bevarandestatus bör en fördjupad artinventering göras alternativt bör en oberoende expert bedöma detta behov.

Kommunens kommentar:

Både NVI och Artskyddsutredningar har föregåtts av inventering i terräng. Eftersom inventering inför NVI utfördes efter häckningsperioden har en slagning utförts i Artportalen för att få en bild av vilka fågelarter som förekommer i området. Inför framtagande av artskyddsutredningen har biologer under julimånad 2022 utfört besök på plats för att observera. Under samrådstiden meddelade Länsstyrelsen att en artskyddsutredning ska göras för att visa om det krävs fältinventering av vissa arters förekomst och nyttjande av området i detalj. Länsstyrelsen, som är prövningsmyndighet, har inte lämnat synpunkter på upprättad artskyddsutredning under granskningstiden.

Ingen åtgärd.

5. Hur boendes och allmänhetens tillgång till fjället kan möjliggöras bör först utredas och därefter beskrivas i konkreta termer.

Hur boende och allmänhet ska få tillgång till fjället beskrivs inte närmare i planbeskrivningen trots att kommunen skriver att den ska redovisa detta. I samrådsredogörelsen står att "Boendes möjlighet till rekreation, som åtkomst till fjället och befintliga skoterstråk ska beskrivas och tydliggöras i planhandlingarna. Grönytor och vägar kan vara ett sätt att möjliggöra t.ex. åtkomst till fjället." i Planbeskrivningen står i stort sett samma sak: "Särskild hänsyn tas till de boendes möjlighet till rekreation, som åtkomst till fjället och befintliga skoterstråk. Grönytor och vägar kan vara ett sätt att möjliggöra till exempel åtkomst till fjället. På del av den planerade parkeringsytan kommer det att finnas möjlighet sommartid att vara en friluftsparkering för de som vill vandra i området".

Med ett 40-tal tomter och p-platser för allmänheten kommer det omkringliggande området att belastas hårt, både på fjällsidan och mot Laisan. Hur vägar, grönytor och P-platser ska kunna användas för att få tillgång till fjället och möjliggöra olika former av rekreation måste utredas och preciseras närmare. Detta har inte gjorts. Ett förslag behöver tas fram för hur detta konkret är tänkt att fungera. Förslaget behöver utformas så att slitage på mark och fjällslutningar minimeras och så att den unika, vackra, känsliga naturen i området inte skadas och kan fortsätta upplevas. Tomt- och markägare som direkt berörs måste tillfrågas om hur de ställer sig till det konkreta förslaget. Förslagsvis bjuder kommunen också in till en dialog med markägare, fast- och fritidsboende och samebyn, för att diskutera förslaget. I en reviderad planbeskrivning bör ett utvecklat förslag redovisas så att sakägare och allmänhet i en förnyad granskning kan lämna synpunkter på det.

Kommunens kommentar:

Kommunen anser att planförslaget tar hänsyn till de boendes möjlighet till rekreation, som åtkomst till fjället. Grönytor och vägar kan vara ett sätt att möjliggöra till exempel åtkomst till fjället. På del av den planerade parkeringsytan kommer det att finnas möjlighet sommartid att vara en friluftsparkering för de som vill vandra i området. Kommunen vidhåller sin bedömning att riksintresset inte påverkas negativt då fortsatt åtkomst finns eller till och med förbättras. Inom planområdet föreslås att skotertrafik tillåts på vägar. Hur skotertrafik kan färdas till den allmänna skoterleden som är belägen på Stor-Laisan finns beskrivet i planbeskrivning. Det är den berörda markägaren som måste ge tillåtelse att ett skoterspår anläggs på platsen. Samråd med andra markägare kan även krävas. Detta kan hanteras av den framtida samfällighetsföreningen som ska bildas för att sköta drift och underhåll av naturmark och gator inom planområdet (gemensamhetsanläggning).

Ingen åtgärd.

Sammantaget har planbeskrivningen så stora brister att den behöver återremitteras för en rad kompletteringar och beaktanden. Nämnden bör därefter fatta ett nytt beslut om planbeskrivningen är tillräckligt utvecklad för att skickas ut för förnyad granskning.

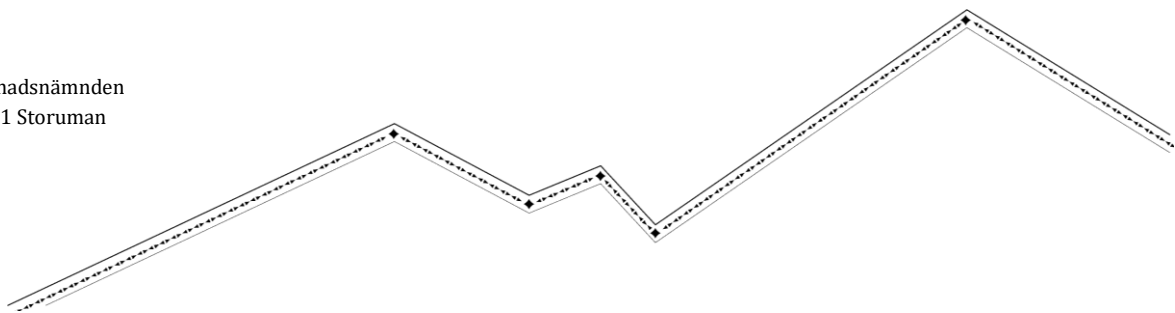
Kommunens kommentar:

Se kommunens kommentar under punkt 1.

Kompletterande yttrande nr 2 sakägare 1:

Kompletterande synpunkt på utredningen av strandskyddet

Frågan om undantag från strandskyddet är inte tillräckligt utrett och motiveringarna framstår otillräckliga för att bevilja undantag för platsmark, del av kvartersmark och bäckar/vattendrag inom

exploateringsområdet. Länsstyrelsen och/eller en juridisk expert behöver ges i uppdrag att utreda frågan grundligare med krav på att deras bedömningar, motiveringar och slutsatser redovisas utförligt i ett särskilt yttrande.

Kommunens kommentar:

Kommunen får enligt 4 kapitlet 17 § plan- och bygglagen bestämma att strandskyddet enligt 7 kapitlet miljöbalken ska upphävas för ett område i detaljplan. Särskilda skäl och motivering till upphävande framgår av planbeskrivningen. I Västerbottens län har Länsstyrelsen undantagit mindre vattenområden med bedömning till dels det stora antalet sjöar i länet, dels den förhållandevis låga befolkningstätheten saknar betydelse för bad- och friluftsliv. Till beslutet hör en karta som pekar ut sjöar och vattendrag där strandskydd råder. Inom fastigheten Laxnäs 2:117 (skifte 2) är inga vattendrag utpekade annat än Stor-Laisan. Länsstyrelsen prövar kommunens beslut avseende en detaljplan om strandskyddet har upphävts i strid med gällande bestämmelser i 4 kapitlet 17 § plan- och bygglagen.

Både under samråds- och i granskningsskedet har Länsstyrelsen inte lämnat prövningsgrundande synpunkter kring upphävande av strandskyddet. Planbeskrivning ska kompletteras med en illustration så att det tydligare framgår var gränsen av strandskyddet är belägen inom planområdet. I övrigt ingen åtgärd.

Kompletterande yttrande nr 3, sakägare 1 har inkommit med identiskt yttrande som ÖVRIGA (boenden och stugägare) Fastighetsägare 1.

Kommunens kommentar: Se under ÖVRIGA (boenden och stugägare) Fastighetsägare 1.

**Sakägare 2 (2 privatpersoner):
Dricksvatten**

Vi förstår vad Tyréns vill framhålla men då vår befintliga dricksvattenbrunn ligger på lägre terräng än tänkt avloppsanläggning på Laxnäs 2:117 (Skifte 2) så kommer Tyréns synpunkter på avloppsanläggningens placering relativt vår vattenbrunn inte att gälla och givetvis är detta inte alls bra med tanke på risk för påverkan/förorening.

Och när kommunen dessutom skriver/svarar oss att påverkan på dricksvatten skall elimineras förstår vi inte hur detta hänger ihop eller ska lösas?

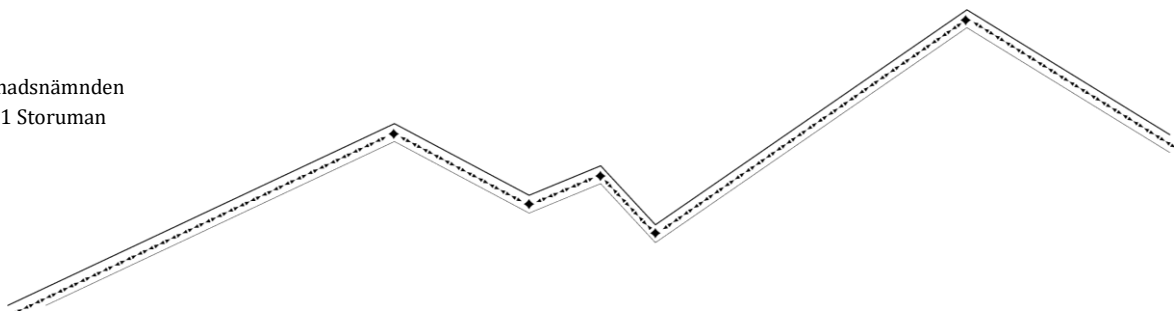
Utifrån detta har vi följande synpunkter/frågeställningar:

- Hur har kommunen tänkt säkerställa att denna risk (dvs. att vår befintliga dricksvattenbrunn förorenas) verkligen elimineras?**
- Vad händer och hur fördelas ansvaret mellan kommun och exploatör om vår befintliga dricksvattenbrunn skulle förorenas?**

Kommunens kommentar:

Dricksvatten

Utifrån de farhågor som framkommit från fastighetsägaren har ett tillägg till VA-utredningen tagits fram (Tyréns Sverige AB, slutrapport 2024-02-09).

Sammanfattningsvis ska föreslagen placering av en trumma vid tillkommande väg inom planområdet flyttas så att utgående vatten från kritiska avloppsanläggning inte rinner västerut via dike längs väg AC 1117 utan rinner österut. På så sätt uppnås ett avstånd till befintliga dricksvattenbrunnen inom Laxnäs 2:255 om cirka 75 meter från avloppsanläggningens utlopp och vidare är avståndet från rinnstråket till Stor-Laisan fortfarande 80 meter. Genom att följa denna åtgärd kommer berörd dricksvattenanläggning inte att påverkas. Detta ska säkerställas i plankarta med en planbestämmelse om placering av trumma (skydd mot störningar) samt att frågan även kommer att hanteras i exploateringsavtal mellan kommunen och exploatör. Ansökan om anläggande av avloppsanläggning ska göras till kommunens miljökontor. Anläggande och drift av anläggningen ska följa miljöbalkens krav. Fastighetsägare ansvarar för att deras avloppsanläggning uppfyller miljöbalkens krav. Om anläggningen slutar att fungera som det är tänkt är fastighetsägaren skyldig att omgående vidta åtgärder.

Om det skulle bli en påverkan på er dricksvattenanläggning och man efter utredning kan hänföra det till de anlagda avloppsanläggningarna så kommer det hanteras enligt Miljöbalkens bestämmelser.

Synpunkt anses vara tillgodosedd.

Skred och Ras

Efter att vi granskat alla kommentarer och synpunkter (från PM Geoteknik, Länsstyrelsen och Kommunen) känner vi oss fortfarande inte trygg med att risken för skred och ras kommer att "elimineras". Och en viktig orsak till vår oro är det faktum att det faktiskt förekommit slamströmmar/störfloder i området. Det är t.ex. vanligt förekommande att fjällbäcken i östra delen av planområdet svämmas över vid vårflod då isproppar bildas. Det har ju tidigare medfört att byggnader och vägar sköljts bort.

Utifrån detta har vi följande synpunkter/frågeställningar:

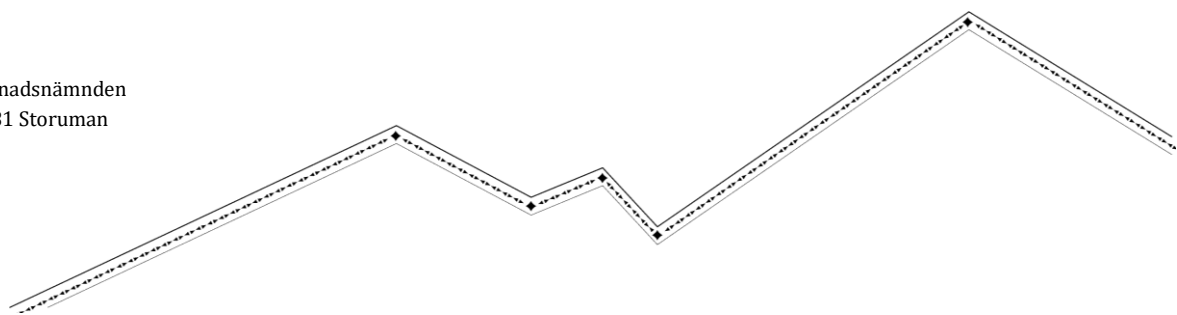
- **Hur har kommunen tänkt säkerställa att risken för ras/skred verkligen elimineras?**
- **Vad händer och hur fördelas ansvaret mellan kommun och exploatör om ett ras/skred/slamström/störtflod än en gång skulle uppstå, inte minst med tanke på risk för läckage av förorenat avloppsvatten mm.**

Kommunens kommentar:

Risker för ras, skred, översvämning och erosion ska analyseras och bedömas i planeringsstadiet, vilket har skett via framtagna utredningar. Om det inte skulle vara utrett kan kommunen bli skadeståndsskyldiga. Exploatör och enskilda fastighetsägare har också ett ansvar att följa de krav som ställs i exploateringsavtal och detaljplan.

Kommunen anser att de geotekniska säkerhetsfrågor är klargjorda utifrån planens utformning som grundar sig på framtagna utredningar. Ytterligare säkerhetsfrågor ingår i exploateringsavtal gentemot exploatör, främst utifrån utformning av allmän platsmark. Se kommunens kommentar under SGI:s yttrande.

Synpunkt anses vara tillgodosedd.

Antal Fritidshus

- Vi tycker fortfarande att ett 40-tal tomter inom tänkt område är för många.

Kommunens kommentar:** Se kommunens kommentar under **Sakägare 1, punkt 2.

Sakägare 2 har även inkommit med ett identiskt yttrande som **ÖVRIGA (boenden och stugägare) Fastighetsägare 1.**

Kommunens kommentar:** Se under **ÖVRIGA (boenden och stugägare) Fastighetsägare 1.

Sakägare 3 (2 privatpersoner):

Identiskt yttrande som **ÖVRIGA (boenden och stugägare) Fastighetsägare 1.**

Kommunens kommentar:** Se under **ÖVRIGA (boenden och stugägare) Fastighetsägare 1.

ÖVRIGA (boenden och stugägare)

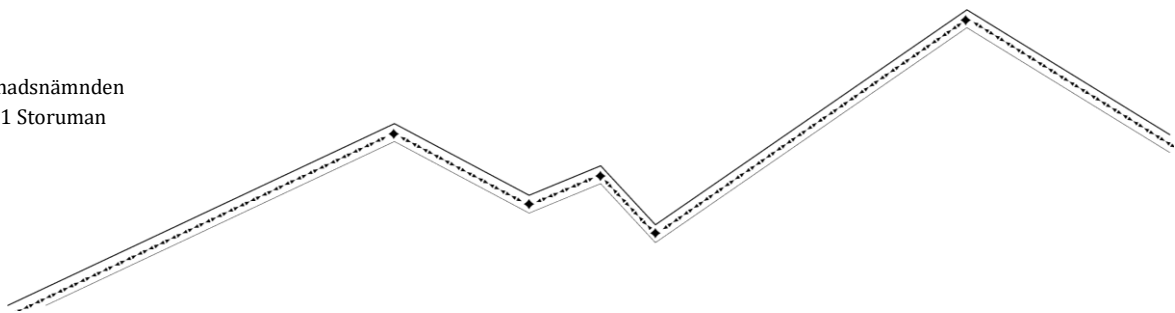
Fastighetsägare 1 (3 privatpersoner):

Vi har mottagit samrådsredogörelse och ytterligare utredningar för omarbetad planbeskrivning (reviderad augusti 2023) för detaljplanen (Storumans Kommuns beteckning: MB 2019-579) av fastighet Laxnas 2:117 (skifte 2) i Storumans Kommun. Baserat på den stora mängden kommentarer från sakägare konstaterar vi att det är ett betydande allmänintresse för att kraftigt begränsa och stoppa detaljplanen för Laxnäs 2:117 (skifte 2). Vidare vill vi också förhindra ytterligare storskalig exploatering i den tidigare skyddade fjälldalgången Laisholm -Laxnäs – Solberg (enligt Storumans kommuns tidigare Översiktsplan gällande 1990 - 2011) tätt invid Vindelfjällens Natura 2000 klassade naturreservat, det skyddade Laisholmsdeltat och sjön Stor-Laisan. Nedan följer en sammanfattning av våra kommentarer och synpunkter till den reviderade planbeskrivningen som ställts ut till granskning under perioden 2023-09-19 – 2023-10-18.

Sammanfattning av granskningskommentarer

Efter noggrann genomgång av samtliga utredningar inklusive de kompletterande utredningar som på Storumans kommuns uppdrag och exploatörens beställning tagits fram efter samrådet samt den reviderade planbeskrivningen står det klart att Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden (MSBN) inte kan fatta ett beslut att fortsätta med exploateringen enligt den föreslagna detaljplanen.

MSBN bör, mot det som framförs har och utifrån ett helhets- och hållbarhetsperspektiv, ompröva beslutet att godkänna att gå vidare med detaljplanen. Alternativt bör planbeskrivningen återremitteras på grund av omfattande brister i beslutsunderlaget, med krav på omfattande kompletteringar, fördjupade utredningar och nya bedömningar utifrån det som framförts i såväl samrådet som i denna skrivelse. Efter att nödvändiga kompletteringar och fördjupade utredningar genomförts måste dessa redovisas tillsammans med handläggarnas bedömning om detta är tillräckligt för att på något sätt gå vidare med exploateringen. Beslutsunderlaget som presenteras för nämnden måste vara så utformat att nämnden ska kunna fatta ett välgrundat och självständigt beslut. Utifrån det samlade underlaget och ett helhets- och hållbarhetsperspektiv finns det enligt vår

bedömning bara två rimliga beslut som nämnden kan fatta. Antingen att **A) inte godkänna detaljplanen för Laxnäs 2:117 (skifte 2) och då även återkalla det förhastade positiva planbeskedet för Laxnäs 2:117 (skifte 1) eller B) att besluta att återremittera detaljplanen.**

Kommunens kommentar:

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har efter samrådet beslutat att detaljplanen ska hanteras utökat förfarande. Utifrån de framtagna utredningar och skyddsåtgärder som finns införda som bestämmelser i plankartan samt i kontrollprogram ("Skadeförebyggande åtgärder och försiktighetsmått utifrån erosion, ras och skred"), som blir en del av exploateringsavtalet, anser Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen att det finns förutsättningar för exploateringen. Utgångspunkten i plan- och bygglagen (2010:900) är att mark får tas i anspråk för bebyggelse endast om marken är lämplig för ändamålet. Sammantaget bedömer kommunen vidare att denna planläggning inte medför en sådan påverkan på omgivningen som innebär fara för människors hälsa och säkerhet eller betydande olägenhet på annat sätt.

Miljö och samhällsbyggnadsförvaltningen anser i en samlad bedömning att planhandlingarna har tagit erforderlig hänsyn till inkomna yttranden och sammanvägt dessa i en helhetsbedömning mellan olika allmänna och enskilda intressen. Påverkan från föreslagen exploatering bedöms sammantaget vara acceptabel.

Planbeskrivning har kompletterats med en samlad bedömning kring konsekvenser av planförslaget.

Synpunkt anses vara tillgodosedd.

I följande avsnitt redovisas vara sammanfattande huvudargument som stödjer detta:

- **Otillräckliga svar och i många fall avsaknad av att tillgodose kommentarer från sakägare från samrådet.** Detta gör beslutsunderlaget ofullkomligt och otillräckligt och vi begär att det måste kompletteras med ytterligare utredningar, utökad omfattning och sedan färdigställas för att kunna ge en korrekt helhetsbild av förslagets påverkan till kommunens beslutsfattare och även allmänheten. Här följer några av de saker vi observerat.
 - På vilket sätt har Storumans Kommun gjort en helhetsbedömning av detaljplanens påverkan på natur, miljö, friluftsliv etc. utan att man gjort en omfattande och neutral miljökonsekvensbeskrivning? Att kommunen går från att i tidigare Översiktsplaner skydda hela fjälldalgången (inga ytterligare detaljplanerade områden) till att nu överväga en omfattande exploatering, under till att början med två detaljplaner, är anmärkningsvärt.
 - Kontrollprogrammet som avses biläggas exploateringsavtalet hänvisas bara till på huvudrubriknivå och det är oklart vilken ansvarsfördelning som kommer krävas samt vilka skyldigheter som läggs på respektive part för att säkerställa att de riskminimerande åtgärder, kontroller, regelverk och lagstadgade skyldigheter med mera faktiskt efterlevs.
 - I samrådiskommentarerna efterfrågades protokoll från exploatörens möten med Ubmeje Tjeälddie där man hänvisade till att "inga hinder förelåg till vidare exploatering". Vem

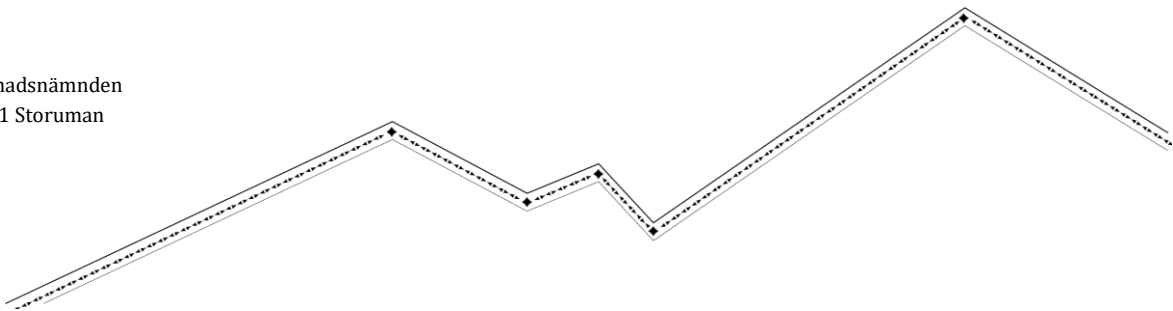

företrädde samebyn, vid vilket datum och exakt hur löd utlåtandet? Detta är inte redovisat i samrådsredogörelsen och gör det otydligt i vilken grad man faktiskt haft en tydlig dialog och fått ett tydligt beslut. Vi tycker att kommunen ska kunna kräva ett skriftligt protokollfört utlåtande från samebyn i en sånär viktig fråga så att beslutet kan dokumenteras för framtiden. I planbeskrivningen står det vidare att detaljplanen kan möjliggöra större åtkomst av fjället för allmänheten. Är samebyn verkligen införstådd med att detta innebär större exponering (skotertrafik, vandrare, skidåkare mm) av det känsliga renkalvningsområdet som är beläget några hundra meter rakt ovanför exploateringsområdet?

- Skoterfrågan skulle efter samrådet beskrivas bättre i planbeskrivningen samt en bedömning redovisas kring vad det ger för påverkan för befintlig bebyggelse. Påverkan för befintlig bebyggelse saknas helt i den uppdaterade planbeskrivningen och skoterfrågan är knapphändig kommenterad utan tydliga krav att förhålla sig till för exploatören.
- Väg 1117 är idag extremt eftersatt och vid många tillfällen på året knappt framkomlig. Erosion, vägkvalitet, håligheter, stora regn- och snömängder bidrar till en allt sämre väg som i och med en omfattande eventuell exploatering kommer få ett ökat tryck på från tunga anläggningsfordon. Storumans kommun hänvisar bara till att vägen sköts av Trafikverket och verkar inte ta något mer ansvar i frågan. Man kan här begära ett mer ansvarstagande hållning kring exploaterings påverkan och därmed ytterligare ställa krav på exploatör och Trafikverket. Detta påtalades redan i samrådscommentarerna men har långt ifrån tillräckligt beaktats.
- Har räddningstjänst skriftligen kommenterat att man accepterat väglutningen på max 10% som omnämns i Planbeskrivningen. Detta avviker nämligen med hela 2 % från rekommendation på max 8% enligt Boverkets byggregler och räddningstjänstens eget krav på max 8%. Vi kan heller inte se att plankartan uppdaterats med detta krav. I vägutredningen från Tyréns nämns att vägen kommer ha 11-12% i lutning (utan att ange var och hur stora partier) och denna utredning har inte uppdaterats. Även kortare partier med stark lutning kan i vinterväglag få stor påverkan om inte räddningstjänstens fordon kan komma fram i händelse av olycka/brand etc. Vi kräver att vägutredningen omarbetas och plankartan/planbeskrivningen uppdateras att max hantera 8% väglutning för att tillgodose gängse krav. Förekommande mått och krav på räddningsvägar är (Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 5:721). Det bör också tas med kontroll av detta i kontrollprogrammet.

- tåla axeltryck: minst 100 kN
- högsta längslutning: **8 %**
- högsta tvärfall: 2 %

- Hur avser Storumans Kommun jobba med att utveckla serviceutbudet i kommunen för att kunna tillgodose ytterligare 40-talet fritidshus som medför ökat tryck på det redan ansträngda serviceutbudet i Tärnaby och Hemavan. Detta är inte på något sätt beskrivet eller tydliggjort i planen och bör vara en grundförutsättning för varje ny detaljplan. Vi har sett i lokal media hur servicenivåerna för exempelvis vårdcentral och sjukstuga inte kunnat möta den storskaliga expansionen i kommunen. Som jämförelse kan Åre kommun nämnas, som under många år sönderexploaterats. Där har man nu tillfälligt stoppat nya detaljplaner innan kommunens servicenivå, dagvattenhantering och VA (vatten och

avlopp) kunnat utredas mer. Storumans Kommun saknar exempelvis en dagvattenstrategi. Man har en gammal och förlegad översiktsplan (ÖP) från 2011 med massor av motstridiga riktlinjer som gör att oavsett vad man vill göra kan man hävda "att det ligger i linje med gällande ÖP". Detta är bekvämt om man vill exploatera storskaligt och huvudlöst i fjällnära natur då inga tydliga riktlinjer finns och tidigare skyddade områden plötsligt öppnas upp för exploatering.

Kommunens kommentar:

- *Efter samrådet har planförslaget omarbetats samt att kompletterande utredningar tagits fram, utifrån synpunkter som framfördes. Detta anser kommunen framgår på ett tydligt sätt i samrådsredogörelsen. Kommunens bedömning efter samrådet är att de synpunkter som berörde förslag till detaljplan är tillgodosedda då planförslaget ska tydliggöra frågeställningar samt att kompletterande utredningar ska utföras innan nästa planskede (granskning).*
 - *Kommunens gällande översiktsplan för området säger att ny bebyggelse ska föregås av planläggning, vilket nu sker. Vad avser synpunkt att en miljökonsekvensbeskrivning borde tas fram, se kommunens kommentar under **Sakägare 1, punkt 3.***
 - *Kontrollprogrammet, är en del av exploateringsavtalet som är ett civilrättsligt avtal och hanteras parallellt med detaljplanen. I planbeskrivningen ska kommunen redovisa exploateringsavtalets **huvudsakliga innehåll**, detta i enlighet med plan- och bygglagen 5 kap. 13 § p. 4 (2010:900). I planbeskrivning redogörs även för skadeförebyggande åtgärder och försiktighetsmått utifrån erosion, ras och skred. B.l.a kommer hantering kring avsedimentering av ingå – "Under bygg- och etableringsfasen ska tillfälliga lokala sedimenteringsfällor anordnas inom planområdet. Avsedimentering kan ske genom utplacering av ex. halmbalar eller risbäddar i dikesbottnar, gärna i kombination med mindre sedimentfällor. Under den mest intensiva byggtiden ska tätare kontroller utföras av diken och avsedimentationslösningar." Exploateringsavtal kan färdigställas först när detaljplanen är inför antagande och ska vara påskrivet och godkänt innan en detaljplan kan antas. Exploateringsavtalet innehåller bland annat att exploatören är skyldig att lämna en säkerhet till kommunen för fullgörande i form av en garanti. Denna säkerhet nedskrivs i olika etapper, till exempel när infrastruktur med gator och diken är utförda enligt detaljplan och samt är godkända. Innan dess ska projekteringshandlingar lämnas in till kommunens tekniska avdelning och dessa ska vara utförda av sakkunniga. Kontrollrapporter ska inlämnas till kommunen.*
 - *Berörd sameby är en samrådspart under hela planprocessen samt att kommunen informerar vid våra årliga samrådsmöten om pågående planärenden och i vilket skede de är i. De har inte framfört negativa synpunkter kring detta planärende, varken muntligt eller skriftligt. Om de har haft synpunkter skulle det ha framgått tidigt i projektet. De har även fått ta del av Undersökningen upprättad november 2019. De kumulativa effekterna för rennaringen som är införda i planbeskrivningen har tagits fram efter framförd synpunkt från Länsstyrelsen under samrådstiden. Samråd kring bedömning av de kumulativa effekterna är utförda med berörd sameby via e-postkonversation samt muntliga samtal per telefon. Ett förslag skickades via e-post till ordföranden i samebyn. Kommunen har haft ett muntligt*

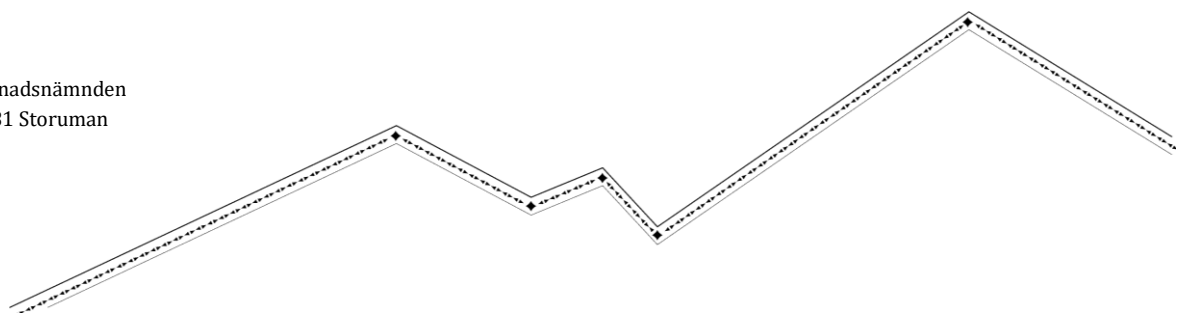
samråd per telefon med ordföranden som påpekade ett sakfel i beskrivning, att sommarperioden består även av augustimånad. Kommunen och samebyn kom överens om att kommunen skickar en bekräftelse att beskrivning av de kumulativa effekterna på rennärning är godkänd efter rättelse av sakfelet.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att samebyn är införstådd med planförslaget.

- *Hur skotertrafiken från området ska lösas är redovisat på en översiktlig nivå i planbeskrivningen. Den kommande gemensamhetsanläggningen/samfällighetsföreningen får ta ställning om tillåtelse att köra på lokalgatorna exempelvis. Kommunen anser att det räcker.*
- *Väg 1117 ligger inte inom planområdet och är en statlig väg (allmän väg) där alla har rätt att färdas. Kommunen har inte rådighet i frågan.*
- *Vad gäller vägnas lutning så följer kommunen kravet på 8% men som tidigare meddelat kan det tillåtas brantare lutningar. Det aktuella området som har brantare lutning än 8% avser kort sträcka av huvudvägen, detta för att möjliggöra planare sträckor, 5% lutning, vid korsningar mot kvarterstvägar. Räddningstjänsten är alltid en samrådspart under planprocessen och i just denna plan så har de uttryckt att vägens utformning är lämplig. Utformning av vägar ska utföras i enlighet med Trafikverkets publikation 2022:001, Vägars och gators utformning (VGU). Boverkets byggregler (2011:6) avser föreskrifter och råd om inte gatunätet ger åtkomst för räddningstjänstens fordon. Kommunen bedömer att planförslaget tillgodoser räddningstjänstens behov och framkomlighet. Frågan om byggande av lokalgatan och kraven kring dessa hanteras även i exploateringsavtal.*
- *Just nu pågår flera andra planläggningar av nya bostäder, både i Hemavan och i Tärnaby. Kommunen ser positivt på planläggning av fler bostäder då det ger utökat behov av service i form av butiker, restauranger m.m. Det pågår även planläggning av ett nytt handelsområde i nordvästra delen av Hemavan. Vad gäller service utifrån ett utökat vårdbehov vid Tärnaby Sjukstuga är vi medvetna om att trycket i dagsläget kan vara högt vid högsäsong. Ett fortsatt nära samarbete mellan Region Västerbotten och kommunen är en tillgång för att även i framtiden kunna tillhandahålla bra vård och social omsorg.*
Förutsättningar för Storumans kommun och Åre kommun är inte identiska därför är det inte rimligt att göra den jämförelsen. Som vi nämnt tidigare i samrådsredogörelsen så pågår ett arbete med att ta fram en ny kommunövergripande översiktsplan (ÖP). Den gällande ÖP från 2011 gäller fram till att kommunen har en ny antagen ÖP.

Ingen åtgärd.

- **Otillräckligt beslutsunderlag för politikerna att fatta beslut på. Vi anser att Storumans kommun och exploatörens kontrakterade utredare tagit genvägar till slutsatser som gynnar exploatören (trots avsaknad av eller tillräcklig mätdata och fakta).** Dessa genvägar innebär otillräckligt beslutsunderlag som gör att det genomgående går att dra slutsatsen att exploateringen får en "minimal påverkan" till förmån för detaljplanens godkännande. I många andra fall saknas också tillräckliga utredningar och beslutsunderlag att fatta vidare beslut om. De kompletterande utredningarna som gjorts, på uppdrag av MSBN och

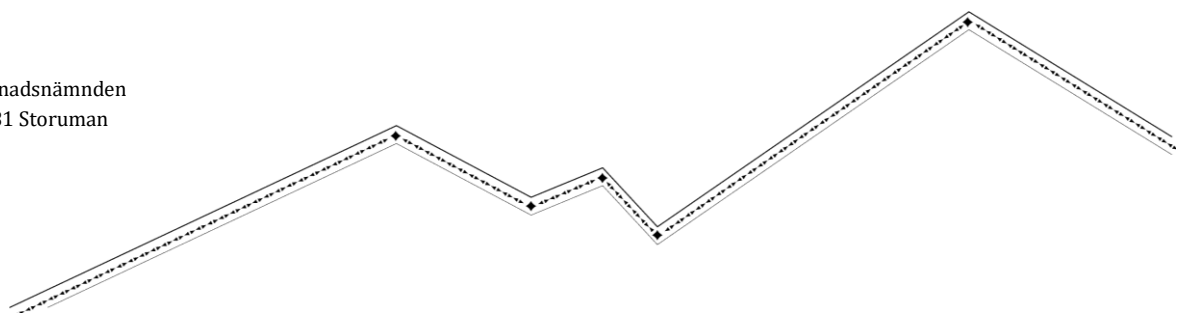

kontrakterade av exploatören, med alltför snäv avgränsning och med slutsatser drivna mot exploatörens mål utan att många gånger ha faktiskt underbyggnad av data.

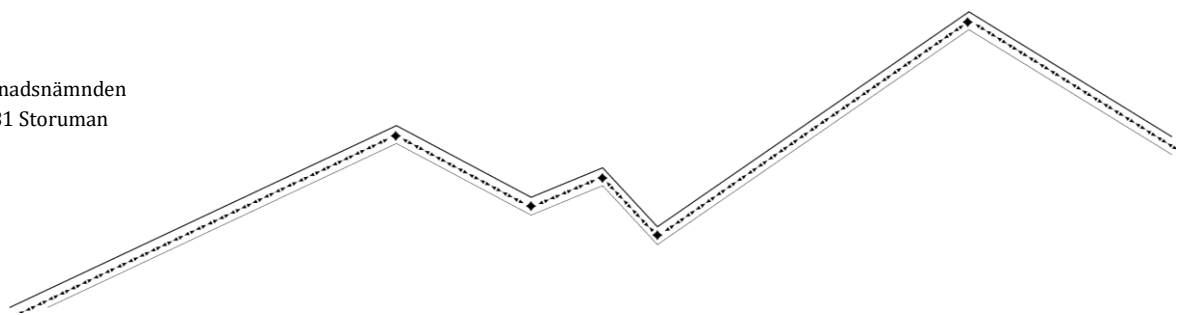
Här följer några sammanfattande exempel och i det utökade materialet går vi in mer på detaljerna till dessa:

- Majoriteten av utredningar är utförda av Tyréns AB. Slutsatser har dragits på otillräcklig data samt alltför snäva avgränsningar har gjorts till förmån för exploatörens argumentation att påvisa "gröna ljus" för att fortsätta. Ingen av Tyréns rapporter har någon notering om att Storumans Kommuns granskning av utredningen föranlett någon förändring eller fördjupning av utredningen. Hur ser sedan kommunen på denna potentiella jävsituation kring kontrakterandet av utredningar via exploatören?
- Artskyddsutredningen baseras bara på slagningar i artdataportalen. Ingen häckfågelinventering har utförts på plats trots närheten till det skyddade Laisholmsdeltat och närheten till Natura 2000 klassat område. Vi anser vidare att det är en alltför snäv avgränsning i utredningen gällande framför allt området för häckande fåglar. En ordentlig häckfågelsinventering måste göras.
- Ingen riktig bullerutredning är utförd och utredning av buller under ett eventuellt genomförande av detaljplanen är heller inte gjord. Detta måste såklart göras och maxvärden måste såklart beräknas och bedömas under högstannivåer när alla förväntade anläggningsmaskiner samtidigt är igång i området. Att bara hänvisa till vägtrafikens trafiken som tillsammans kommer skapa den totala bullernivån.
- Utsläpp Dagvatten – enligt Tyrens rapport PM -LAXNÅS 2:117 RECIPIENTPÅVERKAN STOR-LAISAN står det att "ingen mätdata finns att tillgå för Stor-Laisan". Man har då försökt uppskatta en nuvarande nivå med hjälp av uppströms och nedströms mätstationer (20 respektive 30 km därifrån). Alltför lättvindigt drar utredaren en slutsats att utsläppsnivåer av kväve och fosfor inte kommer ge påverkan på Stor-Laisan. Detta trots att man inte observerat några faktiska mätdata i Stor-Laisan och att övrig mätdata är flera mil bort. Det går alltså inte att dra någon slutsats om detta är riktigt eller inte baserat på den data som använts i utredningen. Enligt Länsstyrelsens skrivelse "Klimatanpassa Västerbotten 2020 – 2025 -Regional vägledning och handlingsplan för klimatanpassning": "I ett förändrat klimat kommer dag-och spillvattensystem att utsättas för en ökad belastning på grund av generellt ökad nederbörd, liksom flera och kraftigare skyfall. Om dagvattensystemen överbelastas och inte hinner leda bort vattnet kan det leda till översvämningar. Om överbelastning sker i ett kombinerat avloppssystem, finns risk för att överbelastningen leder till att avloppsvatten tränger upp ur golvbrunnar och toaletter. Denna risk minskar betydligt om dag-och spillvatten avleds i separata ledningar/ system -alltså i ett duplikat avloppssystem -liksom om mängden tillskottsvatten minskas." Har denna risk bedömts och hanterats? Vi ser generellt väldigt få av Länsstyrelsens riskminimerande förslag gällande framtida klimatpåverkan inkorporerade i kommunens planarbete. Detta är också aktualiserat av det vi i år sett i både Åre (<https://sverigesradio.se/artikel/delar-av-jamtlandsfjallen-pekas-ut-som-riskomrade>) och Stenungssunds kommun (<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/stenungssunds-kommun-gjorde-inga-kontroller-av-mangden-schaktmassor-vid-e6-trots-experternas-varningar>). Kommunen verkar generellt inte ha någon tydlig hantering av krav för klimatanpassning i sitt planarbetet och bör därför vänta med exploatering av branta fjällsidor innan tydliga riktlinjer tagits fram.

- Tyrens Dagvattenutredning tar inte hänsyn till påverkan av smältvatten. Dagvattenhanteringen i länet måste vara utformad för att kunna hantera dagvatten både i form av regn- och smältvatten. Den måste fungera under barmarksförhållanden och när marken är tjälad, samt täckt med snö och is. Klimatförändringarna innebär både att mängden nederbörd och risken för skyfall ökar och att snö- och isförhållandena ändras, vilket redan idag har börjat ställa nya krav på dagvattenhanteringen i länet. Storumans kommun saknar som tidigare påtalats en dagvattenstrategi vilket är bekymmersamt.
- Utredningen kring det rörliga friluftslivet är undermåligt gjord och otillräckligt beskrivet. Exakt vilka tydliggöranden har man stipulerat i planbeskrivningen för att säkerställa åtkomst för det rörliga friluftslivet? I planbeskrivningen kan man bara utläsa: *"Särskild hänsyn tas till de boendes möjlighet till rekreation, som åtkomst till fjället och befintliga skoterstråk. Grönytor och vägar kan vara ett sätt att möjliggöra till exempel åtkomst till fjället"*. Inga konkreta planer har visats för hur allmänheten ska kunna korsa genom området vintertid eller sommartid och framkomst med skoter har inte markerats i planbeskrivning för att åskådliggöra hur påverkan blir med buller, överfarter mm för intilliggande fastigheter.
- Planbeskrivningen har inte förtydligats med en bedömning av grundvattenmagasin Laisholm som efterlovades i samrådsredogörelsen. Detta verkar man missat.
- Man har inte tagit fram någon kompletterande utredning (som krävdes efter samrådsredogörelsen) kring befintliga dricksvattenbrunnar och exploaterings påverkan på dessa. Detta måste självklart utredas ytterligare för att förhindra risker och påverkan för intilliggande fastigheter. Det ska inte vara upp till existerande fastighetsägare att kämpa för detta utan det bör ställas tydligare krav på exploatören från kommunen.
- Avsaknad av protokoll och formellt godkännande från rennäringsen. För att tillstå en rättvis möjlighet att ta till sig det komplexa utredningsmaterialet kräver vi att allt material tillgängliggörs på Ume-Samiska språket. Man verkar bara fått in muntlig kommentar på ett mer generellt material kring rennäringsens kumulativa effekter och inte specifika godkännanden gällande denna exploatering och dess påverkan. Det är ett komplext material som vid eventuellt genomförande riskerar att få stora och långtgående effekter på rennäringsen i området Därför bör man naturligtvis säkerställa att det kan förstås av alla medlemmar i samebyn.
- Räddningstjänstens övriga krav är ej fullt tillgodosedda. Har kravet för räddningstjänsts tillträde till en byggnad och framkomlighet till tomt verkligen uppfyllts? För att räddningstjänsten ska kunna anses ha tillträde till en byggnad bör avståndet mellan uppställningsplats för räddningstjänstens fordon och byggnadens angreppspunkt normalt inte överstiga 50 m. Räddningsväg och uppställningsplats bör utformas vad avser exempelvis fri höjd, marklutning, bredd, svängradie och bärighet så att räddningstjänstens större fordon kan ta sig fram. Bärigheten bör motsvara gatunätets. Regler om bärförmåga för bjälklag finns i avdelning C, kap. 1.1.1, 11 § i Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:10) om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder), EKS. Avståndet mellan räddningsfordonens uppställningsplats och byggnadens angreppspunkt bör understiga 50 meter. Om utrymning förutsätts ske med maskinstege eller hävare, bör avståndet från gatan, räddningsvägen eller uppställningsplats till husväggen vara högst 9 meter. (Källa: Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd -avsnitt 5:721). Vi kan inte se att detta fullt ut tillgodosetts i plankartan.

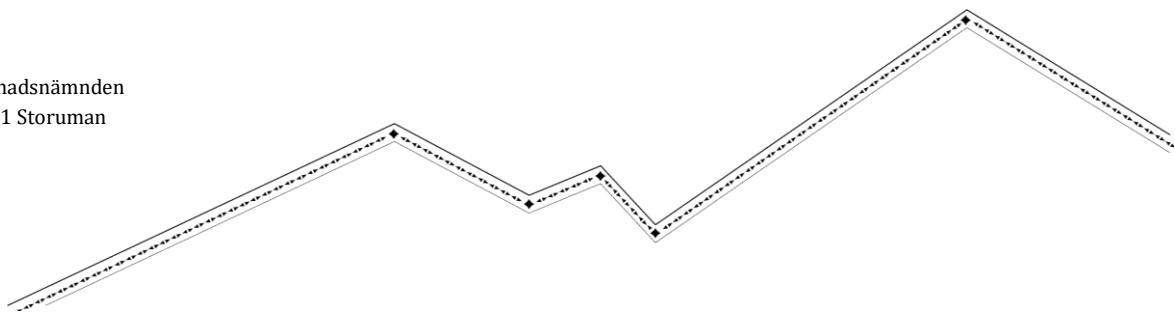

- Enligt Plan- och bygglagen ska kommunen ta hänsyn till klimatrisker vid planering av ny bebyggelse. I översiktsplanen ska kommunen ge sin syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion, som är klimatrelaterade, samt hur riskerna kan minska eller upphöra. Storumans kommun har inte tagit tillräcklig hänsyn för klimatrisker vid planering av denna exploatering. Det är stora skillnader i hur kommuner påverkas av klimatförändringarna – på vissa håll är stigande hav det största problemet, medan andra brottas med till exempel ras- och skredrisker, vattenbrist eller kortare turistsäsong. Gemensamt för alla kommuner är risken för översvämningar till följd av skyfall. För Storumans kommun borde översvämningar, ras, skred och erosion innebära de största riskerna. Vi kräver att större hänsyn tas till klimatrisker och att ytterligare utredningar med tydlighet på dessa krav ska utföras (fördjupad dagvattenutredning, fördjupad VA, fördjupad geoteknisk utredning mm).

Kommunens kommentar:

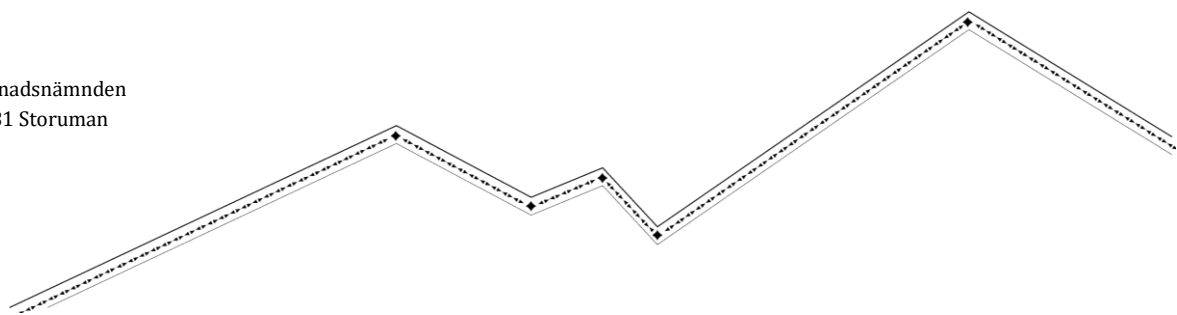
- Kommunen ställer krav till exploatör på vilka utredningar som behövs för att ta fram ett planförslag. Kommunen ställer krav på vad utredningar ska belysa och innehålla och vi ser ingen jävsituation. Alla utredningar granskas av en arbetsgrupp bestående av kommunens tjänstepersoner med olika professioner. Ett flertal möten har skett med exploatör och deras sakkunniga för att gå genom frågeställningar och kommunens krav.
- Både NVI och Artskyddsutredningar har föregåtts av inventering i terräng. Eftersom inventering inför NVI utfördes efter häckningsperioden har en slagning utförts i Artportalen för att få en bild av vilka fågelarter som förekommer i området. Inför framtagande av artskyddsutredningen har biologer under julimånad 2022 utfört besök för att observera. Under samrådstiden meddelade Länsstyrelsen att en artskyddsutredning ska göras för att visa om det krävs fältinventering av vissa arters förekomst och nyttjande av området i detalj. Länsstyrelsen, som är prövningsmyndighet, har inte lämnat synpunkter på upprättad artskyddsutredning under granskningstiden.
- Vad avser buller anser kommunen att frågan är tillräckligt hanterad i planbeskrivningen. Kommunen följer förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader (SFS 2015:216). Under byggtiden kan en påverkan av buller upplevas för befintliga fastigheter efter väg 1117 då större transporter passerar men tillfällig byggtrafik under genomförande ingår inte i en bullerutredning. Hela området kommer inte bebyggas samtidigt utan sker i etappvis under ett antal år.
- Efter samrådet upprättades en kompletterande utredning kring recipientpåverkan Stor-Laisan, daterad 2023-09-01. Efter dialog med Länsstyrelsen kring innehållet bedömdes att en uppskattning krävdes av belastning av kväve och fosfor för de olika VA-lösningarna samlad bedömning från både dagvatten och avlopp. Sammanfattningsvis bedöms planerad exploatering inte påverka möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsnormen i Stor-Laisan med avseende på näringsämnen.
- Dagvatten omfattas även av snösmältning. Dagvatten i området ska hanteras enligt LOD (lokalt omhändertagande av dagvatten). Öppna diken med erosionskydd ska anläggas efter lokalgatorna och avskärande diken där dagvatten släpps ut i naturmark för infiltration/rening innan det når Stor-Laisan. I kontrollprogrammet,

tillhörande exploateringsavtalet, kommer hantering av avsedimentering under byggtid att hanteras.

- *Kommunen anser att planförslaget tar hänsyn till de boendes möjlighet till rekreation, som åtkomst till fjället. Grönytor och vägar kan vara ett sätt att möjliggöra till exempel åtkomst till fjället. På del av den planerade parkeringsytan kommer det att finnas möjlighet sommartid att vara en friluftsparkering för de som vill vandra i området. Kommunen vidhåller sin bedömning att riksintresset inte påverkas negativt då fortsatt åtkomst finns eller till och med förbättras. Inom planområdet föreslås att skotertrafik tillåts på vägar. Hur skotertrafik kan färdas till den allmänna skoterleden som är belägen på Stor-Laisan finns beskrivet i planbeskrivning. Det är den berörda markägaren som måste ge tillåtelse att ett skoterspår anläggs på platsen. Samråd med andra markägare kan även krävas. Detta kan hanteras av den framtida samfällighetsföreningen som ska bildas för att sköta drift och underhåll av naturmark och gator inom planområdet (gemensamhetsanläggning).*
- *Under rubriken MKN för vattenförekomster i planbeskrivning är grundvattenmagasinet Laisholm S införd efter samrådstiden. Den samlade bedömningen ska tydliggöras i planbeskrivning att denna exploatering inte kommer att påverka magasinet negativt då vi har krav på ickeförsämring av påverkan på Stor-Laisan.*
- *Vad avser risk för påverkan av befintliga dricksvattenbrunnar har ett tillägg till VA-utredningen tagits fram 2024-02-09. För att säkerställa föreslagna åtgärder så har en bestämmelse lagts till på plankartan avseende en placering av vägtrumma, se vidare under rubrik **"De huvudsakliga ändringar som rör planförslaget som ska utföras inför ett antagande"**. Redovisad rinnväg mellan två fastigheter söder om väg 1117 är en befintlig rinnväg och befintlig trumma finns under väg 1117. Säker skyfallshantering uppnås genom att anlägga avskärande diken inom planområdet.*
- *Vad gäller krav på protokoll och formellt godkännande av berörd sameby, se tidigare kommentar. Kommunen är en samisk förvaltningskommun vilket betyder att en person som är samisktalande har särskilda rättigheter, t.ex. rättighet att använda samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med kommunen i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet har anknytning till förvaltningsområdet. Om den enskilde använder samiska i ett sådant ärende är kommunen skyldig att ge muntligt svar på samma språk. Om minoritetsspråktalande personal inte finns på myndigheten ska rutiner utarbetas som innebär att tolk kan ordnas med relativt kort varsel. I myndighetens lokaler, hemsidor och annat informationsmaterial ska det framgå att service kan ges på minoritetsspråk (källa: Minoritets- och samepolitisk handlingsplan för Storuman kommun 2023-2026). Det finns inget lagkrav att kommunen ska tillgängliggöra alla dokument på samiska eller på annat minoritetsspråk.*
- *Räddningstjänstens tillgång till byggnad inom kvartersmark i förhållande till lokalgata prövas bygglovsprocessen (Boverkets byggregler, 2011:6).*
- *Kommunen anser att de nu framtagna utredningar ger tillräckligt med underlag för att bedöma lämpligheten och visar också frågor som särskilt ska beaktas och hanteras, både i själva detaljplanen och kommande exploateringsavtal.*

Vissa av synpunkterna anses vara tillgodosedda, övriga inga åtgärder.

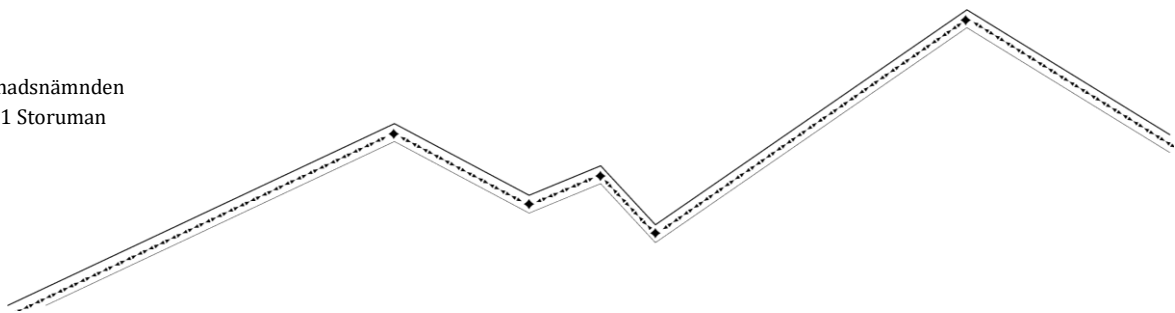
- **Planprocessens genomförande har vilselett politiker och allmänhet eftersom beslut att gå vidare i planprocessen har fattats trots att begärda utredningar och dess resultat inte redovisats och bedömts.** Vi ställer oss frågan hur Storumans kommun i ett beslut (2022-12-14 – Beslut i Miljö och samhällsbyggnadsnämnden §147) kan göra bedömningen att exploateringen är godtagbar utifrån lagar, planer och exploatörens gjorda utredningar, samtidigt som utredningarna först genomförs för att sedan baserat på dessa fatta beslut om det är möjligt att gå vidare med planprocessen. Nu har MSBN återigen fattat beslut (2023-08-30) att gå vidare i planprocessen utan att de kompletteringar nämnden kräver ska genomföras innan den reviderade detaljplanen kan skickas ut för granskning. Detta är anmärkningsvärt, felaktigt och vilseledande för politiker, sakägare och allmänhet. Vidare frågar vi oss hur den reviderade plankartan har uppdaterats och ändrats med hänsyn till genomförda utredningars påvisade risker. Det är inte tydligt vilka uppdateringar och ändringar som gjorts och svårt att följa och ha spårbarhet kring vilka förändringar som faktiskt gjorts för att tillgodose resultat från utredningar mm från Storumans Kommuns uppdaterade planbeskrivning.

En ytterligare kommentar är hur det komma sig att vissa rapporter som finns i granskningsmaterialet är daterade och uppdaterade till datum efter själva beslutet tagits att gå vidare till granskning? Beslutet fattades i MSBN den 2023-08-30 men planbeskrivningen och plankartan är sedan reviderade i nya versioner 2023-09-06 utan anvisning kring vad som uppdaterats. Detta är anmärkningsvärt då beslutsfattarna inte kan haft tillgång till eller beaktat det fulla materialet för ett beslut alternativt att tillägg gjorts efter beslutet utan tydlighet och spårbarhet. Oavsett om det är stora eller små förändringar skapar det ett misstroende mot processen. Här ifrågasätter och ogiltigförklarar vi planprocessens genomförande eftersom det varit en process som inte presenterat ett tillräckligt och väl underbyggt beslutsmaterial vid tidpunkten för beslut.

Kommunens kommentar:

- *Det pågår ett arbete med att ta fram en ny detaljplan. Ett förslag till detaljplan tas fram, både plankarta och planbeskrivning, efter att behövliga utredningar finns framtagna som grund. Under planprocessens gång, ända fram till planen är inför antagande, framkommer synpunkter och information som gör att planförslag ändras/justeras eller att kompletterande utredningar krävs. Vi anser inte att vi vilselett politiker, sakägare eller allmänhet då vi har tagit fram det underlag och gjort de justeringar i planbeskrivning och plankarta som vi tolkat krävs. Vid nämndens sammanträde har politikerna tagit del av samtliga inkomna synpunkter och förvaltningens sammanställning av ändringar som krävs för att gå vidare i planprocessen. Ändringar i planhandlingarna går att följa då planförslaget olika versioner (samråds- och granskningsversioner) finns tillgänglig på kommunens hemsida. Orsaken varför handlingarna är justerad september 2023 är att vid nämndens sammanträde 2023-08-30 framfördes önskemål att ordet rörbro skulle ersättas med ordet valvbåge. Vi kan konstatera att det borde ha hanterats som ett tilläggsyrkande och tar till oss synpunkten.*

Ingen åtgärd.

- **Miljökonsekvensbeskrivning är ej utförd och slutsatsen att inte genomföra detta har tagits med otillräckligt beslutsunderlag. Vi kräver att bedömningen kring betydande miljöpåverkan från 2019 omprövas och därmed att en oberoende miljökonsekvensbeskrivning göres för att skaffa ett fördjupat, tydligare och mer nyanserat beslutsunderlag.** Man har istället för att faktiskt gå till botten och utreda denna viktiga fråga alltför snabbt dragit en slutsats och sedan försökt anpassa argumentationen till detta.
 - Vi kräver att en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tas fram på uppdrag av Storumans Kommun med hänsyn till alla de kommentarer och synpunkter om inkommit i samrådsredogörelsen, varav många inte bedömts i sin helhet. Detta område har visat sig ha ett betydande allmänintresse via det stora engagemanget av sakägare, orsbor och närliggande fastighetsägare. Vidare har kommunen bland annat beslutat att utöka planförfarandet från standardförfarande till utökat planförfarande för att ge rum för ytterligare utredningar och avvägningar. Mot bakgrund av detta anser vi att det är undermåligt och oansvarigt att i detta skede och med ett ofullständigt beslutsunderlag bedöma att exploateringen inte har en betydande miljöpåverkan redan i 2019. Det blir väldigt bakvänt att först göra den bedömningen och sedan begära ytterligare utredningar utan att därefter ta upp frågan för beslut igen. Man bör därför genomföra en grundlig miljökonsekvensbedömning för exploateringsområdet och närliggande områden. Exempelvis utreds inte utreds inte om exploateringen klarar återkommande stora regnmängder som är att vänta med klimatförändringen, vad händer vid en eventuell olycka, buller, skadeförebyggande åtgärder, nollalternativ med mera under exploateringen. Vilka ytterligare skadeförebyggande åtgärder krävs för att hantera alla de risker som framförs i samrådet? Vad händer vid en eventuell olycka med arbetsmaskiner (läckage mm) i närheten av vattendragen under exploateringen? Sammantaget är det inte tillräckligt utrett.
 - Storumans Kommun tog tidigt i planprocessen fram ett underlag "Undersökning" (Undersökning, Detaljplan för bostäder på del av fastigheten Laxnäs 2:117 (skifte 2) upprättad 2019-11-22) för att avgöra om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan och om en strategisk miljöbedömning ska göras eller inte. Slutsatsen från denna undersökning var att "Detaljplanen antas inte medföra betydande miljöpåverkan och en miljöbedömning enligt 6 kap. 11 § miljöbalken och 4 kap. 34 § plan- och bygglagen (2010:900) är inte nödvändig". En undersökning ska bestå av tre moment, identifiering av omständigheter, undersökningssamråd och särskilt beslut. Kommunen ska identifiera de omständigheter som talar för och emot en betydande miljöpåverkan. Kommunen ska också genomföra ett samråd om frågan med länsstyrelsen och andra kommuner som kan antas bli berörda utifrån sitt särskilda miljöansvar. Eftersom planprocessen ändrades till utökat planförfarande i 2022 bör också de då gällande regelverket gälla för fortsättningen av processen. Vi ifrågasätter här följande:
 - Med vilka har samråd genomförts som kommunen betecknar som samrådsundersökning? Vem bestämde och hur bestämdes detta?
 - Har Storumans Kommun uppfyllt alla krav i PBL för undersökningssamråd som finns i Miljöbalken?
 - Har undersökningssamrådet dokumenterats med ett särskilt beslut? När togs isf detta och var finns detta beslut och dess underlag dokumenterat?

- Har materialet som legat till grund för undersökningssamrådet funnits tillgängligt under hela tiden för samrådsremissen. Vilket är detta material i sin helhet?
- Undersökningen (kring betydande miljöpåverkan) som gjordes 2019 är undermålig, saknar flera punkter i utredningen enligt kraven Miljöbalk (1998:808) 6 kap. 6 § och Miljöbedömningsförordning (2017:966) 5 §.
- Efter Undersökningen har det ställts krav på ytterligare utredningar som genomförts. Hur kan beslutet ha fattats utan att tagit hänsyn till ytterligare utredningar?
- Om det tagits ett särskilt beslut efter detta undersökningssamråd så har inte de lagstadgade kraven uppfyllts. Vi menar här för att ovan lagstadgade krav inte är fullt uppfyllda och därmed att detaljplansprocessen inte kan fortgå.

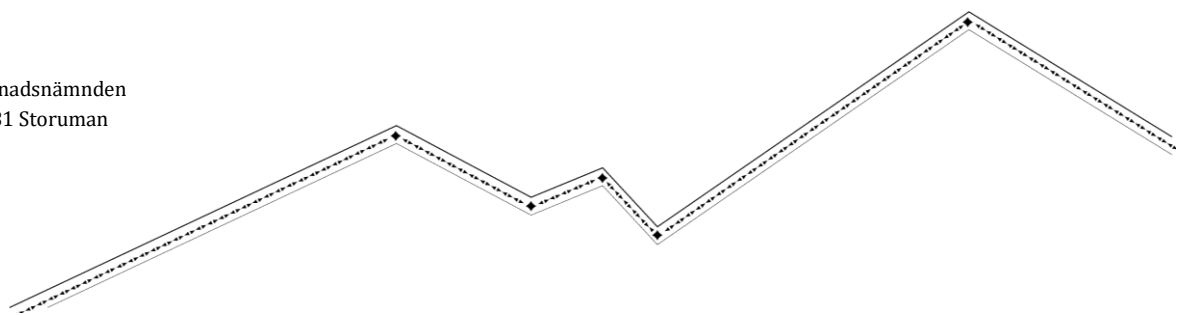
Kommunens kommentar:

- *Se kommunens kommentar under **Sakägare 1, punkt 3.***
- *Angående processen kring framtagande Undersökning av detaljplanens miljöpåverkan, upprättad 2019-11-22. Beslut om att påbörja planarbetet fattades 2019-04-24. I en lagändring införd i plan- och bygglagen om att särskilt beslut ska fattas, (PBL 5 kap. 11 a §) trädde kraft 2 augusti 2021 (SFS 2021:785). 2020-01-02 skickades framtagna Undersökning för synpunkter till Länsstyrelsen i Västerbotten, Trafikverket, Vattenfall Eldistribution AB, berörd sameby och kommunens räddningstjänst. Länsstyrelsen och Trafikverket yttrade sig över Undersökning. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att ett genomförande av detaljplanen inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Trafikverket lämnade generella synpunkter kring den tillståndspliktiga zon för väg 1117 och att man avser lämna detaljerade synpunkter i kommande samråd. Undersökning har varit i en del av planhandlingarna under samråd- och granskningstiden.*

Kommunen har tagit fram en ny undersökning i checklistemodell med syfte att tillämpa kriterierna i 10–13 §§ Miljöbedömningsförordningen samt att motivera sitt beslut och redovisa de omständigheter som talar för och emot en betydande miljöpåverkan. Samråd har skett kring den nya undersökningen med Länsstyrelsen. Beslut om betydande miljöpåverkan eller inte ska ske innan ett ställningstagande om antagande kan ske.

Synpunkt delvis tillgodosett.

- **Planbeskrivningen har inte beaktat eller utrett hur detaljplanen / exploateringen påverkar de 16 nationella miljö kvalitetsmålen** (<https://www.sverigesmiljomal.se>) som Riksdagen beslutat om. Riksdagen beslutade 1999 att det skulle finnas 15 nationella miljö kvalitetsmål för Sverige. I november 2005 antogs ett 16:e miljö kvalitetsmål om biologisk mångfald.
 - Det borde vara ett minimikrav för kommunen att beakta de nationella miljö kvalitetsmålen i bedömningen av vilken miljöpåverkan och vilka konsekvenser som varje större exploatering (dvs detaljplan) får. Storumans kommun borde, med de rika naturvärden man förfogar över, vara en föregångskommun kring detta snarare än att inte beakta och försöka uppnå dessa mål utan tvärtom som nu ställa så låga krav som möjligt på exploateringar. Arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet

utgör grunden för den nationella miljöpolitiken. Miljökvalitetsmålen med preciseringar ska ge en långsiktig målbild för miljöarbetet och fungerar som vägledning för hela samhällets miljöarbete, såväl myndigheters, Länsstyrelser, kommuners som näringslivets och andra aktörers.

- Miljökvalitetsmålen är endast upplistade i Undersökning (Dnr: 2019.0579-315) och ej kommenterade eller utredda. Varför använder inte Storumans kommun miljökvalitetsmålen tydligare i kravbilden mot exploatörer och i sin information till sakägare och allmänhet. Kommunernas arbete ska ju här bidra till Sveriges totala måluppfyllnad.

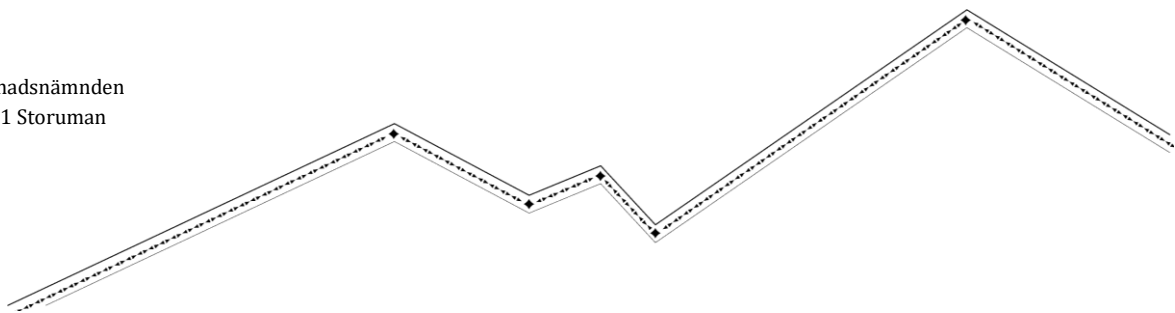
○

Kommunens kommentar:

- *Syftet med de miljöpolitiska målen (prop. 2004/05:150), totalt 16 stycken, är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Detta ska ske utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Länsstyrelsen har uppdraget att samordna det regionala arbetet för att uppnå de svenska miljömålen. Arbetet sker i samarbete med kommuner, näringsliv, frivilliga organisationer och andra aktörer för att miljömålen ska få genomslag i länet och miljön ska bli bättre. Länsstyrelsen följer också upp hur miljöarbetet går. Planbeskrivning ska tydliggöras att ett genomförande av detaljplanen inte kommer att påverka några av miljömålen på ett betydande negativt sätt.*

Synpunkt anses vara tillgodosedd.

- **Erosionsrisken i sluttande fjällsluttning är ej tillräckligt utredd och en rad tveksamheter finns kring utredningens omfattning och slutsatser. En mer omfattande utredning behöver genomföras av annan utredare för att ge en kompletterande, oberoende och mer nyanserad bedömning av risker för ras och skred som också beaktar ett allt varmare klimat där kraftigare regn förväntas.** Vi ser vad som händer i Stenungssund, Munkedal, Åre etc. där detaljplaner godkänts av kommunerna med undermåligt utredningsarbete. Ur Länsstyrelsens "Klimatanpassa Västerbotten 2020 – 2025. Regional vägledning och handlingsplan för klimatanpassning" https://catalog.lansstyrelsen.se/store/34/resource/DAC_2021_7:
"Klimatförändringarna förväntas leda till ökad nederbörd, ökad risk för skyfall, förändrade vattenföden och ökad risk för översvämningar. Strandnära bebyggelse längs älvar, vattendrag och sjöar, samt områden som redan idag drabbas av översvämningar, är speciellt utsatta för effekterna av ett förändrat klimat. Även bebyggelse som inte ligger i anslutning till sjöar och vattendrag kan ligga i riskzonen för översvämningar. Vid skyfall och håftig nederbörd riskerar lågpunkter i tätbebyggda områden att ställas under vatten om det inte finns tillräckligt med ytliga avrinningsmöjligheter, eller om dagvattenssystemet är underdimensionerat eller igensatt. Riskerna ökar om stor andel av området består av hårdgjorda ytor."
Vidare kring ändrad markstabilitet (ras, skred och erosion): **"Kraftigare skyfall, ökad nederbörd och ändrade grundvattennivåer ökar även sannolikheten för erosion, ras och skred. Detta kan påverka både befintlig bebyggelse och har betydelse för var det är lämpligt att planera för och bygga ny bebyggelse. I Västerbotten finns riskområden till exempel i fjällnära områden och i anslutning till raviner längs vattendrag. "**

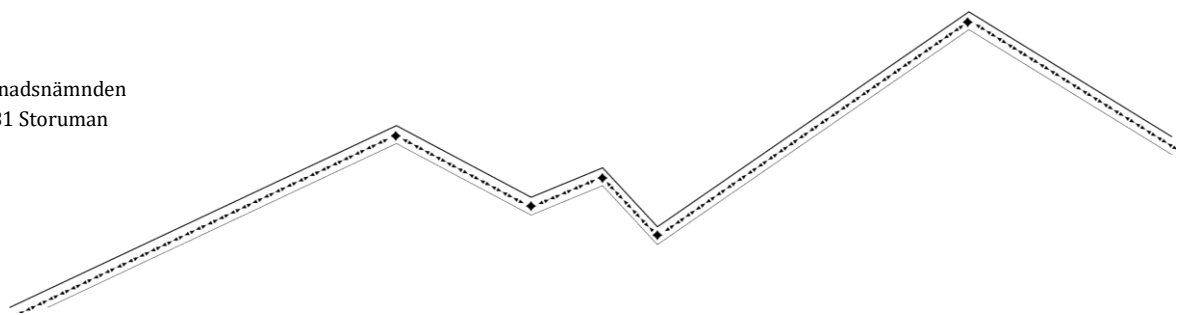
- Det kan inte ha undgått Storumans Kommun att de problem som vi under löpet av 2023 sett med erosion, dagvattenhantering, VA-hantering (Stenungssunds, Munkedal och Åre kommun) uppkommit på grund av alltför hård exploatering, dålig kontroll, undermåliga utredningar och oklar ansvarsfördelning. Vi kräver mycket större långsiktig hänsyn och tydlighet i kraven på utredningar kring erosion, dagvattenhantering och utsläpp med särskild beaktning då detta ligger i ett känsligt område omgivet av känsliga ekosystem och vatten- och fjällreservat.
- Den Geotekniska undersökningen utförd av Tyrens 2021-09-21 visar på *"Planområdet innehåller ett antal branta slänter där skred och ras skulle kunna uppstå. Slänterna bedöms i dagsläget vara stabila men vid en förändring av avrinningsförhållanden, eventuell schaktning samt borttagning av vegetation finns risk för att lokala skred kan uppstå"*. Detta känns inte som ett tryggt område att etablera ett 40-tal fritidshus på med oklar påverkan i dagvattenavrinning och ökad erosionsrisk som följd. Inom området finns också ett antal branta slänter >17° som ytterligare gör det olämpligt för exploatering. Rapportens slutsats är bland annat att "Därmed bedöms ingen risk för ras och skred i jord förekomma så länge den framtida exploateringen genomförs med noga planering och utredning vad gäller schaktning samt hantering av dagvatten och ytavrinning utförts? Vi kan inte se detta.
- Översiktsplanen för Storumans Kommun är gammal och förlegad (sedan 2011) och ej uppdaterad för klimatanpassning. Planhandläggare inom översiktsplanering, detaljplanering samt bygglovshandläggare har sällan uppdaterad kunskap om förväntade klimatförändringar och hur negativa effekter av förändringarna kan motverkas i den bebyggda miljön. Ny bebyggelse är anpassad till förväntade effekter av klimatförändringarna. Ingen ny bebyggelse bör tillkomma inom utpekade riskområden för klimatrelaterade händelser utan att nödvändiga anpassningsåtgärder har vidtagits. Vi ser inte att dessa åtgärder vidtagits.
- På flera platser i länet har dagvattendammar eller andra typer av utjämnande dagvattensystem börjat bli vanligare. Vi kan inte se att man tagit hänsyn till detta i dagvattenutredningen och kräver att man gör den bedömningen i en uppdaterad dagvattenutredning.
- Här har Länsstyrelsen också ett viktigt ansvar att säkerställa att bebyggelse eller ett byggnadsverk inte blir olämplig med hänsyn till hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Kommunens kommentar:

- *Se kommunens kommentar under SGI:s yttrande samt tidigare lämnade kommentarer som rör ovanstående frågor.*

Synpunkt anses vara tillgodosedd.

- **Otillräcklig utredning avseende skydd mot olyckor på detaljplanens tomter.** Vi anser att denna viktiga fråga inte är utredd och att otillräcklig hänsyn tagits för att hantera säkerhet för barn inom detaljplanen. En av de vanligaste dödsolyckorna i åldrarna 0-6 år är drunkning vilket framgår av statistik från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). När det gäller skydd mot drunkning på tomter är barnperspektivet särskilt viktigt att beakta. Bestämmelser om bassänger, dammar, vattendrag, pooler m.m. finns både i BBR och i ordningslagen. Brunnar, bassänger, vattendrag och liknande anläggningar ska ha de

säkerhetsanordningar som behövs, beroende på var anläggningen finns och hur anläggningen är utformad. Genom det planerade området kommer det rinna bäckar och det kommer vara vägtrummor med mera som kan skapa dödsfällor för små barn. Här behöver det ställas tydliga krav på förebyggande åtgärder för att förhindra allvarliga tillbud och olyckor för små barn. Enligt planbeskrivningen (rev sept 2023) har detaljplanen bestämmelser om att inga staket, stängsel får uppföras för att inte försvåra för renens fria strövning. Hur ska man samtidigt säkerställa säkerheten för lekande barn i närheten av de flertalet vattendrag/bäckar som rinner genom området? Här har Länsstyrelsen också ett viktigt ansvar att säkerställa att bebyggelse eller ett byggnadsverk inte blir olämplig med hänsyn till hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Kommunens kommentar:

- *Detta är krav som ska uppfyllas i samband med att tomten bebyggs, d.v.s. tomtens ordnande hanteras vid bygglovsprövning, plan- och bygglagen 8 kap. 9 §.*

Ingen åtgärd.

- **Otillräcklig utredning avseende detaljplanens (tomter och allmän plats) tillgänglighet till allmän plats för personer med nedsatt rörelse – eller orienteringsförmåga. Plan- och bygglag (2010:900) 9 kap.** Personer med nedsatt rörelse-eller orienteringsförmåga ska kunna använda platsen eller området i den utsträckning som följer av Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse-eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader, ALM. En obebyggd tomt som ska bebyggas ska ordnas så att personer med nedsatt rörelse-eller orienteringsförmåga kan använda den. Kraven på allmän plats ska tillämpas även för åtgärder som inte kräver lov, exempelvis anläggande av allmän plats. Huvudmannen för den allmänna platsen ska då projektera och anlägga den allmänna platsen i enlighet med kraven. Det handlar främst om att uppfylla kraven på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse-eller orienteringsförmåga i ALM (ramper, trappor, belysning, gångytor, kontraster och markeringar mm). Om och i så fall hur allmänheten och personer med nedsatta förmågor ska kunna få tillgång till omkringliggande områden måste utredas.

Kommunens kommentar:

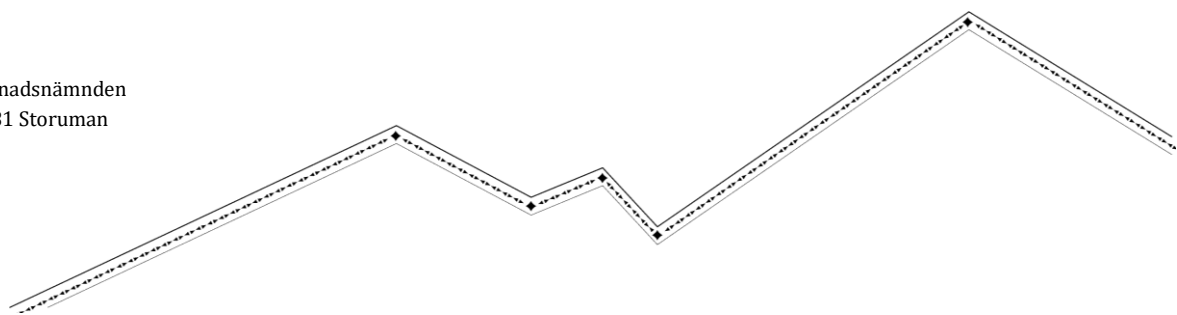
- *Frågan kring tillgänglighet hanteras i bygglovsprocessen.*

Ingen åtgärd.

- **För en ökad tydlighet i planprocessen kräver vi också att synpunkterna och kommentarerna som framförts i granskningen redovisas i ett separat dokument tillsammans med handläggarnas kommentarer/bedömningar och att uppdateringar i planbeskrivning och plankarta versionshanteras så man kan spåra uppdateringarna.** Det behöver finnas en spårbarhet kring och separat behandling av dessa på grund av de tillkommande utredningar som utförts efter samrådet.

Kommunens kommentar:

- *Efter utförd granskningstid så sammanställs alla inkomna synpunkter i ett granskningsutlåtande (detta dokument). Kommunens bemötande framgår, liksom vilka*

ändringar som bedöms relevanta. Angående versionshantering, se kommunens tidigare kommentar.

Synpunkt anses vara tillgodosedd.

Detaljerade kommentarer

Följande sektioner redogör för mer detaljer och fördjupningar kring våra sammanfattade kommentarer.

Samrådsredogörelsen

I samrådsredogörelsen s2 hänvisar man till att ett antal punkter ska vara utförda innan granskningstiden genom följande rubrik ” **De huvudsakliga ändringar som rör planförslaget som ska utföras innan granskningstid:**

Sen hänvisar kommunen till ”att i kontrollprogram för tillhörande exploateringsavtal (skadeförebyggande åtgärder och försiktighetsmått för ras och erosion) ska en tydlig ansvarsfördelning finnas för skötseln då det är en viktig förutsättning för att minska risken för till exempel erosion inom området”. Detta nämns också i planbeskrivningen s18.

Kommentar: Var finns detta beskrivet? Kan inte se att det finns någon beskrivning om kontrollprogrammet i exploateringsavtal med tydlig ansvarsfördelning. Således kan inte allmänheten och sakägare säkerställa om detta är gjort eller inte och beslutsunderlaget är därmed otillräckligt.

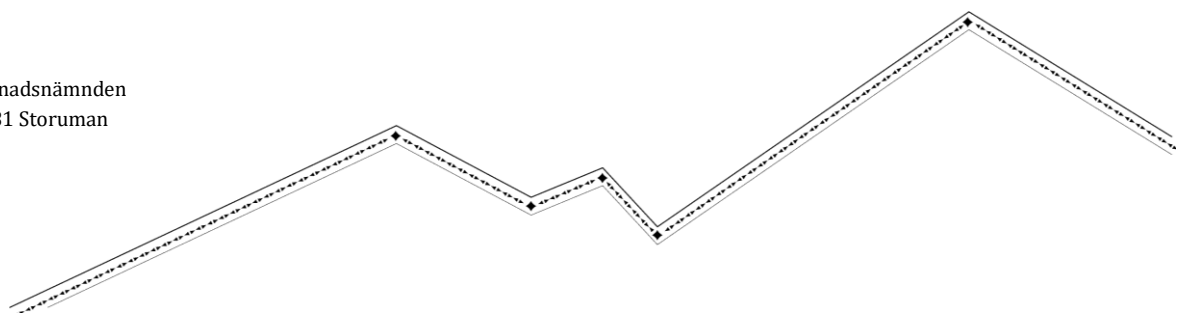
Vi vill se att Storumans Kommun stipulerar kraven tydligare för innehållet i ett kontrollprogram gentemot exploatören för att säkerställa att försiktighetsmått, skadeförebyggande åtgärder, miljöhänsyn och åtaganden följs under och efter exploateringen.

Allmänna bestämmelser om verksamhetsutövarens kontroll finns i MB 26:19. Av detta följer:

- Den som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön ska fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar.
- Den som bedriver sådan verksamhet eller vidtar sådan åtgärd ska också genom egna undersökningar eller på annat sätt hålla sig underrättad om verksamhetens eller åtgärdens påverkan på miljön.
- Den som bedriver sådan verksamhet ska lämna förslag till kontrollprogram eller förbättrande åtgärder till tillsynsmyndigheten, om tillsynsmyndigheten begär det.
- För de planerade arbetena har ett förslag till kontrollprogram upprättats enligt Förordningen (1998:901) om verksamhetsutövars egenkontroll i tillämpliga delar.

Kontrollprogrammet bör syfta till att identifierade miljöeffekter och risker hanteras och avhjälpas för att minimera risken för en oönskad påverkan på människors hälsa och miljön. Innehåll och omfattning av kontrollprogrammet bör fastställas i samråd med tillsynsmyndigheten. Kontrollprogrammet bör alltså utvecklas under planprocessens gång och fastställas innan eventuell exploateringen påbörjas. Storumans Kommun hänvisar till att exploatören kommer att teckna ett exploateringsavtal med kommunen. Detta exploateringsavtal ska ha koppling till kontrollprogrammet för att säkerställa att kontrollprogrammet efterlevs. Nedan är exempel på saker som bör täckas in.

- Grumling i samband med anläggning av vägar och schaktarbetena skulle kunna orsaka en begränsad omgivningspåverkan. Den huvudsakliga risken för grumling uppkommer vid

grävarbeten i diken innan dessa fyllts med grov sten. Riskerna för oönskad miljöpåverkan undviks genom att diken förses med geotextil så snart eventuell schaktning är utförd. Halmbalar bör finnas tillgängliga för att användas som grumlingsreducerande åtgärd om så krävs.

- Uppställningsplatser för anläggningsmaskiner bör väljas så att avrinning inte sker till diken som vid en olyckshändelse medför läckage av petroleumprodukter eller andra kemikalier vidare ut till mark och vatten.
- Anläggningsmaskiner ska inte ställas upp i nära anslutning till vattendragen eller på plats som har diken som rinner till vattendragen.
- Erforderlig saneringsutrustning ska finnas tillgänglig i anläggningsmaskiner.
- I kontrollprogrammet ska risken för skred, ras och erosion hanteras och följas upp.
- Kontrollprogrammet bör inkludera kontroll av närmaste recipientvatten i syfte att säkerställa att föroreningsnivåer inte ökar.
- Kontrollprogrammet ska innehålla åtgärder och arbetssätt som minskar påverkan på rennaringen vid exploateringen. Samebyn ska ges information och vara delaktiga i planering av åtgärder som kan påverka förutsättningarna för renskötseln i området.
- Hantering av massor ska utföras så att risken för spridning av invasiva arter förebyggs.
- Fjällvråk och hackspett mfl (efter genomförd häckfågelinventering) ska årligen inventeras i området under exploateringsfasen för att säkerställa att ingen häckning sker under exploateringen.
- Dokumentation -Skriftlig dokumentation bör genomföras löpande och delges tillsynsmyndigheten.
- Det behöver också anges vilka sanktioner som kan påräknas om inte kontrollprogrammet följs.

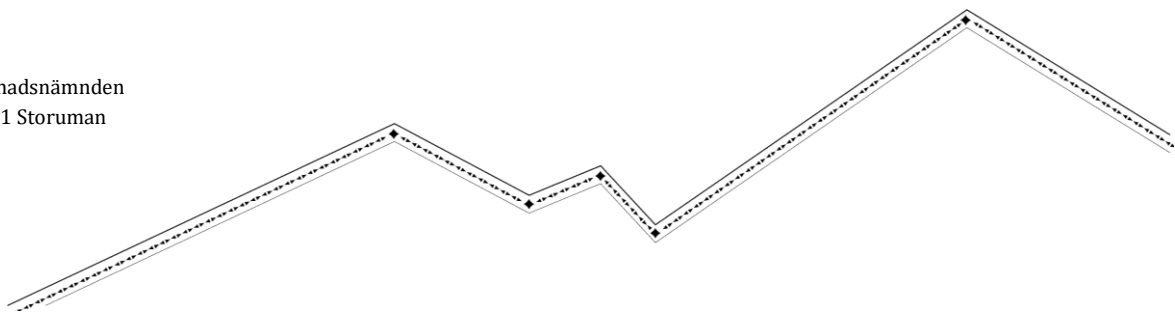
Vidare skriver man på s2: *"Lämpliga planbestämmelser i plankartan ska tas fram utifrån erosion, ras- och skredrisker."*

Kommentar: Hur har plankartan uppdaterats och ändrats med hänsyn till utredningar för ovan nämnda risker. Det är inte tydligt vilka uppdateringar och ändringar som gjorts.

Vidare s2 punkten "En kompletterande utredning ska tas fram kring befintliga dricksvattenbrunnar och påverkan på dessa. Planbeskrivning tydliggörs kring en bedömning av grundvattenmagasin Laisholm." **Kommentar:** Var finns denna kompletterande utredning och vad var resultatet av denna? VA utredningen är från 2020 och är inte kompletterad eller reviderad. Ofullständigt beslutsunderlag att gå vidare på. Vi hittar ingen kommentar eller utredning om grundvattenmagasin i Laisholm i den reviderade planbeskrivningen (reviderad sept 2023).

Vidare s2 "Åtkomst för det rörliga friluftslivet måste tydliggöras/utredas vidare".

Kommentar: Detta ska alltså innan granskningsfasen varit gjort. Exakt vilka tydliggöranden han man stipulerat i planbeskrivningen för att säkerställa åtkomst för det rörliga friluftslivet? Kan i planbeskrivningen bara utläsa att: "Särskild hänsyn tas till de boendes möjlighet till rekreation, som åtkomst till fjället och befintliga skoterstråk. Grönytor och vägar kan vara ett sätt att möjliggöra till exempel åtkomst till fjället. På del av den planerade parkeringsytan kommer det att finnas möjlighet sommartid att vara en friluftsparkering för de som vill vandra i området. Kommunen har bedömt att riksintresset inte påverkas negativt då fortsatt åtkomst finns eller till och med kan förbättras.

Vidare s2 på punkten "Planhandlingar ska kompletteras med en uppskattning av belastning kringnärlösningen (kväve och fosfor) till Stor-Laisan för de olika avloppslösningarna. Även utifrån dagvattenlösning ska den också hantera belastning kring närlösningen."

Kommentar: se resonemang och argumentation nedan att detta inte anses uppfyllt då det helt enkelt inte funnits att tillgå eller uppmäts några mätdatavärden för fosfor eller kväve i Stor-Laisan; "ingen mätdata finns att tillgå för Stor-Laisan", samt Tabell 1 (enligt Tyrens PM – recipientpåverkan Stor-Laisan). Det går alltså inte att dra någon slutsats om detta är riktigt eller inte baserat på den data som använts i utredningen. Hela resonemanget grundar sig i mätstationer 20 km respektive 30 km från planerad exploatering vilket inte kan anses vara tillförlitligt för att säga något om eventuell påverkan.

Planbeskrivning

Generella kommentarer planbeskrivningen-servicenivå

Generellt finns det inget i planbeskrivningen som visar på att Storumans kommun avser se över eller höja service nivån till området i och med det eventuella antagandet av denna detaljplan. I Åre kommun har man nu valt att tillfälligt stoppa alla detaljplaner

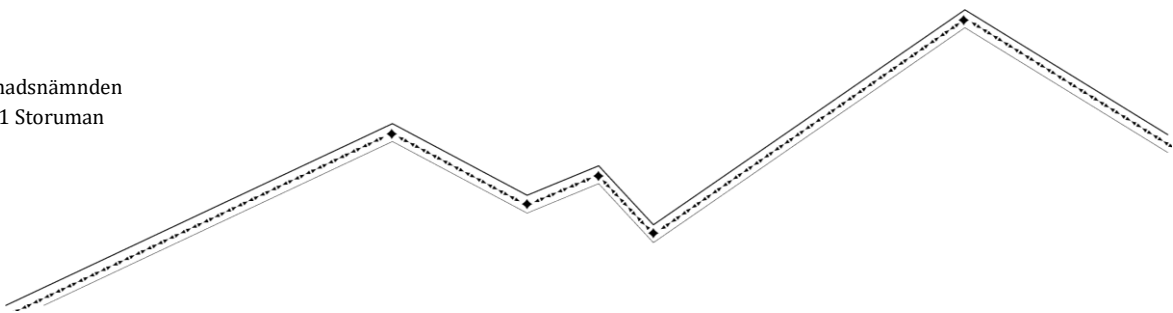
(<https://are.se/kommunpolitik/pressochmedia/4994-tillfalligt-stopp-for-nya-detaljplaner>) Den främsta anledningen är den ansträngda vatten-och avloppssituationen samt ett uppdämt behov av permanentboende och kommunal service. Det förfaller väldigt anmärkningsvärt att Storumans kommun släpper igenom fler och fler detaljplaner utan att behandla sitt eget ansvar i att förbättra servicen till kommunens invånare. Storumans kommun borde därför göra detsamma som Åre kommun och pausa antagandet av nya detaljplaner pga den ansträngda situationen i Tärnaby Hemavan där samhällsplanering och samhällstjänster inte hängtt med i expansionstakten (sjukvård, vägunderhåll, ideliga strömavbrott i området, renhållning, brandskydd etc.).

Utredningar beställda av exploatören kan anses vara jäviga

Ett antal för exploateringen framskridande viktiga och nödvändiga utredningar (dagvattenutredning, VA utredning, artskyddsutredning, naturvärdesinventering m fl) är gjorda på uppdrag av Storumans Kommun men kontrakterade av exploatören. Konsulter som är beställda av exploatören har ofta stort inflytande i viktiga skeden av processen, till exempel vid avgränsningar i utredningar och kan samråd med exploatören påverka vad som tas med och vad som lämnas ute för att driva en viss slutsats. Eftersom ansvaret för dessa utredningar helt och hållet ligger hos exploatören kan det stora inflytandet eventuellt vara ett problem.

Kommentar / fråga: Hur ser kommunen på denna potentiella jävsituation kring kontrakteringen av utredningar? Vi ser nämligen genomgående i materialet att man tagit genvägar till slutsatser trots avsaknad och tillgång av mätdata och fakta. Dessa genvägar syftar genomgående till att för exploatören påvisa en "minimal påverkan" av exploateringen till förmån för detaljplanens godkännande. I planbeskrivningen s 5 skriver man exempelvis att " Planområdet ligger ca 1,9 km nordost (fågelvägen) om Laisholmsdeltat som är ett riksintresse för naturvård. Denna exploatering bedöms inte att påverka detta riksintresse för naturvård.

Kommentar: Detta är ett lättvindigt avfärdande att inte exploateringen skulle påverka riksintresse för naturvård i Laisholmsdeltat. Med ett ringa avstånd på endast ca 1.9 km är det stor sannolikhet att häckande fåglar som söker sig till Laisholmsdeltat blir påverkade av exploateringen. I artskyddsutredningen har man helt avgränsat sig från att ta upp fågelobservationer från Laisholmsdeltat och heller inte gjort någon utökad inventering för häckfåglar i exploateringsområdet och dess angränsande områden. Detta är därmed ett otillräckligt underlag att fatta detta beslut på. Man ger heller inga argument här till varför och vi anser att man tar sig genvägar till bekväma beslut för att undvika viktiga utredningar. Här kräver vi bland annat att en ordentlig

miljökonsekvensbeskrivning tas fram på uppdrag av Storumans kommun och att man gör en riktig häckfågelinventering som en del av artskyddsutredningen.

Kumulativa effekter på rennäringsen (planbeskrivning s14)

Ur planbeskrivningen s 14 står det "Kommunen har haft samråd med Ubmeje Tjeälddie som den 21 december 2022 granskat och godkänt nedan beskrivning och bedömning." vidare skriver man "Rennäringsen har bedömt att effekter av planens genomförande inte blir betydande."

Kommentar: Vi kräver att få se den samrådsredogörelse och de beslutsprotokoll som tagits fram vid de ovan hänvisade samråden med Ubmeje Tjeälddie. Vi har tidigare efterfrågat protokoll från exploatörens möten med Ubmeje Tjeälddie där man hänvisade på att inga hinder förelåg till vidare exploatering. Vem företrädde samebyn, vid vilket datum och exakt hur löd utlåtandet? Detta är inte redovisat i samrådsredogörelsen.

I planbeskrivningen s24 "En inventering är utförd avseende befintliga fastigheters vattenförsörjning som ligger utom planområdet. De dricksvattenbrunnar som ligger öster om planområdet bedöms inte bli påverkade utifrån de rekommenderade skyddsavståndet på 50 meter (HVMFS 2016:17). Samma bedömning görs kring de grävda och djupborrade brunnar som finns söder om väg AC 1117. "

Kommentar: Var redovisas denna inventering så man kan säkerställa att den är a) gjord samt att b) slutsatserna är korrekta? Vi kräver att allmänheten få ta del av denna inventering som en formell utredning då man pekar på viktiga slutsatser utan att redovisa källan. Ofullständigt beslutsunderlag som inte går att verifiera för sakägare eller allmänhet.

Kommentar: I planbeskrivningen står det vidare att detaljplanen kan möjliggöra större åtkomst av fjället för allmänheten. Är samebyn verkligen införstådd med att detta innebär större exponering av det kalvningsområde som är rakt ovanför exploateringsområdet. Vad har kommentarerna varit kring detta när det nu anläggs friluftsparkeringar och görs mer tillgängligt för allmänheten? Effekten kan bli betydande för rennäringsen pga ökat intresse att just vid exploateringsområdet ta sig upp på fjället till det utmärkta kalvningsområdet.

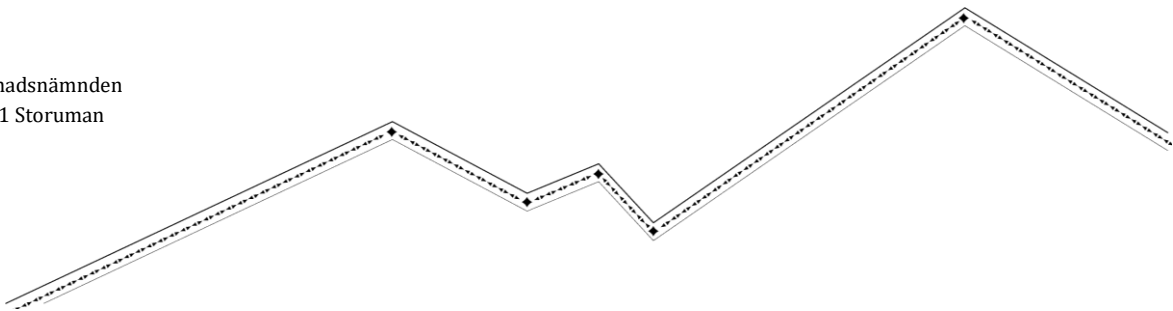
MKN för utomhusluft

Planbeskrivningen redovisar en slutsats kring MKN för utomhusluft på s27. Man hävdar att "Tillkommande trafik i och med detaljplanens genomförande bedöms inte innebära betydande luftutsläpp som leder till att MKN riskerar att överskridas."

Kommentar: Vi frågar oss återigen här att man lättvindigt dragit en slutsats till förmån för exploateringen utan att redovisa vilken data man har baserat denna slutsats på. Detta förfarande är genomgående för stora delar av planbeskrivningen. Exakt hur har man beräknat på den tillkommande trafiken i och med detaljplanens genomförande? Hur många fordon, vilken typ av fordon. Beslutsunderlaget är undermåligt för att fatta slutsatsen att inte luftutsläpp skulle kunna leda till att MKN överskrids.

MKN för vattenförekoster

På s28 står "Ett PM är framtaget 2023-09-01 kring recipientpåverkan på Stor-Laisan och slutsats är att genomförda beräkningar visar att förändringen av den ekologiska kvoten för fosfor i Stor-Laisan till följd av exploateringen inte medför sänkning av statusklassningen. Planerad exploatering bedöms inte påverka möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsnormen i Stor-Laisan med avseende på näringsämnen. "

Utsläpp Dagvatten – enligt Tyrens rapport PM -LAXNÄS 2:117 RECIPIENTPÅVERKAN STOR-LAISAN står det att ”ingen mätdata finns att tillgå för Stor-Laisan”. Man har då försökt uppskatta en nuvarande nivå med hjälp av uppströms och nedströms mätstationer. Man kan här argumentera för att man återigen väldigt lättvindigt drar en slutsats att utsläppsnivåer av kväve och fosfor inte kommer ge påverkan på Stor-Laisan trots att man inte ens observerat några faktiska mätdata i själva Stor-Laisan. Det går alltså inte att dra någon slutsats om detta är riktigt eller inte baserat på den data som använts i utredningen. Hela resonemanget grundar sig i mätstationer 20 km resp. 30 km från planerad exploatering vilket inte kan anses vara tillförlitligt för att säga något om eventuell påverkan i Stor-Laisan. Att dessutom dra slutsatsen genom ett resonemang att ekologisk kvot för uppströms mätdata (20 km uppströms) inte kommer påverkas känns helt orimligt. Varför skulle uppströms mätdata värde påverkas överhuvudtaget. Det relevanta är ju här hur Stor-Laisan påverkas och där finns ingen data.

I planbeskrivningen skriver man vidare på s 29 att: *”För en långsiktig hållbar dagvattenhantering ska de naturliga förhållande på platsen bibehållas så långt som möjligt. Anläggande av byggnader och vägar innebär oundvikligen att naturliga avrinningsförhållanden förändras men bl.a. genom lämpliga materialval och ytor för infiltration, rening och fördröjning kan denna påverkan minimeras.”*

Kommentar: Här beskriver man inga krav på exploatören om hur detta ska åstadkommas utan bara att det går med lämpliga materialval och ytor. Det måste vara tydligare beskrivet vilka krav som ska gälla på exploatören.

I planbeskrivningen står det att läsa att Exploateringsavtalet ska innehålla ett Kontrollprogram för genomförandet kring skadeförebyggande åtgärder och försiktighetsmått utifrån erosion, ras och skred för att säkra skydds- och säkerhetshöjande åtgärder som är nödvändiga att följa upp.

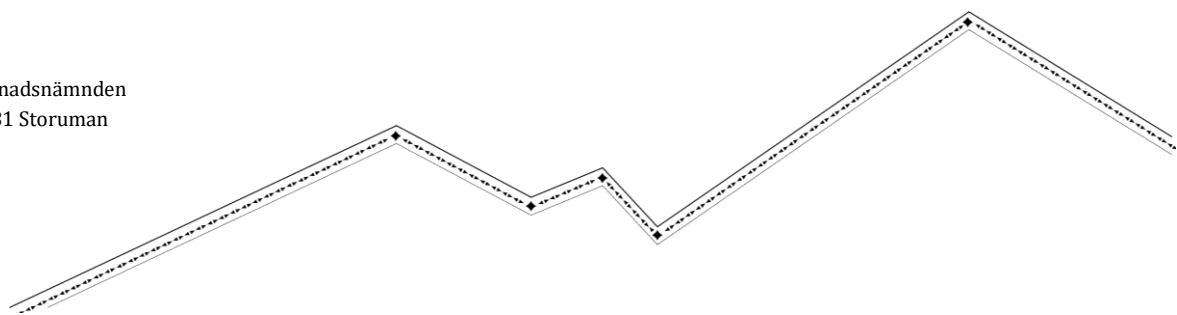
Kommentar: Det behöver tydligt redovisas vilka punkter och åtgärder som ska ingå i detta kontrollprogram då det kommer styra väldigt mycket av ansvaret hos exploatören i viktiga frågor inför ett eventuellt genomförande.

Undersökning av detaljplanens miljöpåverkan

Kommentar MKB: Vi kräver att en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tas fram på uppdrag av Storumans Kommun med hänsyn till alla de kommentarer och synpunkter kring som inkommit i samrådsredogörelsen och varav många inte bedömts i sin helhet. Detta område har visat sig ha ett betydande allmänintresse via de stora engagemanget av sakägare och närliggande fastighetsägare. Vidare har kommunen bland annat beslutat att utöka planförfarandet från standardförfarande till utökat planförfarande för att ge rum för ytterligare utredningar och avvägningar. Vi anser att det är undermåligt och oansvarigt att i detta fall då inte tillstyrka att exploateringen har en betydande miljöpåverkan och att man därmed bör genomföra en grundlig miljökonsekvensbedömning för exploateringsområdet och närliggande områden. Exempelvis utreds inte utreds inte om exploateringen klarar återkommande stora regnmängder som är att vänta med klimatförändringen, vad händer vid en eventuell olycka, buller, skadeförebyggande åtgärder, nollalternativ med mera under exploateringen. Vilka ytterligare skadeförebyggande åtgärder krävs för att hantera alla de risker som framförs i samrådet? Vad händer vid en eventuell olycka med arbetsmaskiner (läckage mm) i närheten av vattendragen under exploateringen. Då riskerar bränsle och oljor kunna läcka ut och förorena vattendragen. Detta skulle kunna få konsekvenser och slå ut organismer som är knutna till de enskilda vattendragen. Detta är bara ett exempel av många.

Omgivningsbuller

Detaljplanens eventuella genomförande kommer medföra betydande buller och försämring för angränsande fastigheter. Ingen bullerutredning har genomförts och därmed är det ett ofullständigt

beslutsunderlag som gör att beslutsfattande politiker ej kan fatta ett informerat beslut baserat på riktig data. I Storumans Kommuns "**Undersökning av detaljplanens påverkan**" (ref: https://www.storuman.se/contentassets/c17917121ad1487fa913876b68b82d54/undersokning_19-0579.pdf) kan man läsa följande om Omgivningsbuller – Enligt plan-och bygglagen 4 kap. 33a § ska planbeskrivningen om detaljplanen avser en eller flera bostadsbyggnader innehålla en redovisning av beräknade värden för omgivningsbuller.

Kommentar: Enligt Plan-och bygglag (2010:900) 4 kap. 33 a § ska: Om en detaljplan avser en eller flera bostadsbyggnader ska planbeskrivningen, om det inte kan anses obehövt med hänsyn till bullersituationen, innehålla en redovisning av beräknade värden för omgivningsbuller

1. vid bostadsbyggnadens fasad, och
2. vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden. Lag (2014:902).

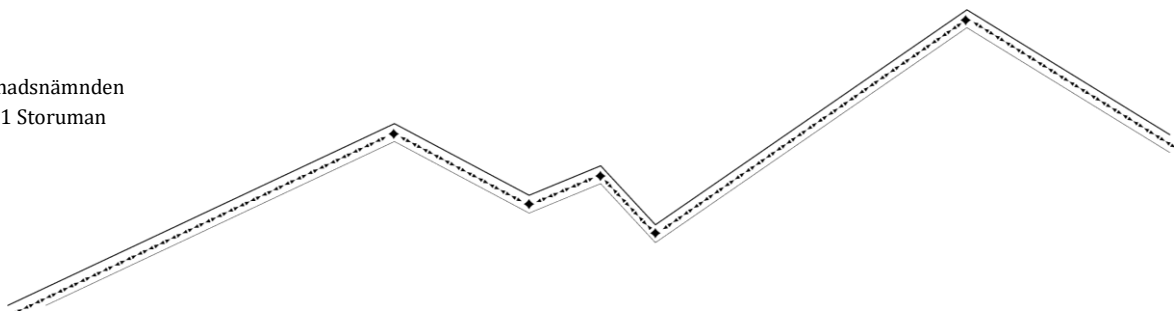
Kommentar: Redovisningen ska gälla beräknade värden för den totala bullerexponeringen vid bostadsbyggnadens fasad och vid en uteplats i anslutning till byggnaden. I planbeskrivningen finns ingen redovisning om total bullerexponering vid uteplats i anslutning till byggnaden och därmed är beslutsunderlaget ej komplett. Beräkning av buller bör ske på såväl den exponerade som den skyddade sidan. Vilken som är den exponerade sidan kan ibland verka självklart, men kan i andra fall kräva beräkningar. Dessutom kan olika slags buller förekomma på olika sidor av byggnaden, vilket då behöver beskrivas. För uteplatser finns ett riktvärde om högst 50 dBA ekvivalent ljudnivå vid uteplats men detta redovisas inte i utredningen. 55 dBA är därmed markant högre än riktvärdet. Detta behöver man ta hänsyn till vilket inte gjorts ännu. Man har heller inte gjort någon utredning kring buller från skotertrafik och detta bör också göras. Förslaget saknar också förslag på hur skotertrafiken tänkas ledas genom exploateringsområdet och vilken påverkan det kan tänkas ha på andra angränsande fastigheter i form av buller.

Kommentar: Hur har man fastställt trafikmängd på denna väg och vilken hastighet har man beräknat på och vilken väg man avser? Det är bara redovisat att man avläst ett uppskattat värde på 55 dB men bakomliggande data (väg, antal uppmätta fordon per dygn under högsäsong, avstånd till vägmitt) som ligger till grund för denna bedömning är ej redovisat och därför är det svårt att följa hur slutsatsen dragits. Har man tagit höjd för den totala mängd anläggningsfordon och tunga lastbilar som samtidigt kommer behöva passera och vara igång under byggtiden? Rimligtvis måste bedömningen göras under exploateringstiden när fordonen används som mest och när trycket på trafiken är som störst för att avgöra bullernivån. Med ovan resonemang är beslutsunderlaget ofullständigt och undermåligt att gå vidare med.

Artskyddsutredning

Artskyddsutredningen i granskningsmaterialet är otillräckligt att fatta beslut på. Anledningarna till detta är många:

- Tyrens AB har på beställning av exploatören genomfört aktuell Artskyddsutredning. Detta är i sig problematiskt då avgränsningar och omfattning av genomförande fritt kan beställas av exploatören till förmån för egen sak (dvs för att påvisa så få hinder för exploatering som möjligt).
- Frågetecken kring om Tyrens AB är behöriga och tillräckligt erfarna att utföra en riktig artskyddsutredning inkluderande häckfågelsinventering. Läser man på Tyrens ABs hemsida kring vilka tjänster man erbjuder så finns det ingenting om att man erbjuder tjänster kring artskyddsutredningar. Se <https://www.tyrens.se/> Kommunen har alltför lättvindigt bara tagit argumenten från en ofullständig utredning av icke lämplig part.

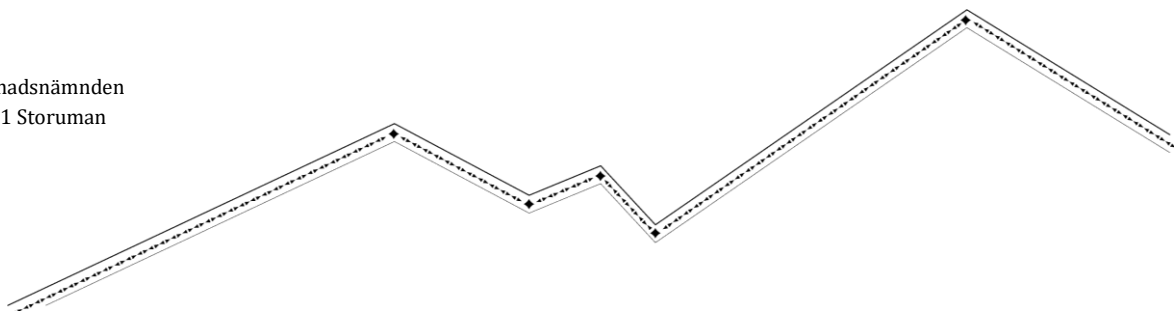
- Tyrens AB har gjort en för snäv avgränsning av det område som man valt att titta på i sin artskyddsutredning och därmed avgränsat till att inte ta med en stor del av det viktiga Laisholmsdeltat som är naturvärdesklassat. Detta gör också att man missat ta med viktiga observationer på hotade fåglar såsom exempelvis mindre hackspett som rapporterats in i Laisholm vid flera tillfällen.
- I Tyrens ABs rapport står det på sidan 2 att rapporten bara är i status = utkast. Därmed har man ställt ut en rapport som inte är slutgiltig och alltså ett ofullständigt beslutsunderlag. Man har heller inte redovisat vilket revidering som gjorts och när.
- Tyrens AB artskyddsutredning har enbart gjort en utredning genom att hänvisa till redan tidigare gjorda naturvärdesinventering (dvs ingen ny utredning gjord). Denna naturvärdesinventering gjordes också sent på hösten utanför häckningstid och kan inte ha gett ett tillförlitligt resultat vare sig för växtlighet eller fåglar.
- Tyrens AB har bara gjort *"utsök av inrapporterade fåglar till Artportalen gjorts inom ett avgränsat närområde (Sarviestjåkassas sydsluttning, perioden 1997-2022)"*. Detta blir djupt problematiskt då man inte grundar någonting kring fåglarnas skydd i rapportern på faktisk inventering av häckande fåglar. Man har alltså bara gjort slagningar i Artportalens databas och inte baserat det på riktiga inventeringar i exploateringsområdet.
- Det är långt ifrån väl känt bland allmänheten kring hur man rapporterar in en observation till artportalen och är förmodligen inget som gemene man/kvinna gör. Eftersom exploateringsområdet idag inte är bebott är det relativt få som har möjlighet att faktiskt rapportera in vilka fåglar som kan tänkas finnas där. Det enda rimliga är att Storumans Kommun måste kräva att en ordentlig artskyddsutredning görs av behörigt bolag, med mer avvägda avgränsningar än idag och framför allt med en utförlig häckfågelinventering under häckperiod. Detta bör minst vara ett antal dagars observationer i fält både i och angränsande till det tilltänkta exploateringsområdet. Slutsatsen är återigen att beslutsunderlaget är otillräckligt.
- Mindre Hackspett eller Kungsörn finns exempelvis inte omnämnd i utredningen trots att förekomster rapporterats in under vald tidsperiod i absolut närhet (Laisholm och Solberg) till exploateringsområdet. Återigen, man har gjort avgränsningar som passar utredningens slutsatser snarare än en gedigen och genomarbetad artskyddsutredning som självklart bör genomföras.

Dagvattenhantering

Kommentar Dagvattenutredning

Man har i Tyrens rapport kring dagvattenhantering utrett flödeshantering med hänsyn till 10-årsregn och en lågt räknad klimatfaktor på 1.25. Flödesnivåerna väntas då bli ca 3x före vs efter exploatering (dvs en betydande påverkan efter exploatering). Dock har man inte utrett det viktiga 100-årsregnet (referens till det som Åre och många norska kommuner upplevde under stormen Hans i år 2023). Man har bara tagit hänsyn till 100-årsregn vid översvämning och inte vid flödesberäkning. Detta är problematiskt då översvämning inte torde vara något problem i och med att man bygger på höjden. Däremot dagvattenavrinningens flöde kan ge upphov till stora problem som vi anser att man inte tagit höjd för i planen.

I Åre kommun har man nu valt att tillfälligt stoppa alla detaljplaner (<https://are.se/kommunpolitik/pressochmedia/4994-tillfalligt-stopp-for-nya-detaljplaner>). Den främsta anledningen är den ansträngda vatten-och avloppssituationen samt ett uppdämt behov av permanentboende och kommunal service. Storumans kommun borde göra detsamma för den

ansträngda situationen i Tärnaby / Hemavan där samhällsplanering och samhällstjänster inte hängt med i expansionstakten.

Kommentar: Dagvattenutredningen har inte kompletterats eller reviderats trots att stormen Hans som överraskade många kommuner i mellan-Sverige samt Norge och sannolikt påverkat vilka värden som anses kunna uppnås vid olika maxeffekter.

Kommentar: Dagvattenutredningen visar på ett förslag där rinnvägen för dagvatten väntas passera väldigt nära fastighet 2:140, 2:99. Detta kan få betydande påverkan på dessa fastigheter som inte är utredd.

Kommentar: Tillsyn av dagvattenanläggning ska ingå i exploatörens kontrollprogram. Skötselprogram bör tas fram för drift och underhåll av dag-vattenanläggningar och redovisas till kommunens tillsyn. Som underlag vid projektering och upprättande av driftinstruktion kan Trafikverkets publikation 2015:147 – Öppna vägdagvattenanläggningar användas.

Miljö kvalitetsmål

Riksdagen beslutade 1999 att det skulle finnas 15 nationella miljö kvalitetsmål för Sverige. I november 2005 antogs ett 16:e miljö kvalitetsmål om biologisk mångfald. Arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet utgör grunden för den nationella miljöpolitiken. Miljö kvalitetsmålen med preciserings ska ge en långsiktig målbild för miljöarbetet och fungerar som vägledning för hela samhällets miljöarbete, såväl myndigheters, Länsstyrelser, kommuners som näringslivets och andra aktörers.

Kommentar: Ingenstans i planbeskrivningen finns det någon beskrivning eller hänvisning till hur detaljplanen / exploateringen påverkar de 16 nationella miljö kvalitetsmålen. Detta är anmärkningsvärt och vi kräver att de kommenteras. Det är en självklarhet att detta redovisas för beslutsfattare, sakägare och allmänhet.

Genomgång av planprocessen för Detaljplan Laxnäs 2:117, skifte 2

Följande belyser frågeställningar / kommentarer som uppkommit för planprocessens genomförande. Först en genomgång av planprocessens milstolpar och beslut.

2019-03-26 - Umeå Entreprenad Fastigheter AB ansöker om att få upprätta detaljplan för del av Laxnäs 2:117, skifte 2.

2019-04-24 - Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden beslutade § 60, att påbörja arbetet med att upprätta detaljplan, att detaljplanen ska handläggas genom standardförfarande då förslaget bedöms följa gällande kommunövergripande översiktsplan.

2021-12-20 till och med **2022-01-21** Planförslaget ute för samråd

2022-12-05 - Tjänsteskrivelse

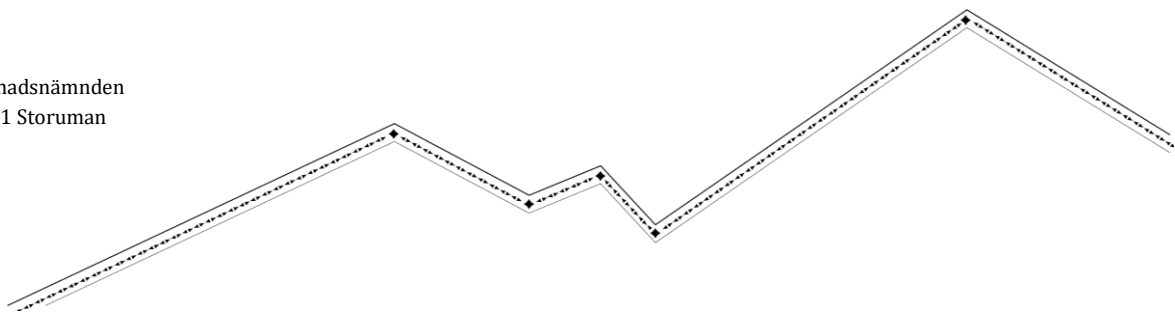
2022-12-14 - Beslut i Miljö och samhällsbyggnadsnämnden §147 : Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden beslutar att planförfarande ändras från standardförfarande till utökat förfarande med hänvisning till det stora intresset från allmänheten under samrådstiden.

Följande beslutsunderlag protokollfördes:

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2022-12-05

Plankarta med planbestämmelser (samrådsversion)

2023-08-30 – Beslut i Miljö och samhällsbyggnadsnämnden §111: Miljö-och samhällsbyggnadsnämnden beslutar att skicka ut reviderat förslag till detaljplan för granskning till berörda sakägare, myndigheter med flera.

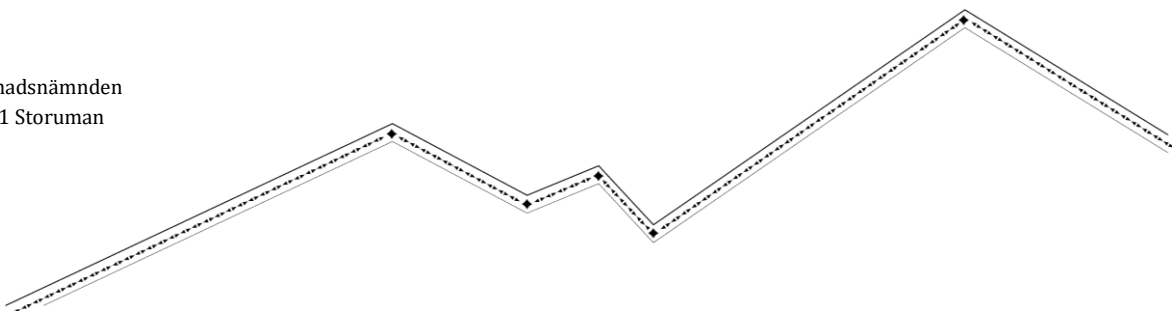
De huvudsakliga ändringar som ska utföras innan granskning kan ske:

- Planhandlingar ska uppdateras utifrån de senaste underlagen från VISS (Vatteninformationssystem Sverige) gällande status MKN (Miljökvalitets-normer) för vattenförekomsten Stor-Laisan.
- Planhandlingar ska kompletteras med en uppskattning av belastning kring näringsämningen (kväve och fosfor) till Stor-Laisan för de olika avloppslösningarna. Även utifrån dagvattenlösning ska den också hantera belastning kring näringsämnen.
- För att minska antalet passager av vattendrag har kvartersmark minskats ner. I och med uppstår en skyddszon utifrån svämplan mot det naturliga vattendraget.
- I kontrollprogram tillhörande exploateringsavtal (Skadeförebyggande åtgärder och försiktighetsmått utifrån bl.a. erosion, ras och skred) ska en tydlig ansvarsfördelning finnas för skötseln då det är en viktig förutsättning för att minska risken för till exempel erosion inom området.
- Lämpliga planbestämmelser i plankartan ska tas fram utifrån erosion, ras-och skredrisker.
- En artskyddsutredning tas fram där konsekvenser för olika fridlysta arter av planläggningen visas. Utredningen får visa om det även krävs fältinventering av vissa arters förekomst och nyttjande av området i detalj.
- Planhandlingarna ska tydliggöra de kumulativa effekterna för rennärings.
- En kompletterande utredning ska tas fram kring befintliga dricksvattenbrunnar och påverkan på dessa. Planbeskrivning tydliggörs kring en bedömning av grundvattenmagasin Laisholm.
- Planbeskrivning ska kompletteras med text att exploatören ska initiera en förrättning hos Lantmäteriet angående den gamla samfällda marken som avser en s.k. forvåg (Laxnäs s:5) som sträcker rakt genom planområdet.
- Åtkomst för det rörliga friluftslivet måste tydliggöras/utredas vidare.
- Komplettera med att möjliggöra för två nätstationer inom planområdet
- Skoterfrågan ska beskrivas bättre i planbeskrivningen samt en bedömning vad det ger för påverkan för befintlig bebyggelse. (E-områden).
- Vad gäller vägarnas utformning så ska de utföras i enlighet med Trafikverkets publikation 2021:001, Vägars och gators utformning (VGU). Planbeskrivning ska tydliggöras kring frågan.

Beslutsunderlag

- Planhandläggare Ulrika Kjellsdotters förslag till beslut daterad 2023-08-14
- Granskningshandlingar:
- Samrådsredogörelse
- Plankarta med planbestämmelser, upprättad november 2021, reviderad augusti 2023
- Planbeskrivning, upprättad november 2021, reviderad augusti 2023

Kommentar/fråga: Givet ovan beskrivning av planprocessen för detaljplanen ställer vi oss återigen frågan hur Storumans kommun kan göra bedömningen att exploateringen är godtagbar utifrån lagar och planer och exploatörens gjorda utredningar samtidigt som kommunen kräver en hel del kompletteringar och justeringar.

Kommentar: Vi ser heller inte att det tagits något särskilt beslut efter undersökningssamråd med Länsstyrelsen. Detta ska ha utförts innan granskningsfas och efter undersökning och undersökningssamråd kring betydande miljöpåverkan. En undersökning ska bestå av tre moment, identifiering av omständigheter, undersökningssamråd och särskilt beslut. Kommunen ska identifiera de omständigheter som talar för och emot en betydande miljöpåverkan. Kommunen ska också genomföra ett samråd om frågan med länsstyrelsen och andra kommuner som kan antas bli berörda utifrån sitt särskilda miljöansvar. Vi ifrågasätter här följande:

- Har Storumans Kommun uppfyllt alla krav i PBL för undersökningssamråd som finns i Miljöbalken?
- Har undersökningssamrådet dokumenterats med ett särskilt beslut? När togs i så fall detta och var finns detta beslut och dess underlag dokumenterat?
- Har materialet som legat till grund för undersökningssamrådet funnits tillgängligt under hela tiden för samrådsremissen. Vilket är detta material i sin helhet?
- Undersökningen (kring betydande miljöpåverkan) som gjordes 2019 är undermålig, saknar flera punkter i utredningen enligt kraven Miljöbalk (1998:808) 6 kap. 6 § och Miljöbedömningsförfordning (2017:966) 5 §.
- Efter Undersökningen har det ställts krav på ytterligare utredningar som genomförts. Hur kan då beslutet ha fattats utan att tagit hänsyn till ytterligare utredningar?

Kravet är att undersökningssamrådet ska ske med Länsstyrelsen och de kommuner som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen. Det ska finnas en koppling mellan miljöansvaret och den miljöpåverkan som kan förväntas vid genomförandet av planen. Det räcker att kommunen kan antas bli berörd. (jfr prop. 2016/17:200 sid. 95) Har Länsstyrelsen varit involverad i undersökningssamrådet innan detta beslut fattades? Om inte ett särskilt beslut efter detta undersökningssamråd har tagits så har inte de lagstadgade kraven uppfyllts. Vi menar här för att ovan lagstadgade krav inte är fullt uppfyllda och därmed att detaljplansprocessen inte kan fortsätta.

Kommentar/fråga: Vidare ser vi att Planbeskrivningen och plankartan för granskning är reviderade den 2023-09-06 och det är efter beslutet fattats av MSBN om att gå vidare med detaljplanen för granskning/granskningsfas. I beslutsunderlaget dokumenterat 2023-08-30 anges att dessa planer var i rev aug 2023. Varför har den uppdaterats och vad har förändrats sedan den version som man fattade beslut på? Det förefaller att politikerna fattat beslut på något som inte varit komplett och i en annan revidering? Detta visar återigen på att beslutsunderlaget varit otillräckligt och undermåligt för att kunna fatta ett beslut att gå vidare till granskningsfasen.

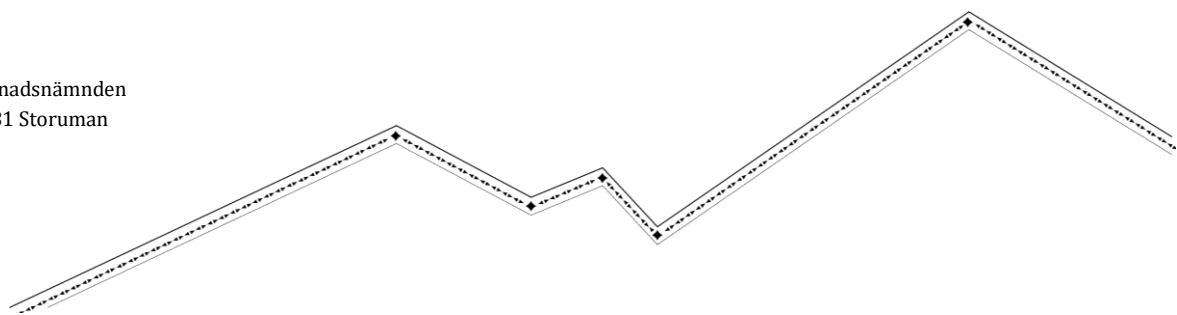
Vidare, hur kan beslut fattas 2023-08-30 men att följande utredning (PM – Laxnäs 2:117

Recipientpåverkan Stor-Laisan) släpps vid senare datum (2023-09-01:

https://www.storuman.se/contentassets/c17917121ad1487fa913876b68b82d54/pm_recipientpave_rka_n_stor-laisan-2023-09-01.pdf och därmed inte kunnat varit en del av underlaget. Det finns inga hänvisningar till något tidigare material framtaget eller någon annan version.

Kommunens kommentar:

*Eftersom frågeställningarna är samma som tidigare punkter från **Fastighetsägare 1**, dock mer detaljerade hänvisar kommunen till våra tidigare kommentarer. Synpunkter kring samrådsredogörelsen noteras.*

**Kompletterande yttrande från en av delägarna, ÖVRIGA (boenden och stugägare),
Fastighetsägare 1:**

Vi anser inte att frågan kring strandskydd är tillräckligt utredd.

Storumans Kommun bedömer enligt planbeskrivningen att strandskyddet från Stor-Laisans strandlinje kan upphävas för allmän platsmark samt del av kvartersmark. Vi anser att detta bör prövas ytterligare av Länsstyrelsen och detta är inte gjort. Anledningen till detta är att det är att betrakta som en allmän väg och parkering som ligger inom området för strandskydd. Vidare ifrågasätter vi om det verkligen är rättfärdigat att lägga en allmän parkering och väg inom strandskyddet då man måste schakta, fälla träd med mera och detta påverkar växt och djurliv negativt. Det ligger också en fornlämning (L2020:8101) inom tilltänkt markanvändning [P], gemensam parkeringsyta. Vid exploatering kommer denna lämning att omintetgöras och schaktas över. Det bör utredas om parkeringen kan placeras på annan plats på exploateringsområdet som ligger utanför strandskydd samt att utreda om man inte kan hitta alternativ för bevarandet av lämningen. Vi anser vidare att det finns ett starkt allmänintresse (se mängden kommentarer från en stor mängd sakägare under granskningsfasen) att begränsa och stoppa exploateringen och detaljplanen.

Har planritningen justerats med avseende på avståndet för kvartersmark till Stor-Laisans strandkant?

Har Länsstyrelsen granskat och slutgiltigt godkänt dispensen? Länsstyrelsen ska granska alla strandskyddsdispenser för att kontrollera att kommunen har gjort rätt. Vi vill säkerställa att det finns ett specifikt yttrande från Länsstyrelsen kring detta.

Storumans Kommun gör vidare enligt planbeskrivningen bedömningen att vattendragen/bäckarna som rinner genom exploateringsområdet ska undantas från strandskydd. Vi anser att strandskydd bör gälla även kring dessa bäckar/vattendrag och att frågan är otillräckligt utredd.

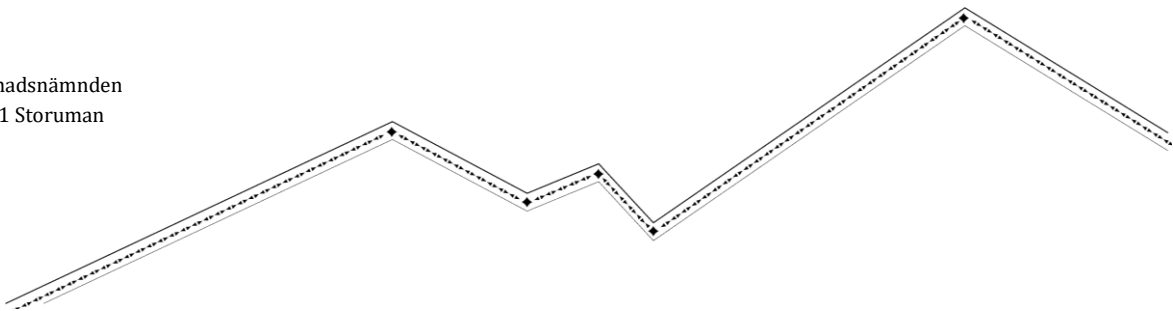
Placering av vattentäkt med tillhörande pumphus är ej utplacerad på kartan. Man nämner bara i planritningen att den kan placeras inom område NATUR. Detta kan dock påverka både fornlämningar, strandskydd mm. För att kunna ta ställning till om det får någon påverkan för andra fastighetsägare, skotertrafik, strandskydd mm måste detta utredas tydligare och förslaget tydligt placeras på plankartan. Det kan inte vara fritt för exploatören att välja placering inom område NATUR då det kan påverka andra negativt. Dessutom är inte förutsättningarna för storleken på pumphus utredda.

Kommunens kommentar:

*Vad gäller strandskyddsfrågan, se kommunens kommentar under **Sakägare 1, kompletterande yttrande nr 2.***

Den kulturhistoriska lämningen (L2020:8101) som ligger inom kvartersmark (parkeringsyta) är hanterad i samråd med Länsstyrelsens, d.v.s. kräver inga särskilda skyddsåtgärder.

*Som det redan är beskrivet i planbeskrivning kommer vattentäkt och tillhörande pumphus att ligga i **planområdets norra gräns, uppströms samtliga planerade tomter.** I plankartan har det reglerats att vattentäkt och pumphus får uppföras inom naturmark.*

Det innebär att anläggning inte kommer att ligga inom strandskyddat område. Det kommer att krävas både bygglovsprövning för pumphuset och en anmälan till Länsstyrelsen (vattenverksamhet) då det avser en anläggning som försörjer fler än två hushåll.

Fastighetsägare 2 (privatperson):

Sakägaren har även inkommit med kompletterande yttrande, identiskt med yttrandet från ÖVRIGA (boenden och stugägare) Fastighetsägare 1.

Har ni i Storumans kommun verkligen kompetent att klara av/bedöma/göra rätt i detta ärende utan hjälp utifrån ?

Av expertis som inte är i samråd med exploatören !!!!

Tvivlar stark efter att ha tagit del av denna skrivelse som är väl underbyggd med fakta.

Kommunens kommentar:

*Se kommunens kommentar under ÖVRIGA (boenden och stugägare),
Fastighetsägare 1.*

Fastighetsägare 3 (2 privatpersoner):

Sakägarna har även inkommit med kompletterande yttrande, identiskt med yttrandet från ÖVRIGA (boenden och stugägare) Fastighetsägare 1.

Vi anser att underlaget i Miljö - och Samhällsbyggnadsnämnden ärende MB 2019-579 är mycket bristfälligt och med risk för jäv och därmed inte kan ligga till underlag för ett beslut om exploatering av Laxnäs 2-117 skifte 2. Ytterligare kan tilläggas att en vittgående exploatering av detta känsliga område med höga naturvärden negativt påverkar våra planer på att permanent bosätta oss i området.

Kommunens kommentar:

*Se kommunens kommentar under ÖVRIGA (boenden och stugägare),
Fastighetsägare 1.*

Fastighetsägare 4 (2 privatpersoner):

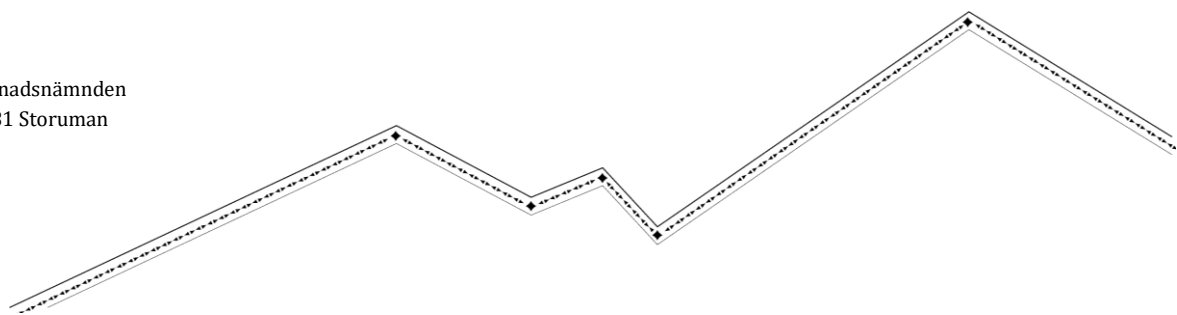
Fastighetsägarna har även inkommit med kompletterande yttrande, identiskt med yttrandet från ÖVRIGA (boenden och stugägare) Fastighetsägare 1.

Synpunkter på kommunens svar på våra kommentarer och synpunkter som vi framförde under samrådet (Samrådsredogörelse 220131, rev. 220330, rev 230811) och hur dessa beaktats i det reviderade förslag till detaljplan för bostäder på del av fastigheten Laxnäs 2:117 (skifte 2), Storumans kommun, Västerbottens län

Ett antal av våra synpunkter som vi framförde under samrådet har inte fått ett nog tydligt och tillfredställande svar eller så har det helt uteblivit, se nedan.

- Våra synpunkter från samrådet:

Exploateringen innebär att samtliga vägar måste sprängas fram, dvs rätt omfattande bergsschakter kommer bli nödvändiga. Detta har inte beaktats vid "undersökning av detaljplanens miljöpåverkan". Mot bakgrund av hur stora ingrepp som krävs i form av schakt och fyllningsarbeten för att anlägga vägar i området (och även för anläggande av byggnader)

tycker vi att planen har en betydande miljöpåverkan och att detta måste utredas.

- **Kommunens svar i Samrådsredogörelsen:**

I framtagen behovsbedömning (Undersökning) har kommunen bedömt att detaljplanens genomförande inte medför betydande miljöpåverkan och länsstyrelsen har delat kommunens bedömning, vilket betyder att en miljökonsekvensbeskrivning inte är nödvändig. Däremot har ett antal utredningar tagits fram för att undersöka möjligheten att planlägga för bostäder utan att ge betydande påverkan på t.ex. natur, djur- och växtliv, friluftsliv, befintlig bebyggelse, fornlämningar, infrastruktur. Kommunen anser att de utredningar som är framtagna ger tillräckligt med underlag för att bedöma lämpligheten och visar också frågor som särskilt ska beaktas och hanteras, både i själva detaljplanen och kommande exploateringsavtal. Dock ska förslaget justeras/kompletteras inför kommande skede, utifrån de synpunkter som framkommit under samrådsskedet.

Svaret vi fått är ej tillfyllest. På vilket sätt ska förslaget justeras/kompletteras? Om man tillåter denna höga exploatering på ett sådant brant sluttande markområde kommer det att medföra omfattande sprängning för både vägar och byggnader, vilken naturmark kommer då att finnas kvar och hur stor blir miljöpåverkan?

- **Våra synpunkter från samrådet:**

Markeringen för vägområdena på plankartan ser snålt tilltagen ut. Är det beaktat schaktslänthlutningar för anläggandet av vägen så att utrymme finns för erforderliga schakt och fyllnadsslänter samt diken? Områdets kraftiga lutning gör att vägarna måste gå på skrå genom området, vilket kommer innebära stora schaktslänter och/eller fyllnadsslänter.

- **Kommunens svar i Samrådsredogörelsen:**

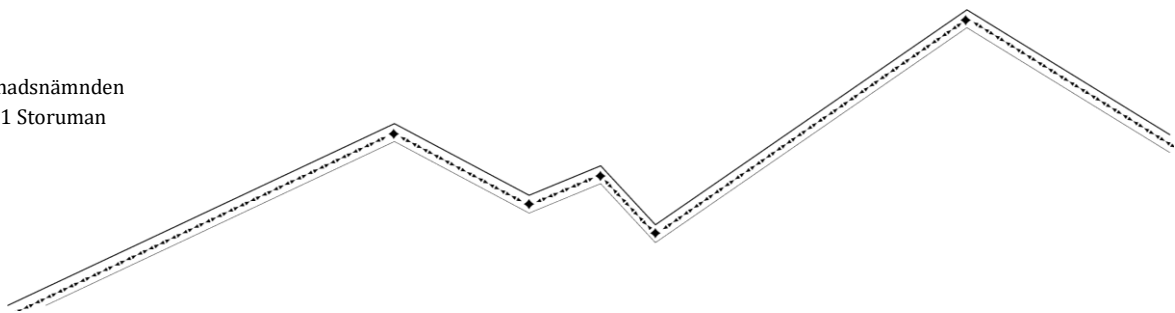
Vad gäller vägnas utformning så ska de utföras i enlighet med Trafikverkets publikation 2022:001, Vägars och gators utformning (VGU).

- **Vägområdena ser fortsatt för snålt tilltagna ut, att hänvisa till VGU när det gäller vägar säkerställer inte utformningen och utförandet.**

Kommunens kommentar:

I plankartan har en bestämmelse kring utförande att "Tomtyta ska förutom vid byggnad och parkeringsplats, bestå/återställas till markvegetation." Planen har också utökad lovplikt: "På all naturmark måste marklov sökas hos kommunen för att fälla träd eller andra åtgärder som kan försämra markens genomsläpplighet." För att spränga inom detaljplanelagt område krävs tillstånd hos Polismyndigheten. Utöver tillstånd från Polismyndighet kan det krävas marklov från kommunen, om tomtens markhöjd kommer att förändras med mer än 0,5 meter. Sprängningen ska utföras enligt de säkerhetsföreskrifter som finns vid sprängning. Anläggande av vägar ska ske utifrån projekteringshandlingar som ska tas fram och godkännas, t.ex. lutningar på schakter och slänter ska följa de rekommendationer som finns i utredningarna. Det kommer att betyda ingrepp i den nu helt oexploaterade marken men allt arbete ska ske i kontrollerade former.

Vidare, se kommunens kommentar under yttrande från SGI och Sakägare 1.

Område för GATA₁ är väl tilltagen eftersom i vägområdet inryms slänter och schaktningar samt vägdiken. Huvudvägen inom planområdet utförs med vägbredd (körbana) på 6 meter och kvarterstvägar utförs 5,5 meter breda (körbana). Vändplan utformas med 18 meter i diameter. Utformning av vägar ska utföras i enlighet med Trafikverkets anvisningar Projektering och byggande av enskilda vägar (2021:089). Kvarterstmarken begränsas så att vägarnas diken, slänter och skärningar blir belägna inom vägområdet. Vägdiken samt skärningsslänter för vägar ska utföras med erosionsskydd. En komplett projektering samt utsättning ska ske innan lokalgatan (GATA₁) börjar byggas och ska besiktas av sakkunnig och relationshandlingar ska överlämnas till kommunen.

Ingen åtgärd.

- **Våra synpunkter från samrådet:**

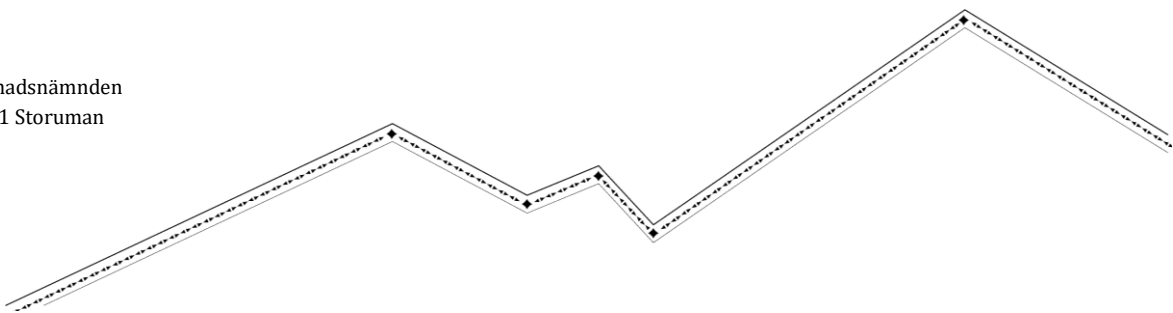
Kommer texten i planbeskrivningen "Planförslaget innebär att man får uppföra friliggande bostäder [B] med en högsta nockhöjd på 6 meter. För slutningsvåning tillåts högsta nockhöjd på 9 meter. Största totala byggrätt per fastighet är 150 kvadratmeter byggnadsarea, minsta fastighetsstorlek 1500 kvadratmeter. På område med egenskapsbestämmelse [e2] är får flerbostadshus byggas med högsta byggnadsarea om 20 % av egenskapsområdet, minsta fastighetsstorlek gäller inte vid uppförande av flerbostadshus [d2]. Takvinkel får vara mellan 20 och 35 grader. Fasader ska utformas i trä och färgsättas i dämpade kulörer i brunt, grått, svart eller rött." kommer det verkligen att innebära att "fritidshusområdet ska smälta in i den naturliga landskapsbilden" som också står i planbeskrivningen? Här borde högre och fler krav ställas på utformningen av bebyggelsen och sparande av vegetation så att de smälter in med befintligt. Dvs inte tillåta flerfamiljsbostäder, bebyggelsegrad, hur stor andel av marken som får påverkas med schakt och fyllningsarbeten osv.

Allt för stor frihet lämnas till fastighetsägare att välja olika lösningar för bostadshus, komplementbyggnader och VA. Ett vanligt exempel man ofta ser är när tomter naturligt är anpassade för suterräng- eller stolphus, då byggs istället enplanshus vilket innebär att marken fylls upp och det blir onaturligt branta slänter som följd, i dessa fall blir det knappt någon naturmark kvar.

- **Kommunens svar i Samrådsredogörelsen:**

Vad gäller påverkan av landskapsbilden så kommer det att bli en påverkan men utifrån bl.a. framtagande av planbestämmelser kring utformning av byggnader och bestämmelser kopplat till naturmark så bedömer kommunen att planförslaget delvis kommer att påverka landskapsbilden, men inte på ett betydande sätt.

- Det står fortfarande f_1 på plankartan. Anser fortsatt att flerbostadshus i Laxnäs är en främmande fågel och bör inte tillåtas. Har stadsarkitekten verkligen ansett detta rimligt? På plankartan under Utförande/Utformning bör det tydliggöras närmare att man inte får göra branta slänter för att få till "platta på mark", att byggnadens grundläggning ska anpassas till markens lutning och inte tvärtom. Det är stor risk att detta inte uppfylls om det lämnas till bygglovsskedet. Som köpare vill man veta förutsättningarna innan man köper en tomt.

Kommunens kommentar:

I samrådsredogörelsen hänvisas till bl.a. kommunens kommentar under sakägare 4: "Ett område, se rödmarkering i kartan nedan, medger planförslaget en byggnation av flerbostadshus. Största byggnadsarean inom egenskapsområdet är 20 % av tomtens storlek, d.v.s. max 650 kvadratmeter byggnadsarea. Flerbostadshus är en byggnad med fler än två bostäder under samma tak."

Sammanfattningsvis avser planbestämmelsen om flerbostadshus inte hela planområdet. Planen begränsar höjd på byggnadsverk, max 6 meter nockhöjd från bottenbjälklag för byggnad med slutningsvåning max 9 meter nockhöjd från bottenbjälklag. Bestämmelsen kring nockhöjd avser hela planområdet.

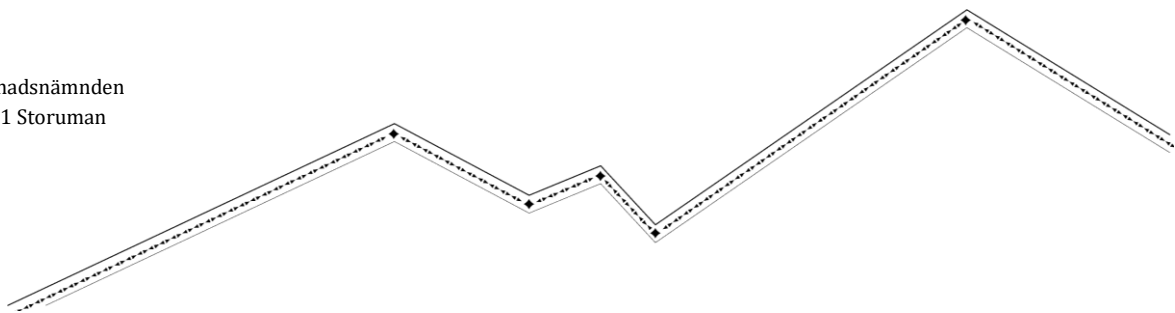
Planens intentioner är att lämplig grundläggning utifrån markens lutning ska ske. Vi har valt att inte införa planbestämmelse i frågan som blir juridiskt bindande. Fler krav kan ställas vid lovprövning, t.ex. placering, utformning och utförande även om planbestämmelse saknas.

Ingen åtgärd.

- Våra synpunkter från samrådet:
Det saknas planering för annan rekreation än skoteråkning som t.ex. skidåkning och fjällvandring. Idag har ett flertal stugägare båtplatser vid Stor-Laisans strand. Har det beaktats, att 40 st nya stugägare vill ha en nedfart med båtplats?
- Kommunens svar i Samrådsredogörelsen:
Inget svar.
- Är det planerat för en nedfart till Stor-Laisan för sjösättning av båt?

Kommunens kommentar:

Detaljplanen medger en exploatering av bostäder med tillhörande infrastruktur. Det innebär inte att det inte fortsatt går att röra sig inom planområdet med skidor eller vid vandring. Det finns naturmark som tillåter allmänhetens fortsatta tillträde. Eftersom planområdet inte

omfattar ända ner till strandlinjen har vi inte beaktat eventuella båtplatser vid Stor-Laisans strandkant.

Ingen åtgärd.

- Våra synpunkter från samrådet:
De "NATUR-tytor" som redovisas i planen kommer inte att kunna användas av fjällturister. De kommer att upplevas som små öar i ett privat stugområde som inte inbjuder till passage, svamplockning, skidåkning eller vandring, hen kommer att känna sig som en inkräktare.

Kommunens svar i Samrådsredogörelsen:

Inget svar.

Kommunens kommentar:

I samrådsredogörelsen kommenterade kommunen detta: "Inom riksintresseområden för turism och rörliga friluftsliv ska turismens och friluftslivets intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Områden av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap MB ska ha stora värden p.g.a. natur- och kulturvärden, variationer i landskapet och god tillgänglighet för allmänheten. Dessa områden ska vara viktiga för många människors friluftsliv och att de kan nyttjas ofta och mycket. Kommunen har bedömt att riksintresset inte påverkas negativt då fortsatt åtkomst finns eller till och med kan förbättras." I planbeskrivning nämns "Grönytor och vägar kan vara ett sätt att möjliggöra till exempel åtkomst till fjället. På del av den planerade parkeringsytan kommer det att finnas möjlighet sommartid att vara en friluftsparkering för de som vill vandra i området." Det innebär att det finns möjlighet att vandra upp efter vägen och sedan vidare upp på fjället. Denna detaljplan förhindrar inte åtkomst till fjället. Allmänheten har även fortsatt tillträde till naturmarken inom planområdet.

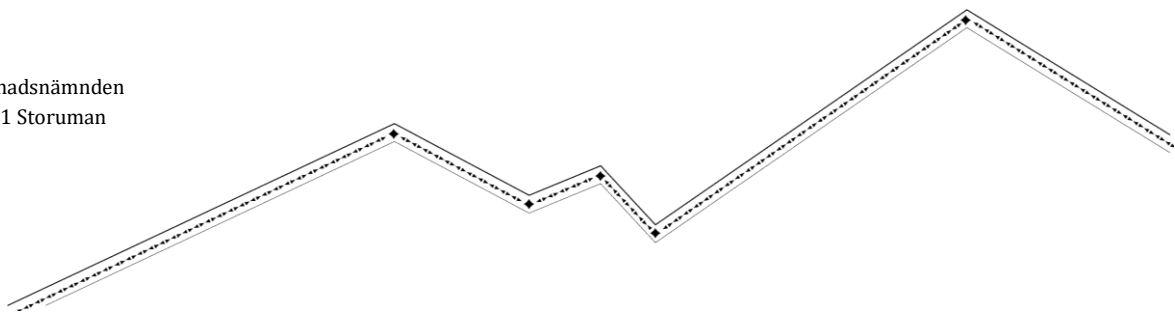
Ingen åtgärd.

- Synpunkterna kvarstår p.g.a. den höga exploateringen. Planen bör snegla på de tidigare byggda områdena Laxnäs stugområde 1, 2 och 3 där det är relativt stora tomter med mycket naturmark lämnat dem emellan. 10-15 tomter vore mer lämpligt än 40 st. Det skulle säkerställa att området smälter in bättre och att även andra kan få tillgång till fjället med dess rekreation i form av skidåkning, vandring mm.

Synpunkt på kommunens motivering till att inte stadsarkitekten tillfrågats.
Så här skriver ni angående stadsarkitekt i Samrådsredogörelsen:

"Stadsarkitekt

Vid planläggning inom våra tät- och serviceorter eller där kommunen bedömt att det strider mot FÖP/ÖP brukar vår stadsarkitekt uttala sig kring utformning m.m. I detta fall har kommunen bedömt att det följer gällande ÖP samt att det i planförslaget ställts krav kring utformning för att det i största mån ska smälta in i landskapet och att växtlighet ska bevaras i så stor utsträckning som möjligt. Höga krav ska ställas på utformning, ny bebyggelse ska utifrån landskapsbilden planeras på lämpliga lägen. Planförslaget har bedömts ge påverkan på landskapsbilden men inte på ett betydande sätt."

Våra synpunkter på kommunens bedömning och motivering:

Detta håller vi ej med om. Det är inte ställt särskilt höga krav kring utformningen för att det ska smälta in i landskapet. Växtlighet kommer inte att kunna bevaras i stor utsträckning med den höga exploateringen och den omfattande sprängningen. Särskilt höga krav har heller inte ställts på utformningen och landskapsbilden kommer att påverkas på ett betydande sätt. Vem/vilka på kommunen har gjort bedömningen att stadsarkitekten inte behöver bedöma förslaget? Fanns det ingen stadsarkitekt vid tillfället? Ser att tjänsten varit vakant en längre tid, sista anbudsdag idag 2023-10-16.

Vi anser sammanfattningsvis att kommunens svar på våra synpunkter om risker och konsekvenser av exploateringen inte getts tillräckliga och tillfredsställande svar i Samrådsredogörelsen. Våra synpunkter har inte heller beaktats i den reviderade planbeskrivningen. Exploateringen kan därför inte bedömas som godtagbar som den nu är planerad. Det är alltför många tomter inom detta begränsade område. Planförslaget behöver återremitteras. Vi anser att det behöver göras fördjupade utredningar kring de risker för ras och skred som vi framfört. Det behövs också konkreta förslag på hur tillgång till Laisan och fjället ska utformas som vi sakägare kan få yttra oss om. Kommunen behöver också anlita en stadsarkitekt från en annan kommun (eftersom ingen finns idag) för att göra en oberoende bedömning av exploaterings påverkan på landskapsbilden.

Kommunens kommentar:

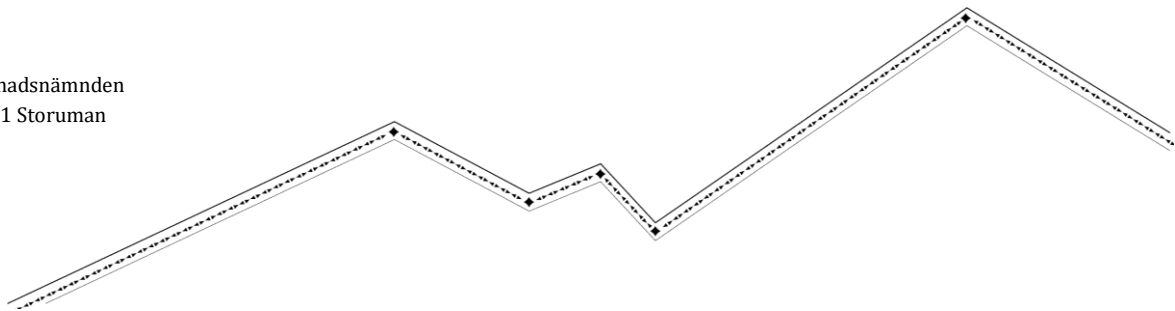
*Synpunkt noteras. Se även kommunens kommentar under **Sakägare 1**.*

Fastighetsägare 5 (1 privatperson):

Initialt anges i **Bestämmelser och ställningstaganden** att "planförslaget bedöms kan anses ha betydande intresse för allmänheten" men att "planförslagets genomförande bedöms inte ge betydande miljöpåverkan". Redan detta konstaterande signalerar att Storumans kommun redan bestämt att planförslaget kan gå igenom!

Revideringen av planförslaget efter kompletterande utredningar och inkomna synpunkter kan knappast uppfattas som väl utarbetat då underlaget är så bristfälligt. Det kan synas märkligt just i dessa tider när händelserna med E6 i Stenungssund är så aktuella...här fick kommunen klar kritik och pekades ut i massmedia. Ett stort omfattande ras utmed hela fjällsidan vid skifte 1 har ju skett förut alldeles intill i Laxnäs-Solberg, vilket bör tas på största allvar. Det är gjort en geoteknisk undersökning 2021 men vad sas i den muntliga konsultationen i maj 2023? Planerar man utföra kil-analyser före fastställandet av detaljplanen? Hur mycket konventionell förstärkning behövs? Kostnader för detta borde anges till exploatören. Vilket underhåll för att motverka ras åläggs exploatören framledes? Åligger detta framledes de boende inom exploateringsområdet? Vem ansvarar för information runt detta?

Det är väl känt att i det aktuella området finns "bergmassa med många öppna sprickor som ökar risken för växtlighet och vatten vilket i sin tur kan leda till rot- och/eller frostsprängning eller problem med isbildning" vilket Tyréns anger i sitt utlåtande. I bedömningen från 2021 anges även "Naturligt avsatta jordarter uppvisar i regel en stor variation med avseende på sammansättning och lagringsstruktur, vilket är en konsekvens av geologiska bildningsprocesser...Därför ska utvärderingen av materialegenskaperna i dessa jordar göras med viss försiktighet." Man kan även notera att inga hydrogeologiska undersökningar utfördes 2021 och att borrhäls utslöts då det var svårt att komma fram till dessa punkter. För skifte 1 utslöts även planerade hejarsonderingar då framkomligheten med borrhälsvagnen försvårades avsevärt. Men tanke på det kända faktum att

klimatet förändras med särskilt hög hastighet i fjällområdena, bör exploatering i höglänta områden med känd rasrisk verkligen vara extremt noggrant utredd. Det är uppenbart att så inte är fallet här.

Eftersom det skett ras tidigare i dessa trakter – bör Storumans kommun verkligen ta på sig ansvaret att godkänna en så stor exploatering och bebyggelse på dessa bristfälliga grunder?

För övrigt kan noteras att Konsultbolaget Tyréns har genomfört så gott som samtliga utredningar (undantag 2): VA- utredningar, artskyddsutredning, bergtekniskt utlåtande, geoteknisk utredning, markteknisk undersökningsrapport, dagvattenutredning på uppdrag av Umeå Entreprenad Fastigheter AB. En oberoende granskning genomförd av expert eller media, om hur bakgrundsfakta tagits fram inför denna detaljplan, torde bedöma det som anmärkningsvärt att ett och samma bolag gjort huvudparten av utredningarna på beställning av Umeå Entreprenad Fastigheter AB...

Det finns även flera andra punkter där man klart kan konstatera att underlaget för den reviderade detaljplanen är bristfälligt med tanke på den massiva exploatering detta innebär i ett annars orört fjällområde: avsaknad av fördjupad artinventering; bristfällig beskrivning av allmänhetens möjlighet för åtkomst till fjället inom området; konsekvenser av ökad skotertrafik (där just Laxnäsområdet är påtagligt belastat); konsekvenser för rennäringen m.m.

Sammantaget vänder jag mej starkt emot de uppenbart bristfälliga utredningar som ska ligga till grund för ett beslut av omfattande exploatering av fjällmark som baseras på huvudsakligen ett enda konsultbolag – vilket absolut bör ifrågasättas.

Kommunens kommentar:

Kommunen vill förtydliga att denna detaljplan avser Laxnäs 2:117, skifte 2 och inte skifte 1. Övrigt, se kommunens kommentarer under SGI's yttranden och ÖVRIGA (boenden och stugägare), Fastighetsägare 1.

Fastighetsägare 6 (4 privatpersoner):

Inkommit med identiskt yttrande som fastighetsägare 1 under rubrik ÖVRIGA (boende och stugägare).

Kommunens kommentar: *Se kommunens kommentar under ÖVRIGA (boenden och stugägare), Fastighetsägare 1.*

Fastighetsägare 7 (2 privatpersoner):

Inkommit med identiskt yttrande som fastighetsägare 1 under rubrik ÖVRIGA (boende och stugägare).

Kommunens kommentar: *Se kommunens kommentar under ÖVRIGA (boenden och stugägare), Fastighetsägare 1.*

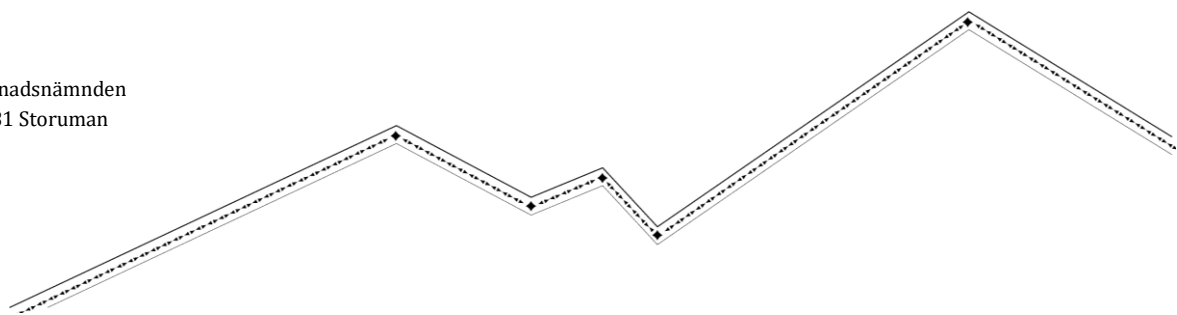
Fastighetsägare 8 (1 privatperson):

Inkommit med identiskt yttrande som fastighetsägare 1 under rubrik ÖVRIGA (boende och stugägare).

Kommunens kommentar: *Se kommunens kommentar under ÖVRIGA (boenden och stugägare), Fastighetsägare 1.*

Fastighetsägare 9 (2 privatpersoner):

Inkommit med identiskt yttrande som fastighetsägare 1 under rubrik ÖVRIGA (boende och stugägare).

Kommunens kommentar: Se kommunens kommentar under ÖVRIGA (boenden och stugägare), Fastighetsägare 1.

Fastighetsägare 10 (2 privatpersoner):

Inkommit med identiskt yttrande som fastighetsägare 1 under rubrik ÖVRIGA (boende och stugägare).

Kommunens kommentar: Se kommunens kommentar under ÖVRIGA (boenden och stugägare), Fastighetsägare 1.

Fastighetsägare 11 (1 privatperson):

Inkommit med identiskt yttrande som fastighetsägare 1 under rubrik ÖVRIGA (boende och stugägare).

Kommunens kommentar: Se kommunens kommentar under ÖVRIGA (boenden och stugägare), Fastighetsägare 1.

Fastighetsägare 12 (2 privatpersoner):

Inkommit med identiskt yttrande som fastighetsägare 1 under rubrik ÖVRIGA (boende och stugägare).

Kommunens kommentar: Se kommunens kommentar under ÖVRIGA (boenden och stugägare), Fastighetsägare 1.

Fastighetsägare 13 (2 privatpersoner):

Inkommit med identiskt yttrande som fastighetsägare 1 under rubrik ÖVRIGA (boende och stugägare).

Kommunens kommentar: Se kommunens kommentar under ÖVRIGA (boenden och stugägare), Fastighetsägare 1.

Fastighetsägare 14 (1 privatperson):

Inkommit med identiskt yttrande som fastighetsägare 1 under rubrik ÖVRIGA (boende och stugägare).

Kommunens kommentar: Se kommunens kommentar under ÖVRIGA (boenden och stugägare), Fastighetsägare 1.

Fastighetsägare 15 (1 privatperson):

Inkommit med identiskt yttrande som fastighetsägare 1 under rubrik ÖVRIGA (boende och stugägare).

Kommunens kommentar: Se kommunens kommentar under ÖVRIGA (boenden och stugägare), Fastighetsägare 1.

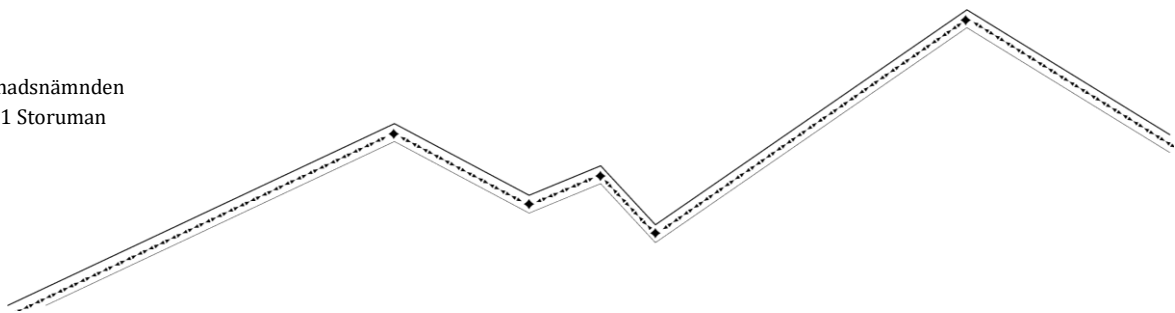
Fastighetsägare 16 (1 privatperson):

Inkommit med identiskt yttrande som fastighetsägare 1 under rubrik ÖVRIGA (boende och stugägare).

Kommunens kommentar: Se kommunens kommentar under ÖVRIGA (boenden och stugägare), Fastighetsägare 1.

Fastighetsägare 17 (1 privatperson):

Inkommit med identiskt yttrande som fastighetsägare 1 under rubrik ÖVRIGA (boende och stugägare).

Kommunens kommentar: Se kommunens kommentar under ÖVRIGA (boenden och stugägare), Fastighetsägare 1.

Lena Mören
+46104522701

Bemötande SGI's
kommentarer
Slutrapport

2024-01-18
Revidering -

Bemötande/svar på SGI kommentarer granskningsutlåtande

SGI's kommentar:

- 1) En bedömning av stabiliteten för bergslänter [3] finns bilagd granskningshandlingen. SGI anser att detta utlåtande inte ger tillräckligt detaljerat underlag för de bedömningar av stabiliteten som ges. Vi anser att när det förekommer branta bergslänter inom eller i anslutning till ett område som ska planläggas, vilket är fallet för den nu aktuella planen, behöver en besiktning av slänterna ske i fält av bergtekniskt sakkunnig. Redovisningen behöver tydliggöra vilka slänter som besiktigats, samt ge en bedömning över respektive slänts stabilitet under befintliga förhållanden och för de förhållanden som planeras. Eventuella behov av åtgärder eller restriktioner för att säkerställa planen, behöver framgå.

Bemötande:

Enligt SGIs vägledning för detaljplanering

(<https://www.sgi.se/sv/vagledning-i-arbetet/geoteknisk-sakerhet-kommunal-planering/detaljplanering/dp---bedoma-och-utreda-block--och-bergstabilitet/#a1>) och för översiktsplanering

(<https://www.sgi.se/sv/vagledning-i-arbetet/geoteknisk-sakerhet-kommunal-planering/oversiktsplanering/op---att-utreda-risker-i-kommunen/#a7>) anges att branta slänter ur ett bergsstabilitetsperspektiv är ca **40** graders lutning mot horisontalplanet eller brantare. Det anges att bergras under vissa omständigheter även kan ske vid flackare lutningar.

Det finns inget i terrängen eller berget i och kring aktuellt planområde som tyder på att detta område har omständigheter så att berget skulle vara instabilt vid lutningar <40 grader. Bifogat (bilaga A) finns en sammanställning av det fotounderlag som bedömningen av bergsstabiliteten baseras på, samt en lutningskarta där områden lutning >40 grader har rödmarkerats (bilaga B). Inom och ovan planområdet lutar bergytan generellt mellan 24 till 36 grader, se bilaga B samt sektioner G-11-2-04 till G-11-2-06 varför området bedöms som stabilt. Det finns ett område inom planområdet där lutningen på bergsslänten är >40 grader och denna har studerats närmare genom lutningsanalys och analys av sprickriktningar, se sektion 1-1 i bilaga C. För sektionens läge i plan se bilaga B

Där ses att ett teoretiskt blockutfall skulle kunna nå skärningskrön på planerad väg. Dock är de fysiska förhållandena på berget med sprickriktning in i slänten (liknande fall A och B i Figur 1) så att ett blockutfall inte är sannolikt för den lutning på 40-42 grader som berget lutar i som mest. Sprickplanens c/c-avstånd är mellan 10-30 cm, se foto 1 i bilaga A) vilket innebär eventuella block skulle bli små. Små block är lätta och får därmed lite energi för att ta sig neråt ifall de rasar ut och kommer med andra ord inte så långt. Dessutom finns mycket växtlighet i slänten vilket skulle hindra stenar/block från ett eventuellt blockutfall att nå så långt som till planerad väg.

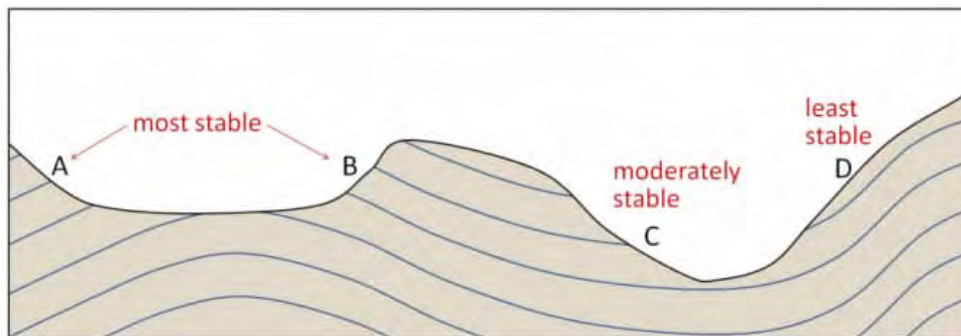
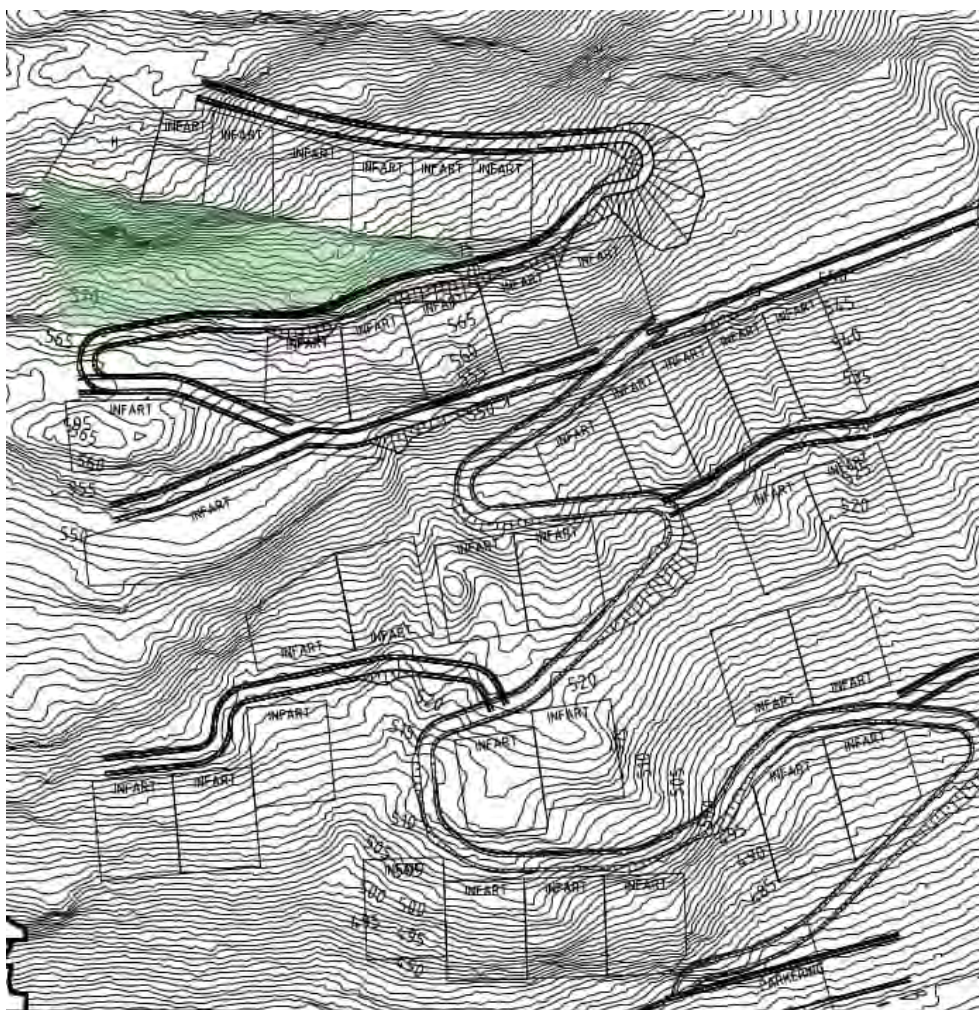

Figure 15.1.2 Relative stability of slopes as a function of the orientation of weaknesses (in this case bedding planes) relative to the slope orientations.

Figur 1. Utklipp från Physical Geology - 2nd Edition (Steven Earle, Karla Panchuk, 2019) angående bergsslänters stabilitet i förhållande till sprickriktningar.

Som en säkerhetsåtgärd i detta område rekommenderas att planen föreskriver naturmark med restriktioner. Restriktionerna bör omfatta att ingen vegetation får tas bort och att ingen förändring får göras av avrinningsförhållanden. Ett förslag på omfattning av naturmark visas i Figur 2.

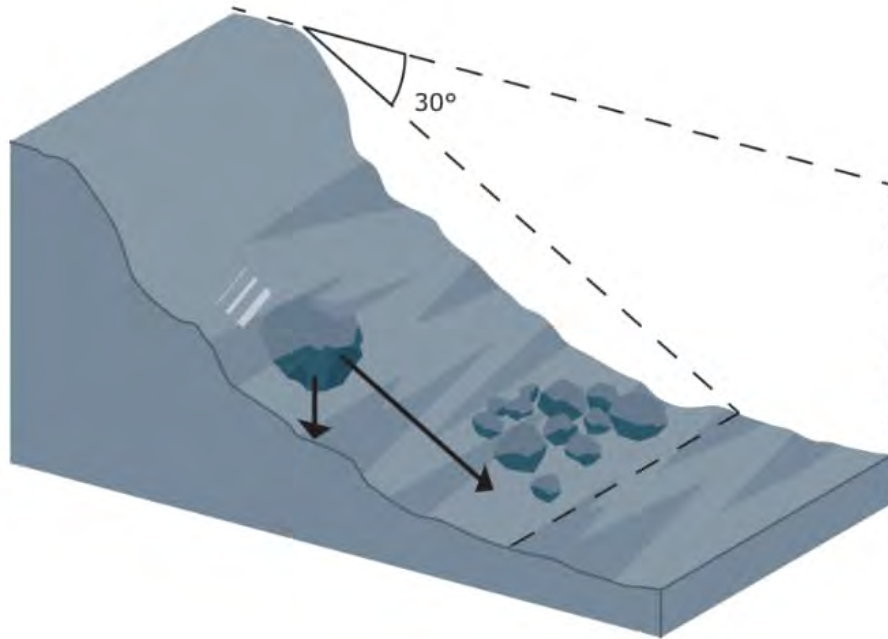
Figur 2. Grönmarkerat område förslås utformas som naturmark i plankartan.

SGI's kommentar 1 andra stycket: Vi ser av PM Geoteknik att det förekommer många block och stenar i ytan av marken kring läget för fornstranden i detaljplaneområdets övre del. Vi anser att en bedömning av förutsättningar för att dessa block kommer i rullning ned för slänterna bör utföras av en bergtekniskt sakkunnig.

Bemötande/svar:

Vad gäller blockutfall från fornstranden så är lutningen i fornstrandens slänt mellan 21-29 grader, och generellt mindre lutning än 24 grader, se lutningskarta bilaga B och sektionsritningar G-11-2-04 till G-11-2-06. Detta innebär att det inte finns förutsättningar för blockutfall från fornstranden.

Inklippt text och figur nedan är från SGI's vägledning:

En tumregel att förhålla sig till åskådliggörs i bilden ovan. Bilden ovan illustrerar hur långt ett block eller ras rent fysikaliskt kan nå från sin källa under (o-)gynnsamma förhållanden. Erfarenhetsbaserad forskning tyder på att alla rasmassor av berg hamnar inom en vinkel på 30 grader från horisontalplanet, mätt från utfallsområdet (riskkällan). Det är dock vanligt att det finns hinder på vägen som kan dämpa energin i raset, men det behöver kontrolleras.

(källa: <https://www.sgi.se/sv/vagledning-i-arbetet/geoteknisk-sakerhet-kommunal-planering/detaljplanering/dp---bedoma-och-utreda-block--och-bergstabilitet/>)

Tillhörande dokument:

Bilaga A- Fotobilaga

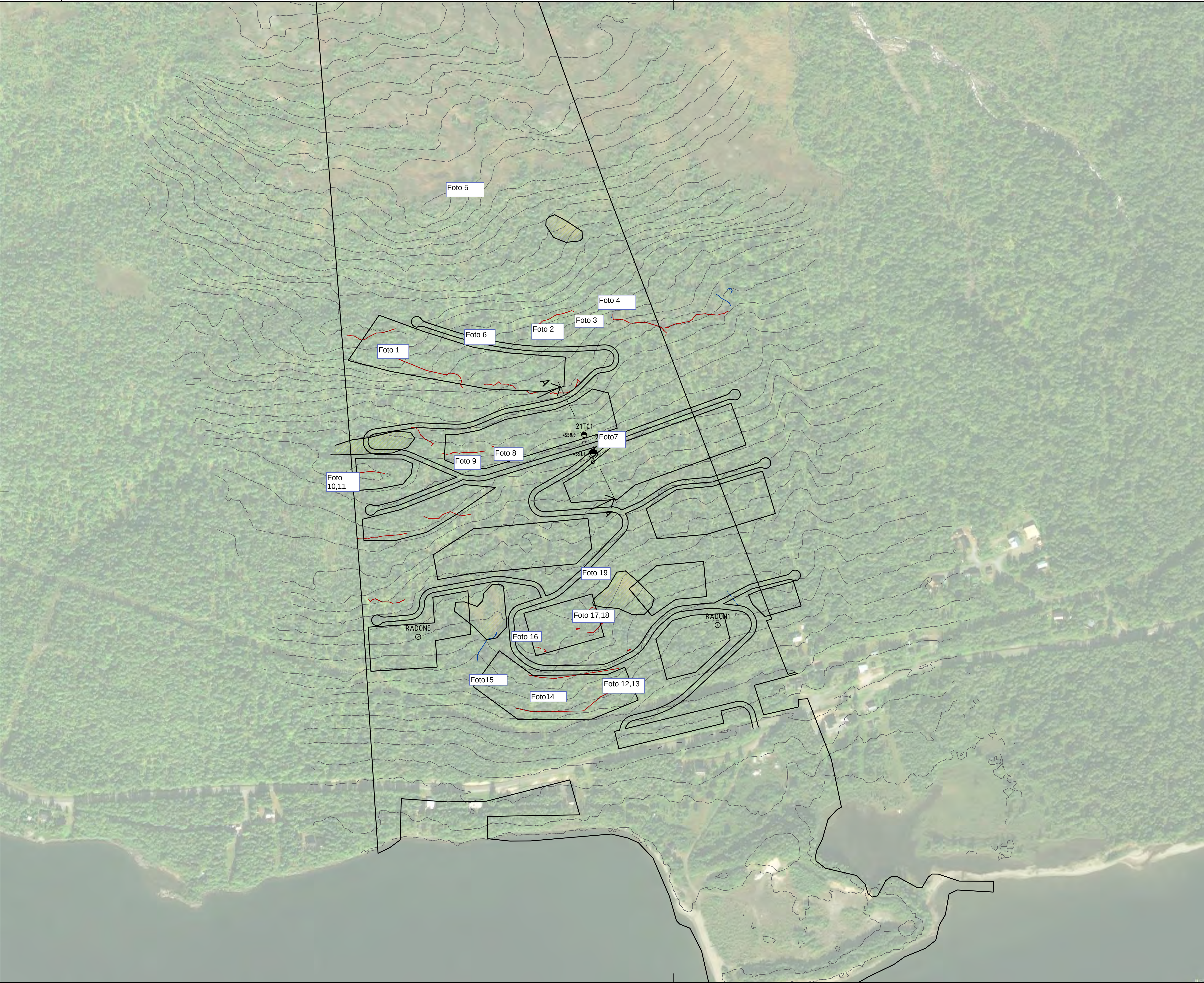
Bilaga B- Lutningskarta i plan

Bilaga C- Sektion 1-1

Ritningar

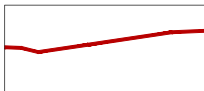
Planritning, G-11-01-02

Sektionsritningar; G-11-2-04, G-11-2-05 och G-11-2-06

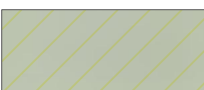

BETECKNINGAR

SE SGF/BGS BETECKNINGSSYSTEM
VERSION 2001:2, OCH SGFs KOMPLETTERANDE
BETECKNINGSBLAD DATERAT 2016-11-01.

 BERG I DAGEN

 VATTENDRAG

 MYROMRÅDEN

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN
-----	-----	-----------------	-------	------

UPPDRAG NR 302715	RITAD AV L. HAGSTRÖM	HANDLAGGARE L. MÖREN
DATUM 2021-09-03	ANSVARIG T. HERMANSSON	

GEOTEKNISK UTREDNING
LAXNÄS 2:117, SKIFTE 2
PLAN

SKALA 1:2000 (A1)	NUMMER 2G-11-01-01	BET
----------------------	-----------------------	-----

FOTOBILAGA. Bilaga A

Figur 1. Foto 1. Framstickande berg. Sprickriktning; strykning nordnordväst och stupning 25 grader. C/C-sprickavstånd ca 10-30 cm.

Figur 2. Foto 2. Framstickande berg i krönet, se röd markering.

Figur 3. Foto 3 Område med bedömt litet jorddjup (max 0,5 m till berg).

Figur 4. Foto 4. Vattendrag med berg i botten

Figur 5. Foto 5 Område med bedömt litet jorrdjup.

Figur 6. Foto 6 Stopp mot berg el block på 0,5 meters djup

Figur 7. Foto 7. Område med ytnära block

Figur 8. Foto 8 Område med ytnära block el berg. Bild ovan taget från samma ställe.

Figur 9. Foto 9. Vy (norrut) mot bergsslänt. Bergsslänten inringad i rött . Berget är till stor del täckt av mossor och växtlighet.

Figur 10. Foto 10. Berg i ytan, stor del av bergytan är täckt av mossa och växtlighet

Figur 11. Foto 11. Bergkant (markerat med rött) bevuxen med buskar och ris.

Figur 12. Foto 12. Ytnära berg bevuxet med träd

Figur 13. Foto 13 Ytnära berg

Figur 14. Foto 14, Uppstickande berg

Figur 15. Foto 15 , Vy åt väster

Figur 16. Foto 16 Uppstickande bergskant

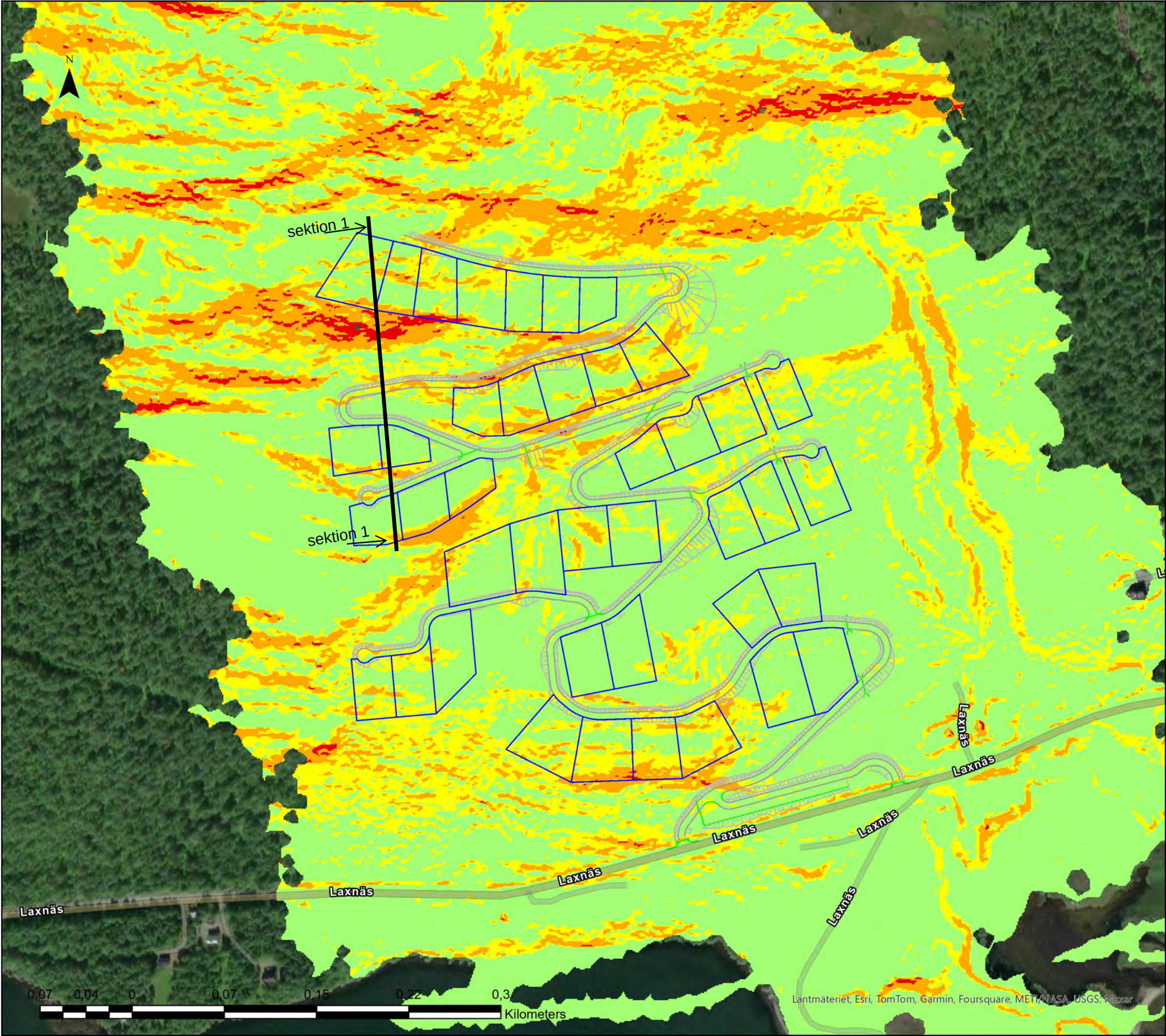
Figur 17. Ytnära berg

Figur 18. Foto 18 Bergsslänt, bevuxen med mossor och buskar/träd

Figur 19. Foto 19 Ytnära mosstäckt berg inringat i rött.

Slope_Lutning i grader

- <17 GRADER
- 17-24 GRADER
- 24-40 GRADER
- >40 GRADER

T-30-P-02

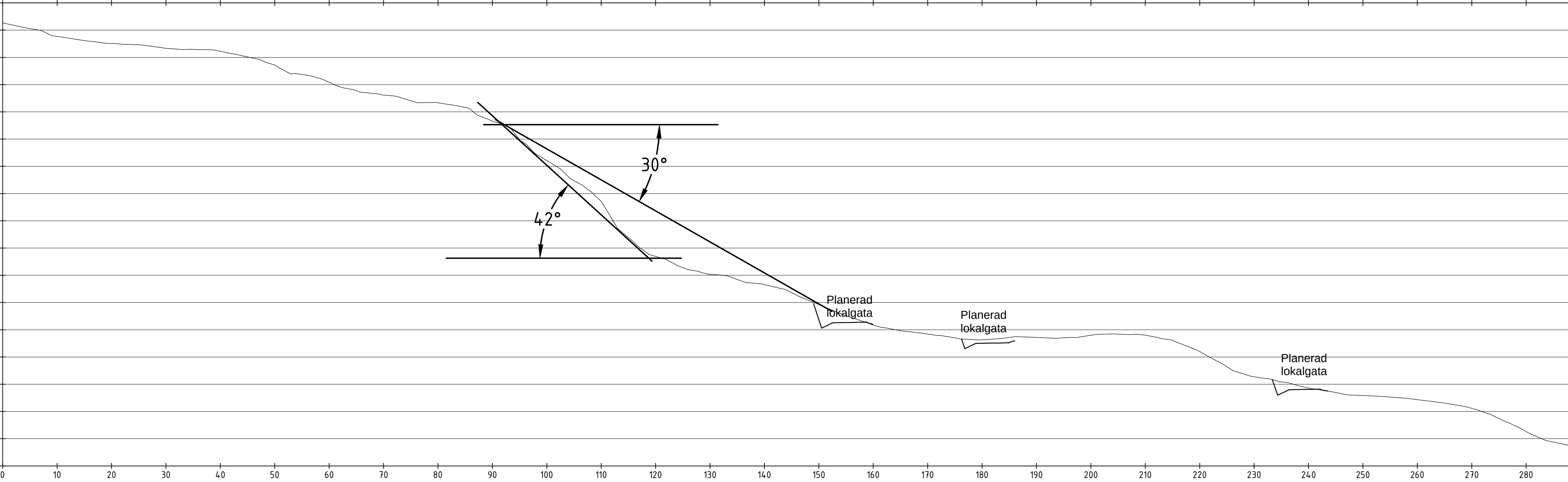
- VAG-ALLM-NY
- tomtgränser-Polyline

HÖJDDATA ERHÅLLEN FRÅN BESTÄLLAREN
OCH BASERAS PÅ LASERSCANNING
FRÅN DRÖNARE

SWEREF99 1545
RH2000

		LUTNINGSKARTA			
LAXNÄS 2:117 SKIFTE 1 OCH 2		ÖVERSIKTLIG GEOTEKNISK UTREDNING			
 TYRÉNS					
HANDLAGGARE HANS B. FRELIN	ANSVARIG LENA MÖREN		FORMAT A3	SKALA 1:3 000	
ORT UMEA	DATUM 2024-01-12	UPPDRAGSNUMMER	RITNINGSHR	Bilaga B	
BESTÄLLARE UE FASTIGHETER I UMEA AB		302715			

Sektion 1-Sektion 1

7296000

7296000

COORDINATSYSTEM

PLAN: SWREF99 1545
HÖJD: RH 2000

SKALA 1:2000
0 10 20 50 100 150 200
METER

7295000

7295000

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN
-----	-----	-----------------	-------	------

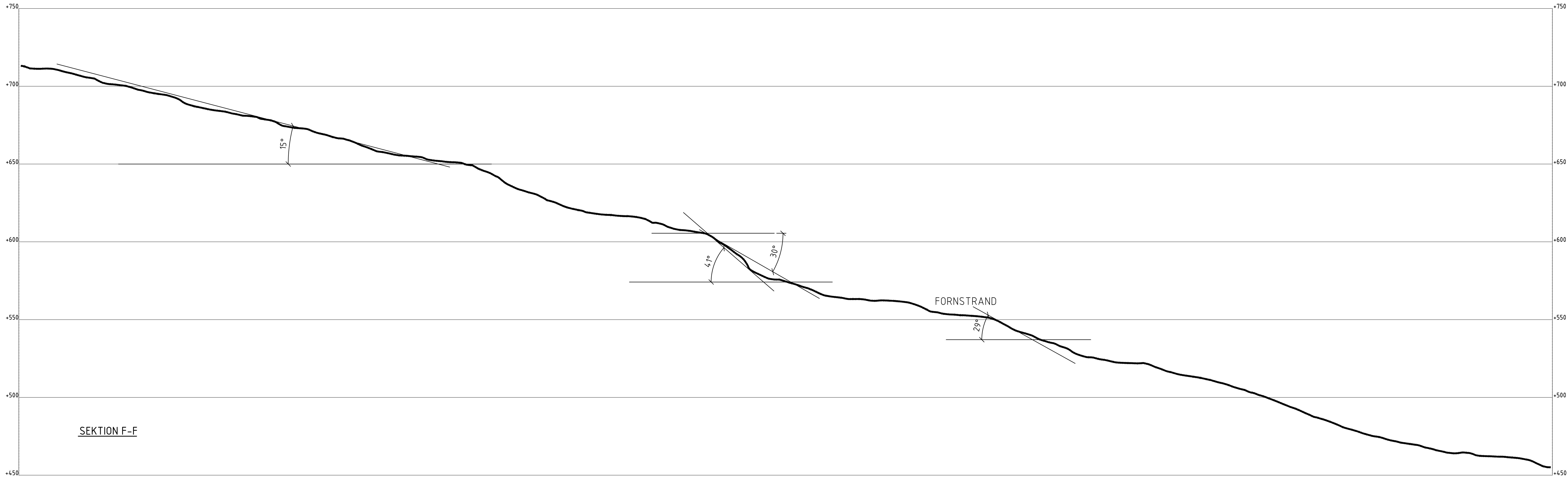
UMEÅ ENTREPRENAD FASTIGHETER

UPPDRAG NR 302715	RITAD AV A.NÖRLIN	HANDLÄGGARE L.MÖREN
DATUM 2020-10-23	ANSVARIG T.HERMANSSON	

LAXNÅS 2:117
SLÄNTSEKTIONER SKIFTE 2 (VÄSTRA)
PLAN

SKALA A1=1:2000	NUMMER G-11-1-02	BET
--------------------	---------------------	-----

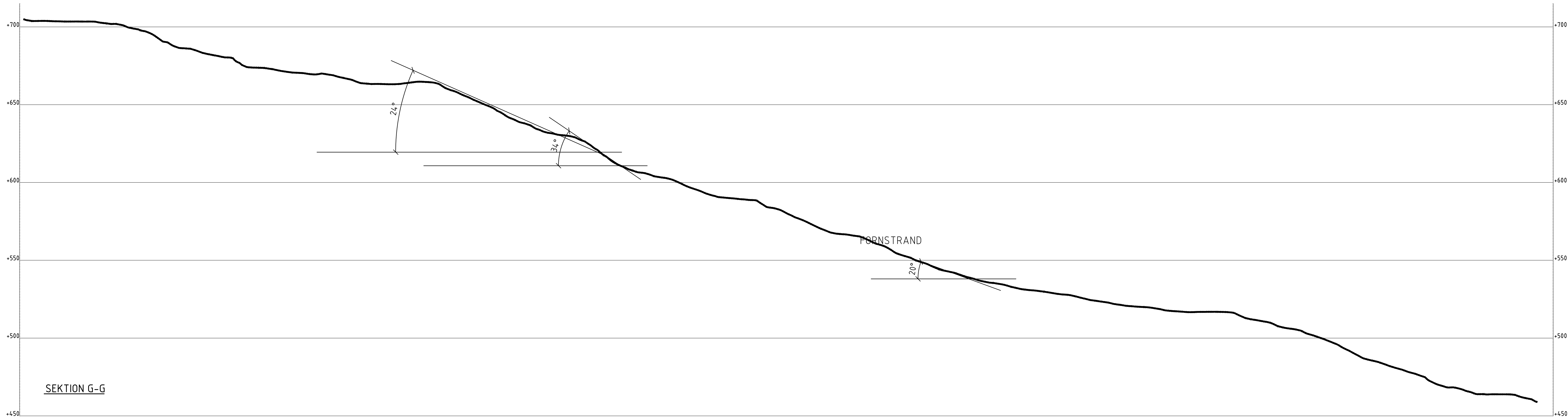

SEKTION F-F

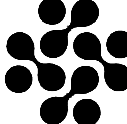
FORNSTRAND

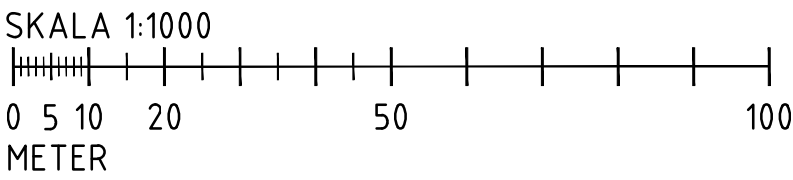
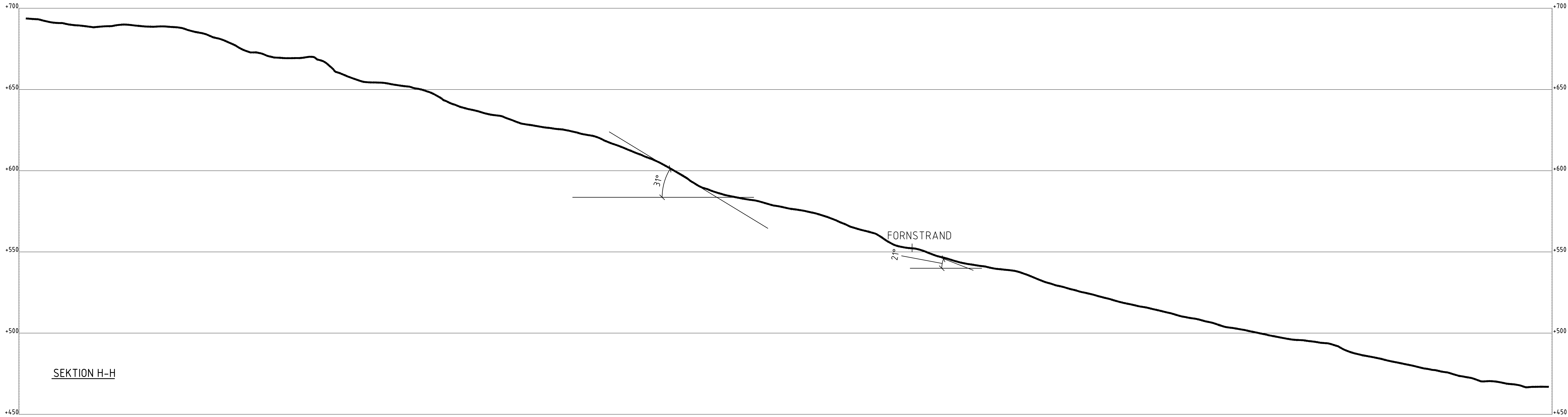
SKALA 1:1000
0 5 10 20 50 100
METER

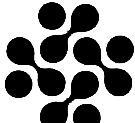
BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSEER	DATUM	SIGN
UMEÅ ENTREPRENAD FASTIGHETER				
UPPDRAG NR 302715	RITAD AV A.NÖRLIN	HANDLÄGGARE L.MÖREN	DATUM 2024-01-18	ANSVARIG T.HERMANSSON
LAXNÄS 2:117 SLÄNTSEKTIONER SKIFTE 2 (VÄSTRA) SEKTION F-F				
SKALA A1F=1:1000	NUMMER G-11-2-04	BET		

SKALA 1:1000
0 5 10 20 50 100
METER

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN
UMEÅ ENTREPRENAD FASTIGHETER				
 TYRÉNS				
UPPDRAG NR: 302715	RITAD AV: A.NORLIN	HANDLÄGGARE: L.MÖREN		
DATUM: 2024-01-18	ANSVARIG: T.HERMANSSON			
LAXNÄS 2:117 SLÄNTSEKTIONER SKIFTE 2 (VÄSTRA) SEKTION G-G				
SKALA: A1F=1:1000	NUMMER: G-11-2-05			BET:

BET	ANT	ÄNDRINGEN AVSER	DATUM	SIGN
UMEÅ ENTREPRENAD FASTIGHETER				
 TYRÉNS				
UPPDRAG NR 302715	RITAD AV A.NÖRLIN	HANDLÄGGARE L.MÖREN		
DATUM 2024-01-18	ANSVARIG T.HERMANSSON			
LAXNÄS 2:117 SLÄNTSEKTIONER SKIFTE 2 (VÄSTRA) SEKTION H-H				
SKALA A1F=1:1000	NUMMER G-11-2-06			BET